

Letnik I
3/2003

Prispevki
k didaktiki
zgodovine

Prispevki k didaktiki zgodovine

Vsi prispevki so avtorska dela in niso lektorirani.

Letnik 1, številka 3
2003

Oddelek za zgodovino

Kazalo

<i>Predgovor</i>	3
Prvi del: PISANJE UČNIH PRIPRAV	4
Drugi del: UČNE PRIPRAVE ZA OSNOVNO ŠOLO	21
Tretji del: UČNE PRIPRAVE ZA SREDNJO ŠOLO	83
<i>Avtorice prispevkov</i>	169

Predgovor

Na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete morajo študentje in študentke 4. letnika pedagoške smeri opraviti dva izpitna učna nastopa, enega v osnovni in enega v srednji šoli. Na izpitne učne nastope se morajo temeljito in vestno pripraviti ter izdelati pisno učno pripravo.

Štiri učne priprave za osnovno in štiri učne priprave za srednjo šolo so predstavljene v tretji številki publikacije Prispевki k didaktiki zgodovine. Publikacija se lahko uporablja kot študijsko gradivo, saj vključuje tudi napotke za pisanje učnih priprav in predstavlja eno od številnih možnosti kako načrtovati učne ure v osnovni in srednji šoli.

Kot mentorica pri izpitnih nastopih in recenzentka učnih priprav želim vsem avtoricam veliko osebnega zadovoljstva pri pedagoškem delu.

Urednica: Danijela Trškan

Prvi del:

PISANJE UČNIH PRIPRAV

PISANJE UČNIH PRIPRAV (Danijela Trškan)

Pisna učna priprava mora biti obširna, pregledna in napisana na papirju A4 (vsaj 1 cm od roba).

Vsaka pisna učna priprava mora imeti naslovno stran.

Spodnji primer naslovne strani je samo eden od primerov. Študentje lahko naslovno stran tudi drugače oblikujejo.

<p>FILOZOFSKA FAKULTETA Oddelek za zgodovino Didaktika zgodovine</p> <p style="text-align: center;">UČNA PRIPRAVA: NASLOV</p> <p>DATUM: IME IN PRIIMEK:</p>
--

Primerov pisnih učnih priprav je zelo veliko, vendar pa ponavadi vsaka pisna učna priprava vsebuje tri dele.

UVODNI DEL

V uvodnem delu se ponavadi navedejo osnovni podatki, didaktično-metodični podatki o učni enoti in učni cilji.

1. UVODNI DEL

OSNOVNI PODATKI:

- ime in priimek učitelja
- šola, razred, oddelek
- datum

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

- naslov teme
- naslove učne enote
- tip učne ure oz. etape učnega procesa
- učne oblike
- učne metode
- učne tehnike
- učna sredstva
- didaktična načela
- korelacije
- pojmi
- uporabljena literatura v razredu

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni:

Delni:

LITERATURA:

GLAVNI DEL: POTEK UČNE URE

Potek učne ure je lahko razdeljen na več načinov.

Prvi način je ponavadi razdeljen v tri dele:

1. Uvodni del: uvod, uvodna motivacija, uvodno ponavljanje, pripravljanje ali uvajanje.
2. Glavni del: usvajanje, obravnavanje ali obdelovanje nove učne snovi, urjenje ali vadenje, poglobitev, razširitev.
3. Zaključni del: urjenje, ponavljanje, razširitev, zaključno ponavljanje.

Drugi način je razdeljen po učnih etapah:

1. Uvajanje.
2. Obravnavanje nove učne snovi.
3. Vadenje.
4. Ponavljanje.
5. Preverjanje.
6. Ocenjevanje.

Tretji primer je razdeljen po učnih situacijah s časom trajanja za vsako učno situacijo:

1. učna situacija: uvajanje v novo učno snov.
2. učna situacija: obravnavanje prvega vsebinskega sklopa (problema) nove učne snovi.
3. učna situacija: obravnavanje drugega vsebinskega sklopa nove učne snovi.
4. učna situacija: obravnavanje tretjega vsebinskega sklopa nove učne snovi.
5. učna situacija: vadenje in ponavljanje oz. utrjevanje.¹
6. učna situacija: preverjanje (in ocenjevanje).

	DIDAKTIČNE ETAPE	UČNE SITUACIJE ALI UČNI KORAKI
UVODNI DEL	1. Pripravljanje ali uvajanje	I. učna situacija
GLAVNI DEL	2. Obravnavanje nove učne snovi	II. učna situacija III. učna situacija IV. učna situacija
	3. Utrjevanje	V. učna situacija
ZAKLJUČNI DEL	4. Preverjanje	VI. učna situacija

Učno vsebino je potrebno razdeliti v vsebinske poudarke ali vsebinske probleme.

UČNA VSEBINA:

1. UČBENIKI ZA OŠ, SŠ
2. STROKOVNA LITERATURA:
 - slikovno gradivo
 - poglobitev učne vsebine
3. VSEBINSKA STRUKTURA: □

Naslov

- Podnaslov št. 1**
- izbrana vsebina
- Podnaslov št. 2**
- izbrana vsebina
- Podnaslov št. 3**
- izbrana vsebina

Isti vsebinski poudarki so tudi za tabelsko sliko oz. zapis učne snovi, ki je lahko na tabli, prosojnici, papirju, v obliki delovnega lista, učnega lista itd. Izbrana vsebina je predstavljena s pomočjo ključnih besed, z delnimi ali kratkimi stavki.

TABELSKA SLIKA OZ. ZAPIS UČNE SNOVI

Naslov

- Podnaslov št. 1
- krajša vsebina
- Podnaslov št. 2
- krajša vsebina
- Podnaslov št. 3
- krajša vsebina

Za vsak vsebinski poudarek je potrebno predvidevati metodične elemente (učne oblike, metode, tehnike, sredstva).

¹ Izraz utrjevanje pomeni urjenje in ponavljanje skupaj.

Vsak poudarek mora vključevati tudi učiteljevo razlago, učiteljeva vprašanja, predvidene odgovore učencev itd.

METODIČNA IZVEDBA:

Uvodni del	<u>Učitelj</u> - kot spodaj	<u>Učenec</u> - kot spodaj	Izbor učnih sredstev, metod in oblik za motivacijo	Navedba učil (Naslov, literatura: stran)
Podnaslov št. 1	Napišite razlago učitelja: "..."	Napišite, kaj učenci delajo.	Izbor učnih sredstev, metod in oblik	Navedba učil (Naslov, literatura: stran)
	Napišite vprašanja učitelja: "...?"	Napišite predvidene odgovore učencev: "..."	Izbor učnih sredstev, metod in oblik	Navedba učil (Naslov, literatura: stran)
	Napišite navodila učitelja: "... "	Napišite, kaj morajo delati učenci. Napišite predvidene rešitve:	Izbor učnih sredstev, metod in oblik	Navedba učil (Naslov, literatura: stran)
Podnaslov št. 2	Kot zgoraj	Kot zgoraj	Izbor učnih sredstev, metod in oblik	Navedba učil (Naslov, literatura: stran)
Podnaslov št. 3	Kot zgoraj	Kot zgoraj	Izbor učnih sredstev, metod in oblik	Navedba učil (Naslov, literatura: stran)

Zaključni del	<u>Učitelj</u> - kot zgoraj	<u>Učenec</u> - kot zgoraj	Izbor učnih sredstev, metod in oblik za ponovitev učne snovi	Navedba učil (Naslov, literatura: stran)

UVODNI DEL LAHKO VKLJUČUJE:

- PONAVLJANJE ZADNJE UČNE SNOVI
- PONAVLJANJE VEČJEGA OBSEGA UČNE SNOVI
- RAZGOVOR O SPLOŠNIH, AKTUALNIH IN ŽIVLJENJSKIH VPRAŠANJH
- RAZGOVOR OB BESEDNI ALI SLIKOVNI DEMONSTRACIJI (VIDEO POSNETKU)
- DIDAKTIČNE IGRE (UGANKE, ASOCIACIJE, KRIŽANKE ...)
- MOTIVIRANJE ZA NOVO UČNO SNOV (UGOTAVLJANJE NASLOVA ALI VSEBINE NOVE UČNE SNOVI)

GLAVNI DEL MORA VSEBOVATI:

- REDUKCIJO UČNE VSEBINE
- RAZDELITEV UČNE VSEBINE V VSEBINSKE POUДАРKE S PODNASLOVI
- IZBOR UČIL ZA VSEBINSKE POUДАРKE
- IZBOR UČNIH OBLIK IN METOD ZA VSEBINSKE POUДАРKE
- NAČIN IZVEDBE METOD: AKTIVNOST UČITELJA ALI UČENCEV
- IZDELAVO IN UPORABO TABELSKEGA ZAPISA OZ. ZAPISA UČNE SNOVI

ZAKLJUČNI DEL LAHKO VKLJUČUJE:

- IZBOR NAČINA PONOVIŠČE UČNE SNOVI
- RAZLIČNE NALOGE ZA PONAŠLJANE (vključenost vseh učencev)
- RAZLIČNE NALOGE ZA PREVERJANJE (en učenec)

TRETJI DEL: PRILOGA

V tretjem delu se mora obvezno k prilogi dodati:

- tabelska slika oz. zapis učne snovi (fotokopija prosojnice, papir, prepis iz table ...);
- učni listi: neizpolnjeni in izpolnjeni;
- fotokopije prosojnic in slikovnega gradiva ali seznam prosojnic in slikovnega gradiva, v primeru če ni natančne navedbe že pri poteku učne ure.

PRIMERI OBRAZCEV, ki so predstavljeni v nadaljevanju, se lahko poljubno spremenijo, saj se tabele lahko podaljšajo ali razširijo.

Prvi primer obrazca se najpogosteje uporablja, saj vključuje pregledno vse osnovne-uvodne podatke, razpredelnica pa pregledno prikazuje didaktično-metodični potek učne ure in vse metodične elemente.

UČNA PRIPRAVA

OSNOVNI PODATKI:

Šola:

Razred:

Datum:

Predmet:

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema:

Učna enota:

Učne oblike:

Učne metode:

Učna sredstva:

- učila:

- učni pripomočki:

Didaktične etape učnega procesa:

Didaktična načela:

Korelacije:

Novi pojmi:

Literatura:

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

Delni ali precizni:

Potek vzgojno-izobraževalne ure

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE METODE UČNA SREDSTVA
UVODNI DEL			
GLAVNI DEL			
ZAKLJUČNI DEL			

PRILOGE

Drugi primer obrazca vključuje zanimivo grafično predstavitev osnovnih-uvodnih podatkov. Potek učne ure pa je razdeljen na delo učitelja in delo učenca, zato je potrebno paziti na etape učnega procesa in metodično izvedbo (dodati je potrebno učne metode, oblike, sredstva).

Priprava na vzgojno-izobraževalno uro²

Razred:	Datum:	Šola:	Kandidat: Mentor:
Učna enota:		Operativni vzgojno-izobraževalni cilji:	
Učna tema:			
Učne oblike:			
Učne metode:			
Učna sredstva:		Didaktična načela:	
Korelacije:		Novi pojmi:	
Viri in literatura:			

² Po: Akta, Obr. 13, 164, DZS.

Potek vzgojno-izobraževalne ure

Učitelj	Učenec

Tretji primer obrazca je sestavljen iz različnih preglednic. Glavni del je sistematično razdeljen v tri dele. Paziti je potrebno le na priloge.

UČNA PRIPRAVA

OSNOVNI PODATKI:

Šola:
Razred:
Datum:
Predmet:

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema:
Učna enota:
Učne oblike:
Učne metode:
Učna sredstva:
- učila:
- učni pripomočki:
Didaktične etape učnega procesa:
Didaktična načela:
Korelacije:
Novi pojmi:
Literatura:

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:
Delni ali precizni:

POTEK UČNE URE

UVODNI DEL: UVAJANJE (etape)

UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČITELJ	UČENEC	UČNA SREDSTVA

GLAVNI DEL: OBRAVNAVANJE UČNE SNOVI (etape)

UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČITELJ	UČENEC	UČNA SREDSTVA

ZAKLJUČNI DEL: PONAVLJANJE (etape)

UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČITELJ	UČENEC	UČNA SREDSTVA

PRILOGE

--

Pisna učna priprava vključuje naslednje didaktično-metodične elemente.

UČNI CILJI

Učitelj izdelava učne cilje za posamezno učno enoto.

Delijo se na glavne (kompleksne) in delne (konkretne, precizne) učne cilje.

Glavni cilj se nanaša na celotno učno temo ali učno enoto.

Delni cilji pa na posamezne didaktično-vsebinske poudarke oz. probleme (vsebina/miselni procesi), lahko pa tudi na delovne učne postopke (učne metode in oblike ter učne spretnosti) in na vzgojne elemente, ki vplivajo na življenjsko ravnanje učencev.

UČNE OBLIKE

- tradicionalna frontalna učna oblika (prevladuje metoda razlage oz. predavanje);
- netradicionalna frontalna učna oblika (z različnimi metodami);
- tradicionalna skupinska učna oblika (frontalni uvod: priprava na skupinsko delo, skupinsko delo, plenarno poročanje in frontalni zaključek);
- netradicionalna skupinska učna oblika (timsko ali sodelovalno delo);
- delo v dvojicah (frontalni uvod: priprava na delo, delo v dvojicah, poročanje in frontalni zaključek);
- domača in šolska individualna učna oblika (frontalni uvod: priprava na delo, individualno delo, poročanje, frontalni zaključek);
- kombinirana učna oblika oz. kombinacija učnih oblik (kombinacija frontalne in skupinske učne oblike; frontalne in parne učne oblike; frontalne, skupinske in individualne učne oblike itd.).

UČNE METODE

- metoda razlage (pripovedovanje, opisovanje, poročanje, pojasnjevanje itd.);
- metoda razgovora ali pogovora (uvodni, uvajalni, motivacijski, preverjalni, utrjevalni, diskusijski, problemski, vodeni itd.);
- metoda demonstracije: a) slikovna demonstracija (slike, zemljevidi, modeli, fotografije, diapozitivi, filmi, tabelske slike, skice); b) besedna demonstracija (branje zgodovinskih besedil);
- metoda grafičnih izdelkov: a) metoda pisno-grafičnih izdelkov: izdelava ali uporaba pisnih izdelkov kot so zapiski, povzetki, opisi, miselni vzorci, tabelski zapisi; b) metoda slikovno-grafičnih izdelkov: izdelava ali uporaba grafičnih izdelkov kot so skice, sheme, kronološke tabele itd.;
- metoda reševanja problemov (problemska naloga, iskanje možnih rešitev, reševanje problema, preverjanje rešitev);
- metoda izkustvenega učenja (igra vlog, simulacija);
- metoda dela z zgodovinskimi besedili (odlomki iz pisem, govorov, biografij, kronik, letakov, časopisov, zakonikov, pogodb, ustav, romanov in pesmi, strokovnih knjig, enciklopedij, slovarjev ...);
- metoda dela s slikovnim gradivom (zgodovinske karte, fotografije, umetniške slike, grafi, karikature, statističnimi podatki, plakati, skice)
- metoda uporabe informacijsko-komunikacijske tehnologije (internet, CD-ROM-i, računalniški programi, video)

UČNE TEHNIKE

- uganke,
- rebusi,
- izpolnjevanke,

- didaktične igre,
- križanke,
- mreže,
- asociacije,
- kvizi,
- itd.

MOTIVACIJSKE TEHNIKE

- nevihta možganov oz. viharjenje idej ali brainstorming,
- miselni vzorec,
- glasba in sprostitvene vaje,
- risanje,
- slikovna demonstracija (gledanje slik, filmov itd.),
- besedna demonstracija (branje in poslušanje zgodovinskih odlomkov).

UČNA NAČELA

- nazornost;
- postopnost;
- sistematičnost;
- aktualizacija;
- individualizacija;
- diferenciacija;
- vzgojnost;
- ustreznost;
- socializacija;
- ekonomičnost;
- aktivnost.

UČNA SREDSTVA

Učna sredstva se delijo na učila in na učne pripomočke.

Glavna učila pri pouku zgodovine so:

- učbenik, delovni zvezek, zgodovinski viri, atlas, učni listi, knjige, slike, prosojnice, diapozitivi, zemljevidi, računalniški programi, CD-ROM-i, filmi, videokasete, risbe, grafikoni itd.

Glavni učni pripomočki pri pouku zgodovine so:

- tabla, krede, projekcijsko platno, diaproyektor, grafoskop, videorekorder, računalniki itd.

V učni pripravi se navedejo samo tista učna sredstva, ki se dejansko uporabljajo pri pouku.

LITERATURA

Ker pa učitelj za vsebinsko ali metodično pripravo uporablja tudi različno strokovno literaturo, se v učni pripravi navede tudi ta literatura.

Ker učitelj uporablja tudi različno literaturo za izdelovanje prosojnic in učnih listov, je potrebno natančno navesti uporabljeno literaturo za ta učila. Ravno tako je potrebno navesti literaturo pri učnih-delovnih listih za slikovno in pisno gradivo.

Primerov navajanja literature je zelo veliko. Glavno pravilo je, da je vsa literatura navedena po istem primeru.

Npr. navajanje literature in učil.³

Priimek, I. (leto). Naslov knjige. Kraj: Založba, str. .

Naslov. (leto). Kraj: Založba, str. .

DIDAKTIČNE ETAPE OZ. KOMPONENTE UČNEGA PROCESA

Učitelji morajo upoštevati pet glavnih etap učnega procesa:

1. PRIPRAVLJANJE ALI UVAJANJE.
2. OBRAVNAVANJE NOVE UČNE SNOVI ALI USVAJANJE.
3. URJENJE ALI VADENJE.
4. PONAVLJANJE.
5. PREVERJANJE IN OCENJEVANJE.

TIP UČNE URE

Glede na didaktične etape, ki prevladujejo pri učni uri, lahko ugotovimo tip učne ure. Tipi učne ure so lahko:

- uvodna ura,
- ura obravnavanja nove učne snovi,
- ura vadenja,
- ura ponavljanja,
- ura preverjanja,
- ura ocenjevanja,
- kombinirana ura,
- itd.

DOMAČE NALOGE

Pri posameznih učnih enotah oz. urah predvidevamo tudi domače naloge učencev. Te so lahko pisne, ustne, grafične itd.

KORELACIJA

Zgodovinska učna snov se pogosto povezuje s spoznanji drugih predmetov, zlasti z geografijo, slovenskim jezikom, umetnostjo. Povezuje pa se tudi s filozofijo in sociologijo ter naravoslovnimi predmeti.

PREVERJANJE IN OCENJEVANJE

Učitelj lahko preverja znanje učencev brez ocen za svojo in učenčevo povratno informacijo ali pa oceni znanje učencev z ocenami od 1 do 5 (ocenjevanje).

Za preverjanje in ocenjevanje znanja učitelj lahko uporablja dva uveljavljena načina: ustno preverjanje in ocenjevanje ter pisno preverjanje in ocenjevanje ali tretji način oz. alternativno preverjanje in ocenjevanje.

³ Cencič, M. (1994). Priporočila za oblikovanje seminarskih in diplomskih nalog ter diplomskih del. Ljubljana: Pedagoška fakulteta v Ljubljani, str. 21-25.

NAPOTKI ZA PISANJE UČNE PRIPRAVE

Kaj naj vsebuje tabelska slika?

- večje črke: velikost 20-22,
- za osnovno šolo: male in velike črke,
- kratki delni stavki ali ključne besede,
- učitelj naj enkrat prebere naslov in vsebino,
- učenci naj prepisujejo po delih (ne samo na koncu) ...

Na kaj je potrebno še posebej paziti pri pisanju učne priprave?

- pravilno navajanje učnih ciljev: glavni (povzetek naslova) in delni (po učnih poudarkih ali podtemah);
- oblikovanje učnih ciljev: vsebina, miselni procesi, delo učencev in pogoji dela (parno, skupinsko, individualno delo, s pomočjo učil ...);
- navajanje učil pri poteku učne ure;
- navedba prosojnice (naslov, slika, knjiga, str.);
- učbenik (str.);
- navedba literature pri učnih-delovnih listih;
- besedna demonstracija (knjiga, str. od ... do);
- **priloga**: prazni in izpolnjeni učni listi; fotokopirane slikovne prosojnice in fotokopirana besedila; fotokopije zapisa učne snovi oz. tabelske slike ...

Kako se predstavi izbrana učna vsebina v učni pripravi?

- zapis razlage učitelja,
- zapis predvidenih odgovorov učencev,
- vprašanja in odgovori na slikovno in pisno gradivo,
- rešitve delovnih listov,
- označena struktura učne vsebine (1. 2. 3. po vsebinskih poudarkih oz. podtemah),
- preglednost strukture učne vsebine (kot pri tabelski sliki, večji naslovi, presledki),
- metode in učila pri posameznih vsebinskih poudarkih ...

SODOBNA RAZREDNA UČILA ZA ZGODOVINO

UČBENIKI

ZA OSNOVNO ŠOLO

Janša, O., Mihelič, D. (1994). Stari in Srednji vek. Zgodovina za 6. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS.

Janša, O., Mihelič, D. (2001). Stari in Srednji vek. Zgodovina za 6. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS.

Žvanut, M., Vodopivec, P. (1995). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 7. razred osnovne šole. Ljubljana: Založba M&N.

Žvanut, M., Vodopivec, P. (2000). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.

Cvirn, J., Hriberšek-Balkovec, E., Studen, A. (2000). Novi vek. Zgodovina za 7. razred osemletke. Ljubljana: DZS.

Nešović, B., Prunk, J. (1993). 20. stoletje. Zgodovina za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS.

Kern, A. N., Nečak, D., Repe, B. (1997). Naše stoletje. Učbenik za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan.

Dolenc, E., Gabrič, A., Rode, M. (1997). Koraki v času. 20. stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS.

Dolenc, E., Gabrič, A., Rode, M. (2002). Koraki v času. 20. stoletje, Zgodovina za 8. razred osemletke in 9. razred devetletke. Ljubljana: DZS.

ZA SREDNJE ŠOLE

Brodnik, V. idr. (1997). Zgodovina 1 za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Berzelak, S. (2002). Stara doba. Učbenik za 1. letnik gimnazije. Ljubljana: Modrijan.

Kremenšek, M. (1990). Zgodovina 1. Ljubljana: DZS.

Hozjan, A., Potočnik, D. (2000). Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Berzelak, S. (2002). Srednji in novi vek. Učbenik za 2. letnik gimnazije. Ljubljana: Modrijan.

Grobelnik, I., Voje, I. (1990). Zgodovina 2. Ljubljana: DZS.

Berzelak, S. (1996). Zgodovina 1 za tehniške in druge strokovne šole. Učbenik za 1. in 2. letnik tehniških in drugih strokovnih šol. Ljubljana: Modrijan.

Granda, S., Rozman, F. (1999). Zgodovina 3. Učbenik za tretji letnik gimnazije, Ljubljana: DZS.

Grobelnik, I. (1992). Zgodovina 3. Ljubljana: DZS.

Repe, B. (1998). Sodobna zgodovina: zgodovina za 4. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan.

Dolenc, E., Gabrič, A. (2002). Zgodovina 4. Učbenik za četrti letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Repe, B. (1995). Naša doba, Oris zgodovine 20. stoletja, učbenik za 4. razred gimnazije. Ljubljana: DZS.

Berzelak, S. (1998). Zgodovina 2 za tehniške in druge strokovne šole. Učbenik za 3. in 4. letnik tehniških in drugih strokovnih šol. Ljubljana: Modrijan.

DELOVNI ZVEZKI

ZA OSNOVNO ŠOLO

Kern, A. N. (1995). Stari in srednji vek, Zgodovina za 6. razred osnovne šole. Vaje. Ljubljana. Mihelač in Nešović.

Trampuš, C. (2000). Obiščimo stari in srednji vek. Delovni zvezek za 7. razred devetletke. Ljubljana: DZS.

Rovšek-Kosmač, F., Škraba, G. (2001). Zgodovina 6. Vaje in naloge za 6. razred osnovne šole. Ljubljana: Debora.

Škraba, G. (1995). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 7. razred osnovne šole, Vaje, Ljubljana: Mihelač in Nešović.

Škraba, G. (2001). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 7. razred osnovne šole. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan.

Rode, M. (2001). Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: DZS.

20. stoletje. Vaje. (1993). Zgodovina za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS.

Kern, A. N. (1997). Naše stoletje. Zgodovina za 8. razred osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana. Modrijan.

Rode, M. (1998). Koraki v času. 20. stoletje: vaje. Ljubljana: DZS.

Rode, M. (2003). Koraki v času. Delovni zvezek za 9. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: DZS.

Škraba, G., Rovšek-Kosmač, F. (1997). Zgodovina 8. Vaje in naloge za 8. razred osnovne šole. Ljubljana: Debora.

ZA SREDNJE ŠOLE

Pastar, Z., Sobatkiewicz. (1998). Delovni zvezek za 1. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Šifrer, V. (2001). Delovni zvezek za 2. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Kastelic, A., Končan, B. (2001). Delovni zvezek za 3. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS.

Rahotina, I. (1998). Delovni zvezek 4 za zgodovino. Ljubljana: DZS.

Vogrinc, R. (2000). Sodobna zgodovina. Zgodovina za 4. letnik gimnazij. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan.

Berzelak, S. (1997). Zgodovina za tehniške in druge strokovne šole 1. Delovni zvezek za 1. in 2. letnik tehniških in drugih strokovnih šol. Ljubljana: Modrijan.

Berzelak, S. (1998). Zgodovina za tehniške in druge strokovne šole 2. Delovni zvezek za 3. in 4. letnik tehniških in drugih strokovnih šol. Ljubljana: Modrijan.

ATLASI

Mali zgodovinski atlas. (1999). Ljubljana: Modrijan.

Šolski zgodovinski atlas. (1994). Ljubljana: DZS.

Zgodovinski atlas za osnovno šolo. (1999). Koraki v času. Ljubljana: DZS.

VIR: Trškan, D. (2002). Učiteljeva priprava na pouk zgodovine. Metodični priročnik za študente zgodovine pedagoške smeri in učitelje - začetnike. Didaktika zgodovine. Filozofska fakulteta: Oddelek za zgodovino.

Drugi del:

UČNE PRIPRAVE ZA OSNOVNO ŠOLO

UČNA PRIPRAVA ZA 5. RAZRED OSEMLETNE OSNOVNE ŠOLE: Sledovi preteklosti v Panonskem svetu

V 5. razredu osemletne osnovne šole je zgodovinska vsebina vključena v predmet Spoznavanje družbe. V 6. razredu devetletne osnovne šole pa je vključena v predmet Zgodovina.

Za to stopnjo se svetuje še posebej uporaba različnih aktivnosti in dejavnosti, uporaba učnih in motivacijskih tehnik, metoda razgovora in metoda slikovne demonstracije oz. kombinacija različnih učnih metod.

Med motivacijskimi in učnimi tehnikami se najpogosteje uporabljajo: rebusi, križanke, asociacije, vislice, časovni trakovi, predmeti in oblačila, mimika, vaje (dvig rok, počepi, vstajanje za pravilne trditve in odgovore) itd.

Glavne kvalitete učne priprave: Sledovi preteklosti v Panonskem svetu so uporaba različnih učnih listov. Učni list št. 1 je delovni učni list, št. 2 je zapis učne snovi, ki ga učenci dopolnjujejo, št. 3 pa je ponovitvena križanka.

Pri različnih dejavnostih je potrebno paziti na ustrezna ustna in pisna navodila. Ravno tako pa je potrebno paziti na pregledovanje nalog, ki je lahko v ustni obliki (vsaj dvakrat učitelj glasno ponovi za učenci) ali v pisni obliki (prosojnice, fotokopije rešitev, zapis na tablo).

Pri pregledovanju pazimo, da vsi učenci sledijo in pravilno zapišejo rešitev naloge, saj se učenci učijo tudi pisati. Uporabljati je potrebno velike in male črke.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

UČNA PRIPRAVA

Sledovi preteklosti v Panonskem svetu

26. marec 2003

Tatjana Velikonja

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Osnovna šola Nove Jarše
Razred: 5.a
Datum: 26. 03. 2003
Predmet: Spoznavanje družbe

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Panonski svet
Učna enota: Sledovi preteklosti v Panonskem svetu
Učne oblike: netradicionalna frontalna, individualna, delo v parih
Učne metode: m. razgovora, m. razlage, m. reševanja problemov, m. slikovne demonstracije
Učne tehnike: vislice, križanka
Učna sredstva: - učila: učbenik, učni listi, prosojnice, stenski zemljevid Slovenije - učni pripomočki: tabla in kreda, grafoskop
Didaktične etape učnega procesa: uvajanje, obravnavanje nove učne snovi, razširitev, ponavljanje, utrjevanje
Didaktična načela: jasnost, nazornost, aktivnost, sistematičnost, postopnost, aktualizacija, individualizacija, ustreznost, socializacija
Korelacije: zgodovina, geografija, arheologija, slovenščina
Novi pojmi: sramotilni steber/pranger, nekropola
Literatura: M. Košak, O. Janša Zorn, M. Umek, Tu sem doma 2. Naravne enote Slovenije. Spoznavanje družbe za 5. razred osnovne šole, Modrijan, Ljubljana 2000. M. Košak, O. Janša Zorn, M. Umek, Atlas za spoznavanje družbe. DZS, Ljubljana 2002.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni: Učenci spoznajo sledove preteklosti v Panonskem svetu.
Delni ali precizni: DELNI 1: Učenci spoznajo povezanost različnih zgodovinskih obdobj. DELNI 2: Učenci sestavijo časovni trak, na katerega uvrstijo sličice, ki predstavljajo posamezna zgodovinska obdobja. DELNI 3: Učenci spoznajo bogastvo zgodovinske in kulturne dediščine Panonskega sveta.

POTEK VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNE URE

OBLIKE, METODE, TEHNIKE	UČITELJ	UČENEC	UČILA/UČNI PRIPOMOČKI
<p>UVODNI DEL</p> <p>Uvodna motivacija.</p> <p>Netradicionalna učna oblika. Metoda razgovora. Učna tehnika: vislice. (5 min)</p>	<p>Najprej se predstavim, potem pa se gremo vislice. Uganjujejo naslov učne ure.</p>	<p>----- ----- -----</p> <p><u>S</u><u>L</u><u>E</u><u>D</u><u>O</u><u>V</u><u>I</u> <u>P</u><u>R</u><u>E</u><u>T</u><u>E</u><u>K</u><u>L</u><u>O</u><u>S</u><u>T</u><u>I</u><u> </u><u>V</u> <u>P</u><u>A</u><u>N</u><u>O</u><u>N</u><u>S</u><u>K</u><u>E</u><u>M</u> <u>S</u><u>V</u><u>E</u><u>T</u><u>U</u></p>	<p>Tabla in kreda.</p>
<p>GLAVNI DEL</p> <p>Obravnavanje nove učne snovi. Metoda razlage. (5 min)</p> <p>Delo v dvojicah. Metoda slikovne demonstracije. Metoda reševanja problemov.</p>	<p>Gremo dalje z vislicami: na katero obdobje v zgodovini jih spominja?</p> <p>V srednjem veku niso samo obešali zločincev, pač pa so tiste, ki se niso prav vedli, privezali tudi na sramotilni steber ali pranger. V rimskih časih je bil to nagrobnik. Kakšni so ostali sledovi preteklosti v Panonskem svetu?</p> <p>Učni listi. Navodila: učenci morajo sestaviti časovni trak in pod pravo obdobje postaviti pravo sled preteklosti.</p>	<p>Srednji vek. Obešanje zločincev.</p> <p>Poslušajo. Si ogledajo sliko v učbeniku.</p> <p>Učni listi z besedami/besednimi zvezami in listi s sličicami. Sestavljajo časovni trak.</p>	<p>Učbenik, str. 101: slika Orfejevega spomenika.</p> <p>Učni list 1. Listi z imeni obdobji in sledmi; listi s sličicami sledi preteklosti; listi za</p>

<p>(10 min)</p> <p>Razširitev. Netradicionalna frontalna oblika. Metoda razgovora. (10 min)</p>	<p>Pregled. S pomočjo učnih listov 2 spoznamo še ostale sledove preteklosti v Panonskem svetu in tri osebnosti, ki so bile pomembne v posameznih obdobjih. Kraje pokažem na zemljevidu.</p>	<p>Vstavljajo besede na prava mesta.</p>	<p>sestavljanje časovnega traka.</p> <p>Učni list 2: Zapis učne snovi. Grafoskop. Stenski zemljevid.</p>
<p>ZAKLJUČNI DEL</p> <p>Zaključno ponavljanje. Alternativni pouk. Reševanje problemov. Delo skupinah. (10 min)</p> <p>DOMAČA NALOGA: križanka.</p> <p>Utrjevanje.</p>	<p>Učenci morajo sestaviti program za ekskurzijo v Panonski svet.</p> <p>Učenci morajo rešiti križanko doma.</p>	<p>Sestavljajo program za tridnevno ekskurzijo v Panonski svet.</p> <p>Učenci oblikujejo skupine (4-5 učencev).</p> <p>Rešijo križanko. Rešitve križanke ima učiteljica in jih lahko pri naslednji uri preveri.</p>	<p>Naloga iz učbenika 102.</p> <p>Učni list 3.</p>

DELOVNI - UČNI LIST ŠT.1:

Obdobja	Sled	Številka slike

PODATKI ZA DELOVNI - UČNI LIST ŠT. 1:

OBDOBJA

Republika Slovenija	kamena doba	19. stoletje	Kraljevina Jugoslavija	Socialistična federativna republika Jugoslavija
železna doba	druga svetovna vojna	srednji vek	Rimljani	novi vek
bronasta doba	prva svetovna vojna			

SLEDI

Kamnita sekira iz Ormoža	Čelada iz Negove	Rudolf Maister - boj za mejo	
Jedrska elektrarna Krško	Kip Matije Gubca v Brežicah	Mitrov kip s Ptuja	Cerkev na Ptujski gori
Nakit iz Maribora	Vlak Dunaj-Maribor-Celje (1846)	Cerkev v Bogojini (Plečnik)	

SLIKOVNO GRADIVO ZA DELOVNI - UČNI LIST ŠT. 1:

5

6

4

Viri: Slikovno gradivo št. 3, 4, 5 in 6 (Atlas, str. 52-53), slikovno gradivo št. 1 (učbenik, str. 100, št. 2 (učbenik, str. 102).

3

2

7

1

REŠITVE DELOVNEGA - UČNEGA LISTA ŠT. 1:

Obdobja	Sled	Številka slike
Republika Slovenija		
Socialistična federativna republika Jugoslavija	Jedrska elektrarna Krško	
druga svetovna vojna		
kraljevina Jugoslavija	Cerkev v Bogojini (Plečnik)	6
prva svetovna vojna	Rudolf Maister - boj za mejo	
19. stoletje	Vlak Dunaj-Maribor-Celje (1846)	
novi vek	Kip Matije Gubca v Brežicah	3
srednji vek	Cerkev na Ptujski gori	2
Rimljani	Mitrov kip s Ptuja	1
železna doba	Čelada iz Negove	7
bronasta doba	Nakit iz Maribora	4
kamnita doba	Kamnita sekira iz Ormoža	5

Sledovi preteklosti v Panonskem svetu

V Ormožu so našli kamnito S __ K __ __ __. Uporabljali so jo ljudje v __ __ M __ N __ dobi. Pri Mariboru so našli N __ K __ __, ki je izdelan iz brona. To pomeni, da je iz časa B __ __ N __ S __ __ dobe. Iz Ž __ __ __ Z __ __ dobe izvira Č __ __ __ D __, ki so jo našli v Negovi.

R __ M L __ __ __ I so v Panonskem svetu pustili veliko sledi. Najbolj znan iz te dobe je Šempeter pri Celju, kjer so našli nekropolo ali pokopališče. Na Ptujju so M __ __ R __ J __, Orfejev spomenik pa je v srednjem veku služil kot pranger ali sramotilni steber.

V S __ __ D N __ __ M veku poznamo grofe __ __ L __ __ K E. Njihov grb je danes grb občine Celje. Zelo znana je romarska cerkev na __ T __ J S __ __ gori. Zanimivo obliko ima cerkev v Selu: ta cerkev je okrogla. V __ __ V E __ veku so se upirali kmetje. V spomin na slovensko-hrvaški kmečki upor so v Brežicah postavili kip Matije G __ B __ __, voditelja kmetov. Iz tega časa izvira tudi najstarejša slovenska lekarna v __ L __ __ J __.

Sredi 19. stoletja je prišla do Maribora in Celja železnica. To je pospešilo razvoj obeh krajev. Slovence je spodbujal k šolanju in uporabi slovenskega

jezika škof Anton Martin S _ _ MŠ _ _ . Po P _ V _ S _ _ T O _
_ I vojni je bil zelo zaslužen Rudolf _ _ I _ T E _ . Uspelo mu je, da je
Prekmurje ostalo slovensko.

V času Kraljevine J _ G _ _ L A _ _ J _ je Jože Plečnik napravil
načrte za cerkev v B _ G O _ _ N _ . V njej lahko vidimo nekatere
značilnosti Prekmurja, na primer _ _ N Č _ R _ _ E izdelke.

Druga svetovna vojna

Socialistična federativna republika Jugoslavija

Republika Slovenija

- Oživljanje starih običajev: kurentovanje, borovo gostüvanje, klopotci ...

Rešitve:

Sledovi preteklosti v Panonskem svetu

V Ormožu so našli kamnito SEKIRO. Uporabljali so jo ljudje v KAMENI dobi. Pri Mariboru so našli NAKIT, ki je izdelan iz bronu. To pomeni, da je iz časa BRONASTE dobe. Iz ŽELEZNE dobe izvira ČELADA, ki so jo našli v Negovi.

RIMLJANI so v Panonskem svetu pustili veliko sledi. Najbolj znan iz te dobe je Šempeter pri Celju, kjer so našli nekropolo ali pokopališče. Na Ptuju so MITREJI, Orfejev spomenik pa je v srednjem veku služil kot pranger ali sramotilni steber.

V SREDNJEM veku poznamo grofe CELJSKE. Njihov grb je danes grb občine Celje. Zelo znana je romarska cerkev na PTUJSKI gori. Zanimivo obliko ima cerkev v Selu: ta cerkev je okrogla. V NOVEM veku so se upirali kmetje. V spomin na slovensko-hrvaški kmečki upor so v Brežicah postavili kip Matije GUBCA, voditelja kmetov. Iz tega časa izvira tudi najstarejša slovenska lekarna v OLIMJU.

Sredi 19. stoletja je prišla do Maribora in Celja železnica. To je pospešilo razvoj obeh krajev. Slovence je spodbujal k šolanju in uporabi slovenskega jezika škof Anton Martin SLOMŠEK. Po PRVI SVETOVNI vojni je bil zelo zaslužen Rudolf MAISTER. Uspelo mu je, da je Prekmurje ostalo slovensko.

V času Kraljevine JUGOSLAVIJE je Jože Plečnik napravil načrte za cerkev v BOGOJINI. V njej lahko vidimo nekatere značilnosti Prekmurja, na primer LONČARSKE izdelke.

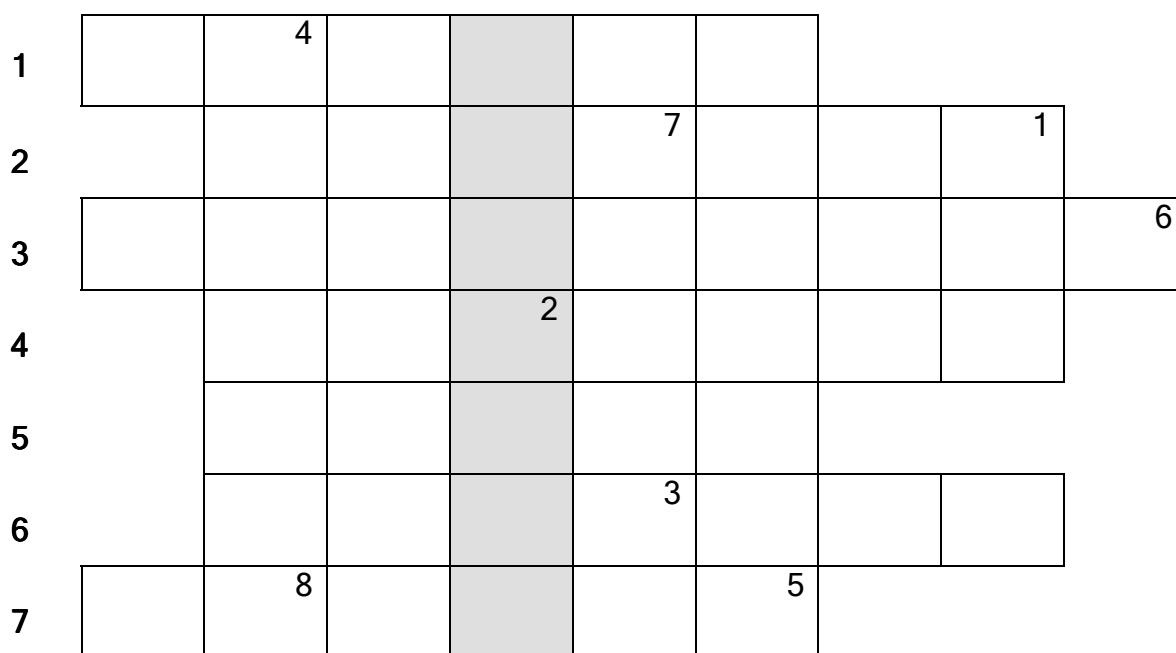
Druga svetovna vojna

Socialistična federativna republika Jugoslavija (SFRJ)

Republika Slovenija

- Oživljanje starih običajev: kurentovanje, borovo gostüvanje, klopotci ...

KRIŽANKA - 3. UČNI LIST:

VODORAVNO:

1. V tem kraju je najstarejša slovenska lekarna.
2. Nagrobnik iz časa Rimljanov je postal v srednjem veku sramotilni steber ali ...
3. Pokopališču, ki so ga našli blizu Celja, drugače rečemo še ...
4. Priimek moža, ki mu je po prvi svetovni vojni uspelo ubraniti slovensko ozemlje pred tujci; ime mu je bilo Rudolf.
5. Voditelj kmetov v slovensko-hrvaškem kmečkem uporu; imenoval se je Matija. Njegov spomenik lahko vidiš v Brežicah.
6. Ta mož se je trudil, da bi vsi Slovenci znali slovensko govoriti, pisati in brati. Bil je škof, njegovi imena pa sta Anton Martin.
7. Svetišče boga Mitra. Znani so ostanki svetišča s Ptuja.

V osenčeni navpični vrstici dobiš drugo največje slovensko mesto, ki je _____.

Če prepíšeš črke s polj, ki so oštevilčena, boš ugotovil, iz katerega časa je največ pojmov, ki so bili uporabljeni v tej križanki: _____.

REŠITVE:

1	O	L ⁴	I	M	J	E			
2		P	R	A	N ⁷	G	E	R ¹	
3	N	E	K	R	O	P	O	L	A ⁶
4		M	A	I ²	S	T	E	R	
5		G	U	B	E	C			
6		S	L	O	M ³	Š	E	K	
7	M	I ⁸	T	R	E	J ⁵			

V osenčeni navpični vrstici dobiš drugo največje slovensko mesto, ki je MARIBOR.

Če prepíšeš črke s polj, ki so oštevilčena, boš ugotovil, iz katerega časa je največ pojmov, ki so bili uporabljeni v tej križanki: RIMLJANI.

UČNA PRIPRAVA ZA 6. RAZRED OSEMLETNE OSNOVNE ŠOLE: Kje in kako so živeli Germani

Tudi v 6. razredu osemletne osnovne šole svetujemo uporabo raznovrstnih učnih metod, še posebej metodo razgovora in metodo slikovne demonstracije ter metodo dela s slikovnim gradivom. Razlaga mora biti enostavna in kratka ter vedno v kombinaciji z drugimi metodami. Dobrodošla je tudi metoda grafičnih izdelkov (miselni vzorci, risbe, skice, preglednice ...).

Glavne kvalitete učne priprave: Kje in kako so živeli Germani so uporaba dodatne strokovne literature, sistematična in pregledna vsebinska struktura poteka učne ure, zapis učne snovi v obliki miselnega vzorca. Pri vsebini je potrebno paziti na didaktične-vsebinske poudarke (3-5) ter izbrati zanimivo, enostavno in aktualno vsebino. Ponovitveni učni list vključuje slikovno in pisno gradivo ter navedbo uporabljenih virov ter je avtentično izdelan.

Za vse dejavnosti in aktivnosti je potrebno podati jasna ustna ali pisna navodila. Naloge so lahko izbrane iz učbenika, delovnega zvezka ali pa se izdelajo avtentične naloge (didaktične igre).

Pri sestavljanju nalog je potrebno paziti na jasnost in konkretnost, na različne miselne procese in tudi na pogoje reševanja (v parih, individualno, skupinsko, s pomočjo različnih učil). Vsebina za naloge je lahko vzeta iz učbenikov, delovnih zvezkov, virov ali strokovne literature. V 5. in 6. razredu osemletne osnovne šole je potrebno vsebino poenostaviti in se izogibati tujkam. Težavnost učne vsebine se lahko poveča z Bloomovo ali Marzanovo taksonomijo ali z različnimi tipi nalog (objektivni tip, naloge prostih odgovorov) ipd. Pri sestavljanju nalog, ki se nanašajo na slikovno ali pisno gradivo, pa se lahko uporabijo vsebinska in enostavna raziskovalna vprašanja.

Naloge se lahko rešujejo individualno, parno ali skupinsko. Naloge oz. vprašanja so sestavni del vseh etap učnega procesa oz. vseh aktivnosti učencev, zato jih je potrebno dosledno načrtovati.

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

UČNA PRIPRAVA:
KJE IN KAKO SO ŽIVELI GERMANI

IME IN PRIIMEK: NINA ZUPAN

DATUM: 17. 2. 2003

Priprava na vzgojno-izobraževalno uro

Razred: 6. c.	Datum: 17. 2. 2003	Šola: Osnovna šola Ledina	Kandidat: Nina Zupan Mentor: doc. dr. Danijela Trškan
Učna enota: Kje in kako so živeli Germani	Operativni vzgojno-izobraževalni cilji:		
Učna tema: Zgodnji srednji vek	Glavni ali kompleksni: Učenci spoznajo kje in kako so živela germanska plemena.		
Tip učne ure: Kombinirana učna ura.	Delni ali precizni:		
Učne oblike: Kombinirana oblika: frontalna oblika in delo v dvojicah.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Učenci s pomočjo zemljevida ugotovijo naselitveni prostor germanskih plemen. 2. Učenci s pomočjo slikovne demonstracije spoznajo, kako so živeli Germani in s čim so se ukvarjali. 3. Učenci spoznajo značilnosti vojskovanja germanskih plemen in s pomočjo slikovnega gradiva samostojno ugotovijo njihovo oborožitev. 4. Učenci spoznajo, v kaj so verjeli in kaj so častili stari Germani. 5. Učenci s pomočjo delovnega lista v dvojicah ponovijo in poglobijo znanje o germanskem načinu življenja in mitologiji. 		
Učne metode: Razlaga, razgovor, slikovna demonstracija, delo z zgodovinskimi besedili in slikovnim gradivom, metoda grafičnih izdelkov.			
Učne tehnike: Kviz.			
Didaktična načela: Nazornost, postopnost, sistematičnost, aktualizacija, ustreznost, aktivnost, ekonomičnost.	Učna sredstva:		
Korelacije: Geografija, umetnost.	učila: učbenik (Brodnik), folijske slike (prosojnice), knjige, delovni list, list s kvizom, fotografije učni pripomočki: tabla, kreda, grafoskop, projekcijsko platno		
Novi pojmi: Runska pisava, franciska.			
Viri in literatura:	<ul style="list-style-type: none"> • Janša-Zorn, O. (2002). Stari in srednji vek, zgodovina za 6. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS, str. 84-85. • Brodnik, V. (1997). Zgodovina 1, učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 204-206. • Berzelak, S. (1996). Zgodovina 1 za tehniške in druge strokovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 95- 96. • Perin, P. (1991). V času barbarskih kraljestev: od velikih vpadov do Karla Velikega: IV. - IX. stoletje. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 36. • Newark, T. (1996). Warlords. Ancient, Celtic, Medieval. London: Arms & Armour Press, str. 42, 64. • Cavendish, R. (1988). Mitologija: ilustrirana enciklopedija. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 178-191. • Goscinny, R. (1994). Asterix. Asterix in Goti. Radovljica: Didakta, str. 24-27. 		

Potek vzgojno-izobraževalne ure

Učitelj	Učenec
<p data-bbox="134 286 533 322"><u>1. UVODNI DEL</u> (5 minut)</p> <p data-bbox="134 360 730 396">UVODNA MOTIVACIJA IN PONOVI TEV</p> <p data-bbox="134 434 655 504">SAMOSTOJNO DELO IN UVODNI RAZGOVOR</p> <p data-bbox="134 542 734 683">Najprej se predstavim, nato pa napovem, da bodo učenci s pomočjo kviza »Lepo je biti zgodovinar« poskušali ugotoviti naslov današnje ure.</p> <p data-bbox="134 687 695 792">Vsa vprašanja se nanašajo na snov, ki so jo že obravnavali - rimsko državo. (učencem razdelim izvode kviza)</p> <p data-bbox="134 869 724 1010">Razložim navodila in povem, da bomo reševali skupaj, oni pa dvigujejo roke, če poznajo pravilni odgovor. Pravilne odgovore vpišejo na svoj list.</p> <p data-bbox="134 1014 724 1120">Če bodo dobili pravilno rešitev, jim to sicer ne bo prineslo 10 milijonov tolarjev, pač pa zavest, da so dobri zgodovinarji.</p> <p data-bbox="134 1158 734 1368">Prosim učenca, da prebere vprašanje, možne odgovore in izbere pravega. Ko odgovorijo na vsa vprašanja, jih opozorim, naj po vrsti prepisujejo črke pred pravnimi odgovori na spodnje črtice. Vprašam kakšna je rešitev?</p> <p data-bbox="134 1406 727 1512">Obravnavali bomo Germane - kje in kako so živeli, še preden so se začeli seliti in ogrožati rimsko državo.</p> <p data-bbox="134 1550 718 1760">Naslov učne ure napišem na tablo in jih opozorim, da bo tabelska slika v obliki miselnega vzorca, zato bo najbolje, če obrnejo zvezek in pišejo na ta način, lahko pa tudi v obliki alinej, če jim to bolj ustreza.</p> <p data-bbox="134 1798 702 1904">Učencem predlagam, naj odprejo učbenik na str. 85 in si ogledajo zgornji zemljevid.</p>	<p data-bbox="740 542 1433 792">- Učenci dobijo v reševanje vsak svoj izvod in samostojno odgovarjajo na vprašanja, ki se navezujejo na prejšnjo snov (Rimsko državo). Pravilni odgovori jim dajo rešitev: GERMANI. Na ta način učenci ponovijo prejšnjo učno snov, hkrati pa na zabaven način odkrijejo tudi učno temo.</p> <p data-bbox="740 1158 1342 1227">- Učenci berejo vprašanja in odgovore ter odgovarjajo z dviganjem rok</p> <p data-bbox="740 1335 900 1370">- Germani.</p> <p data-bbox="740 1843 1398 1912">- Učenci prepisujejo naslov učne ure in odprejo učbenik na str. 85</p>

2. GLAVNI DEL (25 minut)

METODE: RAZLAGA, RAZGOVOR, DELO S SLIKOVNIM GRADIVOM, SLIKOVNA DEMONSTRACIJA

1. NASELITEV

* Zemljevid (Janša-Zorn, O. (2002). Stari in srednji vek, zgodovina za 6. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS, str. 85.): Germani in Slovani pred preselitvijo

Kje so prvotno prebivala germanska plemena?

Pradomovina je bila južna Skandinavija, plemena pa so se postopoma selila v srednjo Evropo.

Kaj mislite, da je bil vzrok za selitev nekega plemena?

Tudi Germani so se selili, ker so iskali boljše razmere za življenje, lažje vremenske pogoje in novo rodovitno zemljo.

Naselili se vzhodno od dveh rek, ki jih imate napisane na zemljevidu.

Kateri dve reki sta to?

Ren in Donava sta bili tudi mejni reki katere države?

Selijo se razna plemena: Franki, Angli, Sasi, Vzhodni in zahodni Goti, Vandali, Langobardi ... (vseh skupaj je bilo celo okoli 300!) Nekatera plemena pa so ostala na prvotnem ozemlju, npr. skandinavska ljudstva.

Katera skandinavska ljudstva poznate?

* Prosojnica: tabelska slika z naslovom »Kje in kako so živeli Germani«, v obliki miselnega vzorca.

Odkrijem prvo vejo miselnega vzorca in počakam, da prepišejo. (časa imajo 2 minuti)

Medtem, ko prepisujejo, pripravim naslednjo prosojnico. Kdor konča, si lahko ogleda sliko v učbeniku na str. 85 (germansko naselje).

- Učenci s pomočjo zemljevida iz učbenika ugotovijo, kje so prvotno prebivala germanska plemena.

- Južna Skandinavija, Danska, severna Nemčija.

- Težke razmere, pomanjkanje hrane, boji med plemeni, iskali so rodovitno zemljo.

- Ren in Donava.

- Rimske države.

- Švedi, Norvežani, Danci.

- Učenci prepišejo prvo vejo miselnega vzorca.

2. NAČIN ŽIVLJENJA

Spoznali smo, kje so živeli stari Germani, sedaj pa si bomo ogledali, kako so živeli in na kakšen način so se preživljali.

* Prosojnica: germansko naselje (Janša-Zorn, O. (2002). Stari in srednji vek, zgodovina za 6. razred osnovne šole. Ljubljana: DZS, str. 85.; Perin P. (1991) Kako so živeli: V času barbarskih kraljestev. Ljubljana: Mladinska knjiga. Str. 36,38)

Kaj vidite na sliki?

V kakšnih bivališčih so živeli Germani?

S čim so se ukvarjali?

Za kaj so potrebovali živino?

Njive so obdelovali tako, da so jih menjavali vsako leto. Ker so potrebovali nova obdelovalna zemljišča, so se pogosto selili.

Poglejte srednjo sliko. Kaj dela mož na desni?

Torej je bil obrtnik. Germanska obrt je bila preprosta, izdelovali so predmete za vsakdanjo rabo (košare, vaze, orodje, orožje) nekateri rokodelci pa so izdelovali tudi čudovite umetniške izdelke, zlasti nakit in okrašeno orožje.

* Slikovna demonstracija: nakit in okrasni predmeti (Perin, P. (1991). V času barbarskih kraljestev: od velikih vpadov do Karla Velikega: IV. - IX. stoletje. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 60; Brodnik, V. (1997). Zgodovina 1., učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 206.)

Pokažem prosojnico, knjigo)

Kaj vidite na sliki?

Orel je tudi danes simbol neke države, ki je dobila svoje ime prav po Germanih.

Katera država je to?

Germani so živeli v plemenih.

Ali danes še živijo ljudstva v plemenih?

Kdo je vodil rimsko državo?

Pri Germanih pa je imelo vsako pleme svojega poglavarja.

* Prosojnica: Ilustracija plemenskega poglavarja (Gosciny R. (1994) Asterix in Goti. Radovljica: Didakta. Str. 24.).

- Učenci poskušajo s pomočjo slik ugotovijo, kako so živeli Germani.

- Germansko naselje.

- V preprostih lesenih hišah, kritih s slamo ali trsjem.

- S poljedelstvom (pridelujejo žita: ječmen, oves, rž) in živinorejo (govedo, ovce, konji).

- Za hrano, ježo, delo na polju.

- Plete košaro.

- Broško (nakit) v obliki orla in del meča.

- Nemčija.

- Da, tudi danes živijo nekatera ljudstva v plemenih (Afrika, Avstralija, Eskimi).

- Cesar.

<p>Kakšen se vam zdi tale poglavar? Poglavar je bil najsposobnejši mož v plemenu, bil je tudi vojaški poveljnik, pri delitvi vojnega plena je dobil največji delež.</p> <p>Odkrijem naslednjo vejo miselnega vzorca in pripravim novo prosojnico.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Možni različni odgovori. - Učenci prepišejo drugo vejo miselnega vzorca.
3. VOJSKOVANJE	
<p>* Prosojnica: germanska vojska (Newark, T. (1996). Warlords. Ancient, Celtic, Medieval. London: Arms & Armour Press, str. 64.), metanje franciske (Perin, P. (1991). V času barbarskih kraljestev: od velikih vpadov do Karla Velikega: IV. - IX. stoletje. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 19).</p> <p>Kaj vidite na sliki? Koga napadajo barbari na zgornji sliki? Vojskovanje je imelo veliko vlogo v življenju Germanov. Vojaki so bili vsi za boj sposobni moški v plemenu. Bili so zelo pogumni in bojoviti. Pogosto so vdirali na rimsko ozemlje in Rimljani so se jih bali. S slik razberite, kako so bili oboroženi?</p> <p>Imeli so tudi posebno orožje - bojno sekuro, imenovano <i>franciska</i>, ki so jo zalučali v sovražnika z večje razdalje. Ali mislite, da je bilo metanje franciske preprosto? To je bilo težko opravilo, saj so vojščaki morali dolgo trenirati, če so jo želeli pravilno metati in z njo zadeti svoje nasprotnike. Kdo mislite, da je vodil germansko vojsko? Prej ste ga videli na sliki.</p> <p>Odkrijem tretjo vejo miselnega vzorca in dam učencem 2 minuti časa, da jo prepišejo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vojskovanje, boj, napad barbarov. - Rimljane, rimsko vojsko. - Imeli so sulice, meče z dvema reziloma, čelade in ščite. - Možnih več odgovorov. - Poglavar. - Učenci prepišejo tretjo vejo miselnega vzorca.
4. V KAJ SO VERJELI IN ČASTILI	
<p>Pred vsako bitko so Germani darovali in molili k svojim bogovom, da bi jim ti naklonili zmago.</p> <p>* Prosojnica: germanski bog Doner. Germani so častili več bogov: Wotan je</p>	

<p>bil najvišji bog, Freja boginja lepote in rodovitnosti, Doner bog vojne. Germani so verjeli, da Doner, ko je jezen, povzroča nevihto, grmenje in bliskanje.</p> <p>* Prosojnica: runska pisava. (http:// www.geocities.com/Athens/Acropolis/1327/grameindex.html) Kaj mislite, da je na sliki?</p> <p>Germani niso poznali pisave, kot je današnja, uporabljali pa so posebno runsko pisavo, ki so jo sestavljale rune (z njimi so zapisovali razne slavnostne dogodkov, pogosto pa so jih uporabljali v čarovniške namene in so jih nosili na obeskih okoli vratu - da bi jih varovale in ščitile). Rune so vklesavali v kamen in tudi najstarejši zapis v runski pisavi je danes ohranjen na kamnitem spomeniku iz Jellinga na Danskem. Ogleдали si ga boste na fotografijah, medtem, ko fotografiji krožita po razredu, pa si prepisite tudi zadnjo vejo miselnega vzorca. (fotografiji dam na ogled učencem)</p> <p>* Fotografije kamnitih spomenikov z runskimi zapisi iz Jellinga na Danskem.</p>	<p>- Pisava, črke, znaki.</p> <p>- Učenci si ogledajo slikovno demonstracijo, nato pa prepisujejo zadnjo vejo miselnega vzorca.</p>
<p>3. ZAKLJUČNI DEL (15 min)</p> <p>PONAVLJANJE IN UTRJEVANJE DELO V DVOJICAH</p> <p>Razdelim delovne liste.</p> <p>Učencem razložim, da bomo ponovili snovi, ki smo jo pravkar obravnavali. Reševali bodo delovni list, tako, da bodo prebrali vprašanje in ga v dvojicah poskusili rešiti, nato pa bomo skupaj pregledali rešitev.</p> <p>* Delovni list z naslovom »Germani«.</p> <p>1. NAČIN ŽIVLJENJA Katere poljščine so gojili Germani? Katere živali so redili?</p>	<p>- Učenci v parih odgovarjajo na zastavljena vprašanja s pomočjo dodatne literature in slikovnega materiala, ki je na delovnem listu ter učbenika.</p> <p>- Žitarice (ječmen, oves, rž), bob. - Ovce, koze, prašiče, govedo, konje.</p>

<p>Pojasni pomen vojskovanja v življenju germanskega moškega?</p> <p>Obkroži orožje, ki so ga uporabljali Germani:</p> <p>2. GERMANSKI BOGOVI IN PRAVLJIČNA BITJA S puščicami poveži slike s pravilnimi opisi pod njimi.</p>	<p>- Vojskovanje je imelo veliko vlogo v življenju germanskih moških, saj so se pogosto borili in osvajali nova ozemlja. Boli so zelo bojeviti in pogumni vojščaki, ki so vedno nosili orožje s seboj in so se v mirnem obdobju dolgočasili.</p> <p>- Sulica, franciska, meč.</p> <p>- 1 - Freja, 2 - Škrat, 3 - Wotan, 4 - Doner</p>
---	---

KVIZ - LEPO JE BITI ZGODOVINAR

1. Kako se je imenovala Ljubljana v rimskih časih?
(A) Cremona.
(M) Poetovio.
(G) Emona.
2. V katerem mestu je rimski cesar Dioklecijan, po rodu iz Dalmacije, okrog leta 300 zgradil razkošno in utrjeno palačo?
(E) Split
(I) Rim
(N) Dubrovnik
3. Kdo so bili patriciji?
(D) Sinovi senatorja Gaja Patricija.
(R) Bogati Rimljani, pripadniki višjega sloja rimske družbe.
(C) Rimski sužnji, ki so delali na poljih veleposestnikov.
4. Kdo je bil rimski bog vojne, ki so ga Rimljani povzeli po grškem bogu Aresu?
(O) Neptun
(J) Jupiter
(M) Mars
5. Kako se imenujejo bojevniki, ki so se v areni borili z divjimi zvermi ali med seboj?
(P) Ninje.
(V) Rokoborci.
(A) Gladiatorji.
6. Katera žival je simbol mesta Rima, saj je po legendi došla Romula in Rema?
(R) Levinja.
(N) Volkulja.
(E) Medvedka.
7. Kako se je imenovala utrdba na meji, ki je branila rimsko državo pred vpadi barbarskih ljudstev?
(H) Kitajski zid.
(I) Limes.
(M) Akvedukt.

Rešitev: _____

Rešitev: GERMANI

TABELSKA SLIKA OZ. ZAPIS UČNE SNOVI

V KAJ SO VERJELI IN ČASTILI

- naravni pojavi so delo bogov
- častijo več bogov
- runska pisava (uporabljajo jo tudi v čarovniške namene)

KJE IN KAKO SO ŽIVELI GERMANI

VOJSKOVANJE

- vojaki vsi moški sposobni za boj
- velika bojevitost
- orožje: meč, sulica, franciska

NASELITEV

- južna Skandinavija
- iščejo boljše razmere za življenje, zato se selijo v srednjo Evropo (vzhodno od Rena in Donave)
- številna plemena (Franki, Angli, Sasi, V in Z Goti, Vandali, Langobardi ...)

NAČIN ŽIVLJENJA

- **STANOVANJA:** preproste lesene hiše
- **POLJEDELSTVO:** žita (ječmen, oves, rž)
- **ŽIVINOREJA:** govedo, ovce, konji
- **OBRT:** preprosta (predmeti za vsakdanjo rabo)

Živijo v plemenih - **PLEMENSKE ZVEZE**

- na čelu je poglavar

PONOVITVENI UČNI LIST:

GERMANI

1. NAČIN ŽIVLJENJA

Preberite tekst in odgovorite na vprašanja.

Najbolj razširjene so bile žitarice in bob. /.../ Živinoreja je postajala vedno bolj pomembna, kmetov živi inventar pa je obsegal predvsem ovce, koze in prašiče. Zanimivo je, da sploh niso jedli mesa goveda in konj, saj so bile to preveč dragocene živali, ki so jih uporabljali za vleko in ježo.»

(Perin, P. (1991). V času barbarskih kraljestev: od velikih vpadov do Karla Velikega: IV. - IX. stoletje. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 36)

Katere poljščine so gojili Germani?

Katere živali so redili? _____

O življenju Germanov smo največ izvedeli iz zapisov sočasnih rimskih piscev **Tacita** in Gaja Julija Cezarja.

Preberite tekst in odgovorite na vprašanja.

»Ničesar ne počnejo brez orožja, niti zasebnih niti javnih opravil. Orožje lahko nosi le tisti, ki ga je pleme proglasilo za to sposobnega...

Ko se ne vojskujejo, se dolgočasijo. Prosti čas pač preživljajo v spanju in uživanju hrane. Najbojevitejši in najhrabrejši ne počnejo ničesar. Skrb za dom in polje prepustijo ženam, starcem in otrokom, sami pa samo lenarijo. V njihovi naravi najdemo velika nasprotja: po eni strani so delomrzneži, po drugi pa sovražijo mir ...«

(Brodnik, V. (1997). Zgodovina 1., učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 204.)

(Newark, T. (1996). Warlords. Ancient, Celtic, Medieval. London: Arms & Armour Press, str. 42.)

Pojasni pomen vojskovanja v življenju germanskega moškega.

Obkroži orožje, ki so ga uporabljali Germani:

SULICA

FRAČA

PIŠTOLA

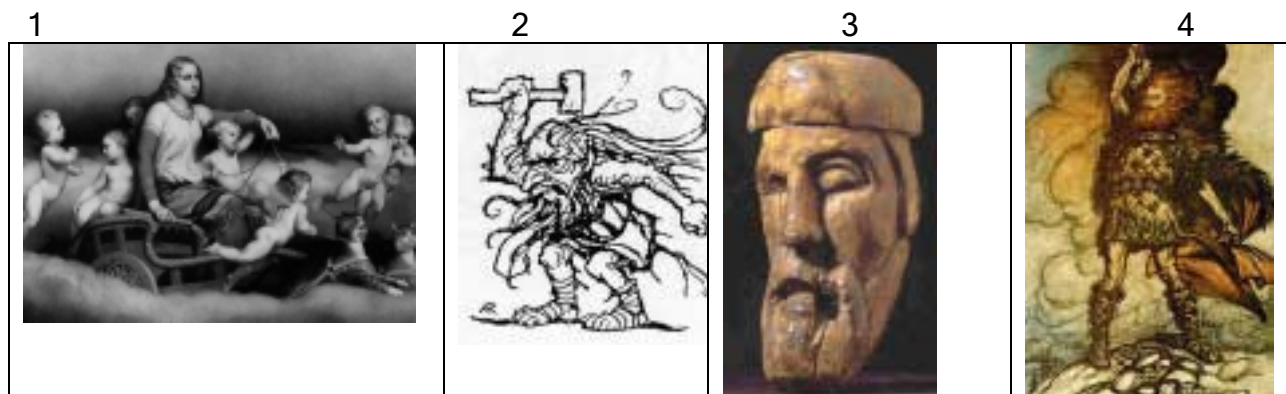
FRANCISKA

LOK

MEČ

2. GERMANSKI BOGOVI IN PRAVLJIČNA BITJA

S puščicami poveži slike s pravilnimi opisi pod njimi.

<p>WOTAN - najvišji in najmodrejši bog, ki ima samo eno oko, saj je drugega izgubil v zameno za požirek iz vodnjaka modrosti. Je bog vojne in čarovništva.</p>	<p>DONER - bog nevihte in bliska, najmočnejši med bogovi, ki lahko izzove vihar, dež in veter. Ima vihrave rdeče lase, veliko rdečo brado in nenasiten apetit.</p>	<p>FREJA - boginja rodovitnosti in najlepša med vsemi boginjami, zavetnica družine. Vozi se v kočiji, ki jo vleče mačka.</p>	<p>ŠKRATI - so pol-ljudje, ko živijo v jamah in pod skalami. Ljudje jih cenijo, ker so zelo inteligentni.</p>
---	---	---	--

Viri: <http://www.dickinson.edu/~eddyb/mythology/Gods-4.html> (1);

<http://www.dickinson.edu/~eddyb/mythology/Creation-2.html> (2);

Bloch - Nakkerud, T. (2000). The Vikings. Oslo: Egmont Boker Fredhoi, str. 31. (3);

<http://www.dickinson.edu/~eddyb/mythology/Gods-2.html> (4)

Slovar ek

BARBAR – (za stare Grke in Rimljane) pripadnik neciviliziranih ljudstev.

FRANCISKA – germanska bojna sekira, namenjena metanju.

UČNA URA ZA 7. RAZRED OSEMLETNE OSNOVNE ŠOLE: Nastanek ZDA - Amerika se upre

Glavne kvalitete učne priprave: Nastanek ZDA - Amerika se upre je učni-delovni list, ki je sestavljen iz učnega dela (pisno in slikovno gradivo) in delovnega dela: naloge na pisno in slikovno gradivo, ponovitvene naloge. V celoti pa predstavlja tudi zapis učne snovi s sistematično vsebinsko strukturo.

Učni list se uporablja v glavnem delu učne ure, kjer so uporabljene metoda razlage in razgovora ter slikovna demonstracija. Uporablja pa se tudi v zaključnem ponovitvenem delu nove učne snovi.

Naloge na učnih listih se lahko rešujejo individualno ali parno. Pri skupinskem reševanju pa je potrebno paziti na organizacijo in faze skupinskega dela.

Parno delo oz. delo v parih je primerna učna oblika za vse stopnje. Vključevati mora naslednje faze dela. V prvi fazi mora učitelj podati jasna ustna ali pisna navodila za delo. Dvojice lahko rešujejo iste ali različne naloge, več dvojic lahko rešuje iste naloge. V tretji fazi je potrebno paziti na pregled nalog (skupinski pregled v šoli v ustni obliki ali s pomočjo folijske slike, fotokopirane rešitve za vse učence). Ravno tako je potrebno umiriti razred pred poročanjem oz. pregledom nalog. Med pregledovanjem učitelj lahko besedno in slikovno povezuje učno vsebino.

Učni listi lahko vsebujejo dodatno pisno in slikovno gradivo, ki se lahko uporablja namesto slikovnih prosojnic za ilustracijo ali poglobitev učne snovi ter za komunikacijo. Besedno demonstracijo lahko izvede učitelj, en ali več učencev, lahko pa tudi vsi učenci skupaj. Porazdelitev besedne demonstracije je prisotna zlasti pri igri vlog.

Učni listi imajo lahko tri funkcije. Prva funkcija je uporaba učnega lista za obravnavanje nove učne snovi. Druga funkcija je delovni list, ki je primeren za urjenje, poglobljanje in ponavljanje učne snovi. Tretja funkcija učnega lista (ko je popolnoma izpolnjen), pa je, da predstavlja zapis učne snovi.

UČNA PRIPRAVA:

NASTANEK ZDA - AMERIKA SE UPRE

UČNA PRIPRAVA

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Osnovna šola Nove Jarše, Clevelandska ulica 11, Ljubljana

Razred: 7. b

Datum: 26. 3. 2003

Predmet: Zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Konec starega reda

Učna enota: Nastanek ZDA

Učne oblike:

- frontalna oblika,
- delo v dvojicah,
- individualno delo.

Učne metode:

- m. razlage,
- m. razgovora,
- m. slikovne demonstracije,
- m. dela z besedilom,
- m. grafičnih izdelkov.

Učna sredstva:

- učila: učbenik, delovni zvezek, prosojnice, učni oz. delovni list.

- učni pripomočki: tabla, kreda, projekcijsko platno, grafoskop.

Didaktične etape učnega procesa:

- uvodni del (pripravljanje ali uvajanje učencev v učno delo - besedna in slikovna motivacija),
- glavni del (obravnavanje ali obdelovanje nove učne snovi, urjenje ali vadenje),
- zaključni del (ponavljanje).

Didaktična načela: nazornost, postopnost, sistematičnost, aktualizacija, vzgojnost, ustreznost, socializacija, ekonomičnost, aktivnost.

Korelacije: zemljepis.

Novi pojmi:

- kongres,
- ustava.

Literatura:

- Grobelnik, I., Voje, I. (1990). Zgodovina 2. Ljubljana: DZS, str. 156 - 159.
- Hozjan, A., Potočnik, D. (2000). Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 247 - 252.
- Škraba, G. (1996). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 7. razred osnovne šole. Vaje. Ljubljana: Mihelač in Nešović, str. 31 - 32.
- Škraba, G. (2001). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 7. razred osnovne šole. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan, str. 28 - 29.
- Šifrer, V. (2001). Delovni zvezek za 2. letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 148 - 152.
- Trškan, D. (2002). Učiteljeva priprava na pouk zgodovine. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.
- Žvanut, M., Vodopivec, P. (1996). Vzpon meščanstva. Učbenik za 7. razred osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 127 - 130.
- Žvanut, M., Vodopivec, P. (2000). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 115 - 118.
- Creating America. Humanities Transparency. McDougal Littell.
- Creating America. Geography Transparency. McDougal Littell.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

Učenci spoznajo, znajo samostojno razložiti, vzroke, način in posledice nastanka ZDA.

Delni ali precizni:

1. Učenci s pomočjo dela z zemljevidom, spoznajo, ugotovijo in znajo opisati vzroke za prihod priseljencev v Severno Ameriko, nastanek, število in lego britanskih kolonij v Severni Ameriki.
2. Učenci s pomočjo slikovnega gradiva spoznajo življenje priseljencev in staroselcev v Severni Ameriki.
3. Učenci v dvojicah, preko dela z besedilom spoznajo gospodarstvo in trgovino v S in J kolonijah ter vzroke za upor Veliki Britaniji.
4. Učenci s pomočjo poslušanja, razgovora, dela z besedilom spoznajo ugotovijo in znajo opisati, kako je potekal boj za neodvisnost in nastanek, ustavo ter pravice prebivalcev novonastale države - ZDA.

Potek vzgojno-izobraževalne ure

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE METODE	SREDSTVA
UVODNI DEL	Učence pozdravim in se jim predstavim.		frontalna oblika	
UVODNA MOTIVACIJA (5 minut)	<p>Pokažem prosojnico št. 1: slika ameriškega kavboja.</p> <p>Postavim vprašanja vezana na sliko.</p> <p>Vprašanja:</p> <p>Koga vidite na sliki?</p> <p>Kakšen je zunanji videz kavboja?</p> <p>Kdaj je nastala ta fotografija oz. slika?</p> <p>Kje so živeli kavboji?</p> <p>Pokažem prosojnico št. 2: slika Indijanca.</p> <p>Postavim vprašanja vezana na sliko.</p> <p>Vprašanja:</p> <p>Koga vidite na sliki?</p> <p>Kakšen je zunanji videz Indijanca?</p> <p>In kakšen je zunanji videz vojaka?</p>	<p>Učenci si ogledujejo sliko.</p> <p>Učenci odgovarjajo na vprašanja.</p> <p>Možni odgovori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kavboja; - sedi na konju, ima poseben klobuk, škornje, rokavice, orožje ...; - v 19. stoletju; - v Ameriki. <p>Učenci si ogledujejo sliko.</p> <p>Učenci odgovarjajo na vprašanja.</p> <p>Možni odgovori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Indijanca, vojaka, evropskega vojaka, osvajalca, priseljenca ...; - ima temnejšo kožo, malo je oblečen, na obrazu ima zareze, na glavi perjanico ...; - je oblečen, ima oklep, brado ...; 	<p>m. slikovne demonstr.</p> <p>m. dela z slikovnim gradivom</p> <p>m. razgovora</p>	<p>(Creating America, Humanities Transparency, McDougal Littell, 25)</p> <p>(Creating America, Humanities Transparency, McDougal Littell, 5)</p>

<p>UVODNA RAZLAGA</p>	<p>Kaj se dogaja v ozadju?</p> <p>Kakšno orožje uporabljajo Indijanci in kakšno evropski vojaki?</p> <p>Kje pa so živeli in še danes živijo Indijanci?</p> <p>Kje so kavbojci in Indijanci živeli skupaj?</p> <p>Učiteljeva razlaga: Danes bomo govorili o kolonijah Velike Britanije v Severni Ameriki, kako in zakaj so se prebivalci kolonij uprli in ustanovili novo državo - ZDA.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - boj, spopad; - Indijanci uporabljajo lok in sulico, vojaki pištole; - v Ameriki, srednji, južni in severni; - v Severni Ameriki, v ZDA. <p>Učenci poslušajo.</p>	<p>m. razlage</p>	
<p>GLAVNI DEL</p> <p>1. BRITANSKE KOLONIJE V SEVERNI AMERIKI IN NJIHOVI PREBIVALCI</p> <p>(7 minut)</p>	<p>Postavim vprašanja:</p> <p>Kdo je odkril Ameriko?</p> <p>Kdaj je Kolumb odkril Ameriko?</p> <p>Kaj so ustanavljali prvi naseljenci?</p> <p>Učiteljeva razlaga: Španci so si že v 16. stoletju prisvojili Srednjo in Južno Ameriko.</p> <p>V kateri južnoameriški državi danes govorijo portugalsko?</p> <p>Učiteljeva razlaga: V 17. stoletju so v Severni Ameriki prevladali Angleži. Angleži so svojo prvo kolonijo ustanovili l.</p>	<p>Možni odgovori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kolumb, Krištof Kolumb; - Leta 1492; - kolonije, naselbine, postojanke. - V Braziliji. <p>Učenci aktivno poslušajo in dopolnjujejo prazna mesta prve naloge na učnem oz. delovnem listu.</p>	<p>frontalna oblika</p> <p>individ. delo</p> <p>m. razgovora</p> <p>m. razlage</p>	<p>(Žvanut, Potočnik, 1996, Vzpon meščan., 127)</p>

	<p>1607, imenovala se je Virginija.</p> <p>Na tablo napišem: Angleži, ime Virginija letnico 1607.</p> <p>Na prosojnici št. 3: ZDA I.1778, pokažem Virginijo.</p> <p>Učiteljeva razlaga: Sredi 18. stoletja so Angleži imeli v Severni Ameriki že trinajst kolonij, ki so obsegale ozko in dolgo ozemlje ob atlantski obali od današnje Kanade na severu, ki je bila takrat še francoska do Floride, ki je bila španska.</p> <p>Na tablo zapišem št. 13.</p> <p>Med razlago kažem na zemljevid, ki je na prosojnici št. 3.</p> <p>Učiteljeva razlaga: Kolonije so bile pod oblastjo Velike Britanije. Vsaka kolonija pa je imela guvernerja, ki ga je določil angleški kralj.</p> <p>Na tablo zapišem pojem guverner.</p> <p>Ali kdo ve, kaj je to guverner?</p> <p>Zakaj mislite, da se je veliko Evropejcev odločilo za nevarno in dolgo pot prek oceana?</p>	<p>- Namestnik, predstavnik kralja, vodja kolonije ...</p> <p>- Želja po pustolovščinah, ker so bili v nevarnosti ...</p>	<p>m. slikovne demonstr.</p>	<p>tabla, kreda</p> <p>(Creating America, Geography Transparency, McDougal Littell, 8)</p> <p>tabla, kreda</p> <p>(Žvanut, Potočnik, 2000, Vzpon meščan., 115 - 118)</p> <p>tabla, kreda</p>
--	--	---	------------------------------	--

<p>2. NOVA AMERIŠKA DRUŽBA (8 minut)</p>	<p>Učiteljeva razlaga: Veliko ljudi je zapustilo svojo domovino zaradi verskih vojn. V katoliških deželah so preganjali protestante, v protestantskih pa katolike. To se je v 17. stoletju dogajalo tudi v Veliki Britaniji, kjer je večina nasprotnikov angleške protestantske zbežalo v Severno Ameriko.</p> <p>Med priseljenci, ki so prihajali v Ameriko, so bili ljudje različne vere, revni in bogati, evropski kmetje, obrtniki, meščani, plemiči, pa tudi trgovci in pustolovci, ki so hoteli na hitro obogateti.</p> <p>Pokažem prosojnico št. 4: prvi priseljenci.</p> <p>Pokažem prosojnico št. 5 z rešitvami prvega dela druge naloge.</p> <p>Vsi priseljenci, ne glede na vero, poreklo so začenjali novo življenje in se znašli v divjini.</p> <p>Ali je bilo sredi divjine pomembna vera, plemiški naziv, denar ...</p> <p>Kaj pa je bilo pomembno, da so ljudje preživel?</p> <p>V britanskih kolonijah je tako počasi</p>	<p>Učenci aktivno poslušajo in dopolnjujejo skico druge naloge.</p> <p>- Ne.</p> <p>- Pomembna je bila sposobnost preživetja, pogum, iznajdljivost.</p>	<p>frontalna oblika</p> <p>m. razlage</p> <p>m. slikovne demonstr.</p>	<p>(Creating America, Humanities Transparency, McDougal Littell, 6)</p>
---	--	---	--	---

<p>3. GOSPOD - ARSTVO V KOLONIJAH IN VOJNA S FRANCOZI</p> <p>(13 minut)</p>	<p>nastajala družba, ki je bila drugačna od družb v Evropi, ljudje niso več cenili drug drugega po imenitnosti prednikov, ampak po uspehu in sposobnostih.</p> <p>Med ljudmi je zavladała verska strpnost.</p> <p>Na tablo zapišem verska strpnost.</p> <p>Na koga so naleteli priseljenci ob naselitvi?</p> <p>Pomagajte si z zemljevidom in mi naštejte pet indijanskih plemen.</p> <p>Pokažem prosojnico št. 3: ZDA I.1778.</p> <p>Označite še prvo kolonijo in vpišite njeno ime.</p> <p>Navodilo učitelja: Razdelili se bomo v dve skupini, levo in desno polovico razreda. Delo bo potekalo v dvojicah. Desne dvojice natančno preberite zgornje besedilo tretje naloge, leve pa spodnje.</p> <p>Dvojice desne polovice razreda odgovorite na prva tri vprašanja, dvojice levega dela razreda govorite na zadnja tri vprašanja. Nadzorujem potek dela.</p>	<p>- Na Indijance.</p> <p>Naštejejo pet imen, poljubno jih preberejo z zemljevida: Sujuni, Irokezi, Apači ...</p> <p>Na zemljevid vrišejo prvo britansko kolonijo in zapišejo njeno ime.</p>	<p>m. dela z zemljevid.</p> <p>delo v dvojicah</p> <p>frontalna oblika</p> <p>m. dela z besedilom</p>	<p>tabla, kreda</p> <p>(Škraba, 2001, Vzpon meščan. Delovni zvezek, 28)</p>
--	--	--	---	---

	<p>Sledi poročanje dvojic.</p> <p>Vprašanja na delovnem listu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. S čim so se ukvarjali v kolonijah na jugu in kdo je opravil največ dela? 2. S čim so se ukvarjali na severu? 3. Kako je Velika Britanija izkoriščala in omejevala cvetoče gospodarstvo in trgovino v kolonijah? 	<p>Dvojice desne polovice razreda odgovarjajo na vprašanja, druga polovica dvojic zapisuje odgovore.</p> <p>Možni odgovori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - plantaže bombaža, tobaka, največ dela so opravili črni sužnji; - veliki kmetje so pridelovali žito, se ukvarjali z govedorejo; - VB je spodbujala samo tiste gospodarske panoge, ki so jim koristile, nalagale so vse večje davke, niso jim pustili trgovati z Evropo ... 	<p>m. razgovora</p>	
	<p>Pokažem prosojnico št. 6: rešitve.</p> <p>Sledi poročanje dvojic.</p> <p>Vprašanja na delovnem listu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Kdaj in zakaj je izbruhnila vojna med VB in Francijo? 5. Koga in zakaj so podprli kolonisti? 6. Kaj se je zgodilo po koncu vojne in 	<p>Dvojice leve polovice razreda odgovarjajo na vprašanja, druga polovica dvojic zapisuje odgovore.</p> <p>Možni odgovori:</p> <ul style="list-style-type: none"> - L. 1756, zaradi posesti v današnji Kanadi; - Britance, pričakovali so znižanje davkov, da bodo bolj upoštevali njihove želje; - Britanci so še povečali davke, 		

<p>4. VOJNA ZA NEODVISN - OST IN NASTANEK ZDA</p> <p>(8 minut)</p>	<p>kako so se na odzvali kolonisti?</p> <p>Učiteljeva razlaga: Do prvih vojaških spopadov med kolonisti in britanskimi oblastmi je prišlo že l. 1770. Leta 1774 so se odposlanci vseh trinajstih kolonij sestali na skupnem kongresu v Philadelphii in se povezali med seboj.</p> <p>Ali kdo ve, kaj je to kongres?</p> <p>Na tablo zapišem letnico 1774 in Philadelphia.</p> <p>Pokažem prosojnico Št.7: rešitve četrte naloge.</p> <p>Leto pozneje so kolonisti ustanovili tudi svojo vojsko, ki ji je poveljeval George Washington.</p> <p>Na tablo zapišem ime George Washington.</p> <p>Vojaški spopadi so prerasli v vojno.</p> <p>Pokažem prosojnico št. 8: Bitka iz l. 1775.</p> <p>4. julija l. 1776 so kolonisti v Philadelphii razglasili odcepitev od VB in sprejeli Deklaracijo o neodvisnosti.</p>	<p>kolonisti so se temu uprli, postavili so zahtevo po soodločanju.</p> <p>Učenci aktivno poslušajo in dopolnjujejo prazna mesta četrte naloge.</p> <p>- Najvišji sestanek kakega združenja, država, parlament.</p>	<p>frontalna oblika</p> <p>individ. delo</p> <p>m. razlage</p> <p>m. grafičnih izdelkov</p> <p>m. slikovne demonstr.</p>	<p>tabla, kreda</p> <p>tabla, kreda</p> <p>(Bitka za Bunker Hill nad Bostonom 1775, Hozjan, 2000, str. 247)</p>
---	--	---	--	---

	<p>Na tablo zapišem datum, deklaracijo, ime države.</p> <p>Pokažem prosojnico št. 9: Razglasitev Deklaracije o neodvisnosti.</p> <p>Postavim vprašanja:</p> <p>Kdo je bil avtor Deklaracije?</p> <p>Kaj je bilo v njej razglašeno?</p> <p>Voditelji nove države so bili občudovalci in privrženci razsvetljenstva in razsvetljenske ideje upoštevali ne samo pri Deklaraciji, ampak tudi pri oblikovanju ustave to je zbirka zakonov, v katero so zapisane pravice in dolžnosti državljanov.</p> <p>Ustava je bila sprejeta l. 1789 in na čelu države je bil predsednik, zakone so sprejemali zastopniki državljanov v parlamentu.</p> <p>Kdo je danes predsednik ZDA?</p> <p>Ali poznate še kakšnega ameriškega predsednika?</p> <p>Kdo pa je po vašem mnenju v ZDA ostal brez osnovnih pravic?</p>	<p>Učenci s pomočjo besedila in slike na delovnem oz. učnem listu odgovorijo na vprašanja.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Thomas Jefferson; - Po rojstvu so vsi ljudje enaki in imajo pravico do življenja, sreče in svobode. - George Bush ml. - Clinton, Kenedy ... - črnici in Indijanci. 	<p>tabla, kreda</p> <p>(Ameriška Deklaracija neodvisnosti, Hozjan, 2000, str. 248)</p>
--	--	---	--

ZAKLJUČNI DEL (5 minut)	Rešijo zadnjo nalogo, ki služi kot ponovitev. Sledi poročanje. Pokažem prosojnico št. 10: rešitve naloge.	Učenci rešujejo nalogo. Učenci povedo rešitve.	m. dela z besedilom	(Škarba, 2001, Vzpon meščan. Delovni zvezek, 29)
--	---	---	---------------------	--

REŠITVE DELOVNEGA LISTA:

1. BRITANSKE KOLONIJE V SEVERNI AMERIKI IN NJIHOVI PREBIVALCI

Angleži, Virginija, 13, guvernerja

2. NOVA AMERIŠKA DRUŽBA

- ljudje različnih ver, trgovci in pustolovci, revni in bogati, kmetje, obrtniki in plemiči;
- verska strpnost
- Virginija
- Suji, Čejeni, Irokezi, Navaji, Apači

3. GOSPODARSTVO V KOLONIJAH IN VOJNA S FRANCOZI

1. plantaže bombaža, tobaka; največ dela so opravili črni sužnji;
2. veliki kmetje so pridelovali žito, ukvarjali so se z govedorejo;
3. VB je spodbujala samo tiste gospodarske panoge, ki so jim koristile; nalagale so vse večje davke; niso jim pustili trgovati z Evropo ...
4. 1756, zaradi posesti v današnji Kanadi;
5. Britance, pričakovali so znižanje davkov, da bodo bolj upoštevali njihove želje;
6. Britanci so še povečali davke, kolonisti so se temu uprli, postavili so zahtevo po soodločanju.

4. VOJNA ZA NEODVISNOST IN NASTANEK ZDRUŽENIH DRŽAV AMERIKE

- 1774, George Washington
- ustave
- črnci, Indijanci
- zmanjšali: povečali, dovolili so: niso dovolili, domačinov: VB, Lincoln: Washington

ZAPIS UČNE SNOVI IN DELOVNI LIST:

NASTANEK ZDA - AMERIKA SE UPRE

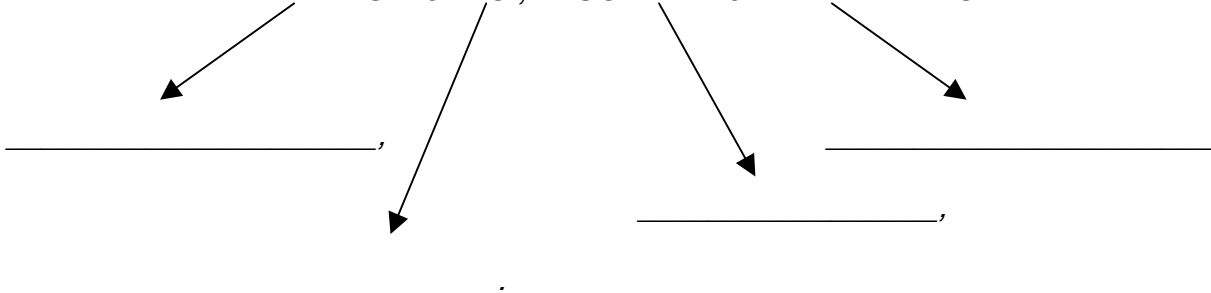
1. BRITANSKE KOLONIJE V SEVERNI AMERIKI IN NJIHOVI PREBIVALCI

V 17. stoletju so v Severni Ameriki prevladali _____.
Angleži so svojo prvo kolonijo ustanovili l. 1607, imenovala se je _____.
Sredi 18. stoletja so Angleži imeli v Severni Ameriki že _____ kolonij.
Kolonije so bile pod oblastjo Velike Britanije. Vsaka kolonija pa je imela _____, ki ga je določil angleški kralj.

Veliko ljudi je zapustilo svojo domovino zaradi verskih vojn. To se je v 17. stoletju dogajalo tudi v Veliki Britaniji, kjer je večina nasprotnikov angleške protestantske zbežalo v Severno Ameriko.

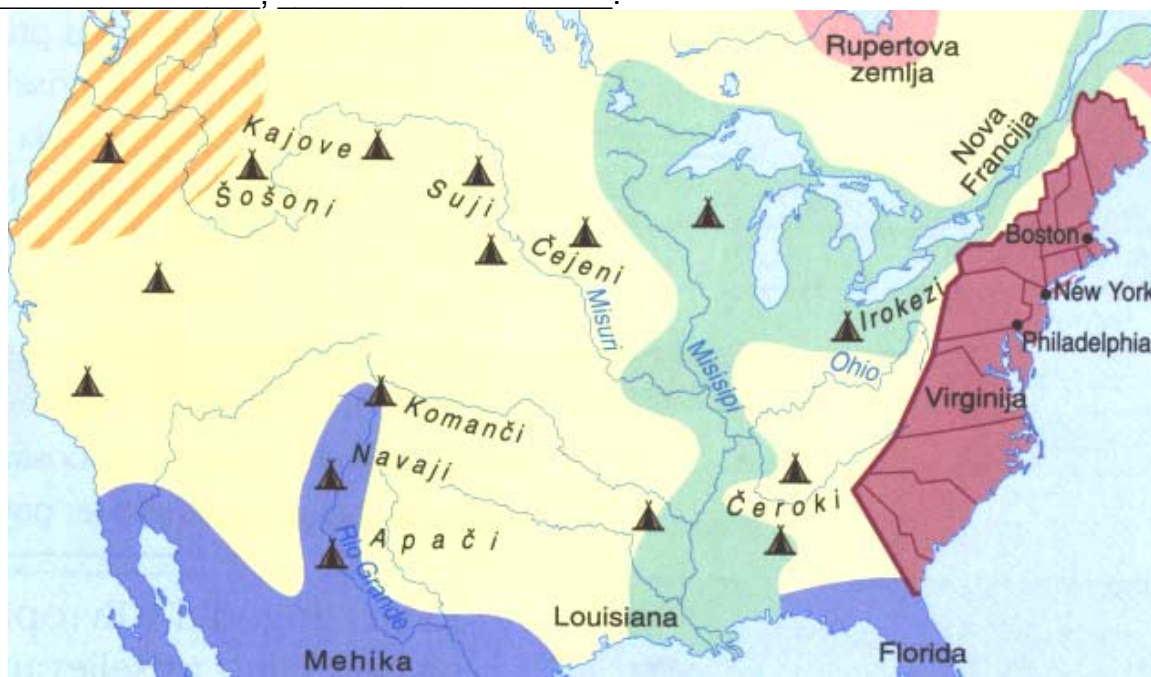
2. NOVA AMERIŠKA DRUŽBA

PRISELJENCI, KI SO PRIHAJALI V AMERIKO:

Nastala je nova družba v kateri je veljal uspeh, sposobnosti, pogum ...
Med prebivalci je zavladała _____.

Na zemljevidu ugotovi, kje se je nahajala prva britanska kolonija, in vpiši njeno ime.
Pet indijanskih plemen: _____, _____, _____, _____, _____.

Žvanut, M., Vodopivec, P. (2000). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 117.

3. GOSPODARSTVO V KOLONIJAH IN VOJNA S FRANCOZI

"Gospodarstvo in trgovina v kolonijah sta cvetela. V kolonijah na jugu so nastale velike plantaže bombaža in tobaka, ki so jih njihovi lastniki obdelovali s črnimi sužnji. Na severu so veliki kmetje živeli na prostranih posestvih, farmah, kjer so pridelovali žito in govedo. V severnih kolonijah so gradili tudi obrtne delavnice, tovarne in ladjedelnice. Velike dobičke je prinašalo tudi trgovanje z Indijanci.

Oblasti so v kolonijah spodbujale samo tiste gospodarske dejavnosti, ki so koristile Veliki Britaniji. Prebivalcem kolonij so nalagale vedno večje davke, niso jim pustile, da bi sami trgovali z Evropo, Afriko in španskimi obalami Amerike, tako da se je ves dohodek od trgovine stekal v mošnje trgovcev in ladjarjev v Veliki Britaniji."

(Žvanut, M., Vodopivec, P. (2000). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 116.)

1. S čim so se ukvarjali v kolonijah na jugu in kdo je opravil največ dela?
2. S čim so se ukvarjali na severu?
3. Kako je Velika Britanija izkoriščala in omejevala cvetoče gospodarstvo in trgovino v kolonijah?

"V letih 1756-63 je v Severni Ameriki izbruhnila vojna med Britanci in Francozi, ki so tedaj še imeli veliko posest v današnji Kanadi in ob velikih rekah Ohio in Misisipi. Kolonisti so podprli Britance in zato po vojni, ki se je končala z britansko zmago, upali, da jim bo Velika Britanija znižala davek in bolj upoštevala njihove želje. Toda zgodilo se je prav nasprotno. Britanci so davke še povečali, zaradi česar se je nezadovoljstvo prebivalstva v kolonijah okrepilo. /.../

Do prvih vojaških spopadov med kolonisti in britanskimi oblastmi je prišlo ok. leta 1770. Kolonisti so se novim davkom uprli. Obenem so želeli sodelovati pri odločanju o tem, kaj morajo plačati kralju in 'stari domovini' na oni strani oceana. O tem sta namreč odločala vlada in parlament v Londonu, kjer kolonisti niso imeli svojega zastopnika."

(Žvanut, M., Vodopivec, P. (2000). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 116.)

4. Kdaj in zakaj je izbruhnila vojna med Veliko Britanijo in Francijo?
5. Koga in zakaj so podprli kolonisti?
6. Kaj se je zgodilo po koncu vojne in kako so se na odzvali kolonisti?

4. VOJNA ZA NEODVISNOST IN NASTANEK ZDRUŽENIH DRŽAV AMERIKE

Do prvih vojaških spopadov med kolonisti in britanskimi oblastmi je prišlo že l. 1770.

Leta _____ so se odposlanci vseh trinajstih kolonij sestali na skupnem kongresu v Philadelphii in se povezali med seboj.

Leto pozneje so kolonisti ustanovili tudi svojo vojsko, ki ji je poveljeval _____.
Vojaški spopadi so prerasli v vojno.

4. julija l. 1776 so kolonisti v Philadelphii razglasili odcepitev od VB in sprejeli Deklaracijo o neodvisnosti.

Deklaracijo o neodvisnosti so svečano podpisali mesec dni po njenem sprejetju. Napisal jo je ameriški politik Thomas Jefferson (na sliki visok človek v sredini), ki je bil v letih 1801-09 tretji predsednik Združenih držav. V njej je med drugim razglašeno, da so po rojstvu vsi ljudje enaki in da imajo neodtujljivo pravico do življenja, svobode in sreče. (Hozjan, 2000, str. 248.)

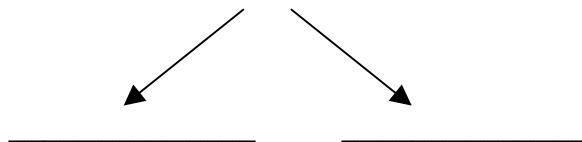
Voditelji nove države so bili občudovalci in privrženci razsvetljenstva.

Razsvetljenske ideje so upoštevali tudi pri oblikovanju _____ - to je zbirka zakonov, v katero so zapisane pravice in dolžnosti državljanov.

Ustava je bila sprejeta 1. 1789 in na čelu države je bil predsednik, zakone so sprejemali zastopniki državljanov v parlamentu.

BREZ PRAVIC SO OSTALI:

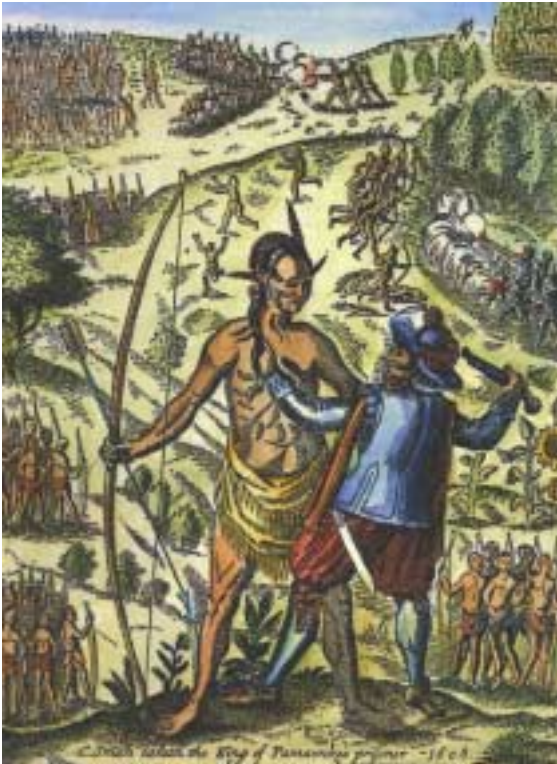

Žvanut, M., Vodopivec, P. (2000). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Ljubljana: Modrijan, str. 118.

"V besedilu so štiri napačne trditve. Poišči jih in podčrtaj. Spodaj napiši pravilne.

- Britanci so prebivalcem ameriških kolonij zmanjšali davke. Dovolili so jim, da so prosto trgovali z Evropo. Dohodek od trgovine se je stekal v roke domačinov. Ti so se uprli kolonialnim gospodarjem. Ameriški vojski je poveljeval George Lincoln. Leta 1776 so kolonisti razglasili neodvisnost in novo državo uredili po razsvetljenskih vzorih." (Škraba, G. (2001). Vzpon meščanstva. Zgodovina za 7. razred osnovne šole. Zgodovina za 8. razred devetletne osnovne šole. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan, str. 29.)

Uporabljeno slikovno gradivo:

Creating America, Humanities Transparency, McDougal Littell, 5.

Creating America, Geography Transparency, McDougal Littell, 8.

Creating America, Humanities Transparency, McDougal Littell, 25.

Creating America, Humanities Transparency, McDougal Littell, 6.

UČNA PRIPRAVA ZA 8. RAZRED OSEMLETNE OSNOVNE ŠOLE: Dekolonizacija in neokolonializem

Glavne kvalitete učne priprave: Dekolonizacija in neokolonializem je frontalno izvedena učna ura s kombinacijo parnega in individualnega dela in s sistematičnimi navodili za dejavnosti (reševanje učnega lista, križanke). Postopoma je vključena tudi tabelska slika oz. zapisovanje učne snovi.

V učni pripravi so pomembni tudi učni cilji, ki jih učitelj načrtuje. Nanašati se morajo na vsebino (učenci spoznajo, navedejo, znajo ...) ter na miselne procese (učenci ugotovijo, razumejo, razložijo oz. pojasnijo, obnovijo s svojimi besedami; uporabijo, izberejo, primerjajo, razlikujejo, opišejo; dokažejo, povežejo, posplošijo; ocenijo, določijo, ovrednotijo, utemeljijo itd. Učni cilji nakazujejo tudi učne spretnosti oz. konkretno kaj učenci delajo (npr. učenci odgovarjajo, zapisujejo, poslušajo, sodelujejo, napišejo, oblikujejo itd.) ter tudi način, kako naloge opravijo (v dvojicah, samostojno, v skupinah, s pomočjo zemljevida, s pomočjo pisnega ali slikovnega gradiva, s pomočjo strokovne literature itd.).

Klasična tabelska slika oz. zapis učne snovi vključuje vsebinsko strukturo poteka učne ure (naslov, podnaslovi - didaktični poudarki, vsak podnaslov ima izbrano učno vsebino). Vsebina je predstavljena s kratkimi stavki, delnimi stavki, ključnimi besedami ali v obliki vprašanj in odgovorov. Tabelska slika se lahko napiše na tablo, projicira na prosojnici s pomočjo grafoskopa, projicira s Powerpointom s pomočjo LCD projektorja. Velikost črk na prosojnici mora biti najmanj 20. Zapis učne snovi se lahko pripravi za učence tudi v obliki fotokopije ali pa se zapis učne snovi dvakrat narekuje učencem. Zapis učne snovi pa lahko predstavljajo tudi določene strani iz učbenika.

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

DEKOLONIZACIJA IN NEOKOLONIALIZEM

UČNA PRIPRAVA

9. april 2003

Katja Milic

UČNA PRIPRAVA

OSNOVNI PODATKI:

Šola: O.Š. Bičevje
Razred: 8.c
Datum: 9. april 2003
Predmet: Zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Svet po drugi svetovni vojni
Učna enota: Dekolonizacija in neokolonializem

Učne oblike: frontalna
delo v dvojicah
individualna

Učne metode: metoda razlage
metoda razgovora
metoda slikovne demonstracije
metoda dela s slikovnim gradivom
metoda dela z besedilom

Učna sredstva:
- učila: prosojnice, učni listi, učbenik (Dolenc, Gabrič, Rode, 2002)
- učni pripomočki: grafoskop, projekcijsko platno

Didaktične etape učnega procesa: uvodna motivacija
uvajanje
usvajanje
urjenje
preverjanje
ponavljanje

Didaktična načela: nazornost, sistematičnost, aktualizacija, vzgojnost, ustreznost,
aktivnost in ekonomičnost

Korelacije: geografija, sociologija in angleščina

Novi pojmi: dekolonizacija, samoodločba, Commonwealth, dolžniška kriza,
neokolonializem, gibanje neuvrščjenih, OPEC, svetovni jug

Literatura:

Dolenc E., Gabrič A. (2002). Zgodovina 4. Ljubljana: DZS, str. 177-179.
Dolenc E., Gabrič A., Rode M. (2002). Koraki v času - 20. stoletje. Ljubljana: DZS, str. 120-122.
Kern A. N., Nečak D., Repe B. (2000). Naše stoletje. Ljubljana: Modrijan, str. 171-172.
Nešović B., Prunk J. (1993). 20. stoletje. Ljubljana: DZS, str. 198-201.
Repe B. (1997). Naša doba. Ljubljana: DZS, str. 247-250.
Svetovna zgodovina (1976). Ljubljana: ČGP Delo, str. 643-656.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

Učenci spoznajo proces dekolonizacije in neokolonializma, ovrednotijo njun pomen in ugotavljajo kakšne posledice sta ta dva procesa sprožila v nerazvitih državah. Iz tega tudi sklepajo pred katerimi problemi se morajo razvitejše države obvarovati in kako sploh preprečiti ilegalno preseljevanje in terorizem.

Delni ali precizni:

- 1) Učenci s pomočjo prosojnice (zemljevid) in učiteljevih vprašanj ugotovijo, katere so bile kolonialne sile v Evropi, zakaj so si kolonije želele neodvisnost in zakaj je do neodvisnosti sploh lahko prišlo.
Učenci v dvojicah s pomočjo tabele poiščejo kolonije na nemem zemljevidu. Na podlagi podatkov tabele tudi ustrezno dopolnijo. S tem razvijajo spretnost orientacije v prostoru in času.
- 2) Učenci preberejo odlomek v učbeniku in s pomočjo učiteljevih vprašanj ugotovijo, kako je osamosvojitve vplivala na novonastale države in s katerimi problemi so se morale te države soočiti.
- 3) S pomočjo učbenika in učiteljevih vprašanj učenci ugotovijo, kako so se organizirale revnejše države in s katerimi metodami so poskušale vplivati na svetovno politiko in gospodarstvo.
- 4) Na podlagi učiteljevih vprašanj učenci sklepajo zakaj prihaja do ilegalnega priseljevanja in do terorističnih napadov ter iščejo alternative, da bi se ta dva problema lahko rešila.

MOTIVACIJSKI UVOD:

Jutri grem v šolo in se bom veliko naučila.

Za malico mi je mama pripravila sendvič in sok

Po šoli grem k sošolki. Igrali se bova in gledali risanke.

Jutri moram gnati živino na pašo.

Mama je umrla, ko je rojevala mojega osmega bratca.

Lačen sem.

Po pitno vodo grem z vrčem eno uro hoda od doma.

Včasih se tudi jaz igram. Igram nogomet v upanju, da me bo v prihodnosti najel kak evropski klub, toda moram paziti na mine, ki so posejane vsepovsod.

POTEK VZGOJNO IZOBRAŽEVALNE URE

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE METODE SREDSTVA
<p>UVODNI DEL</p> <p>UVODNA MOTIVACIJA</p>	<p>(5 minut)</p> <p>Učitelj pokaže prosojnico: fotografija srečne deklice in nesrečnega fantka s paralelnim opisom, kako bosta preživela dan.</p>	<p>S pomočjo prosojnice, učenci ugotovijo, kakšno prihodnost lahko pričakuje otrok rojen v razviti državi in s katerimi težavami se mora soočiti otrok, ki je rojen v nerazviti državi.</p>	<p>frontalna učna oblika, motivacijska tehnika: slikovna in besedilna demonstracija, učilo: prosojnica (Vir: Katja Milic in Mondodomani: Mubutu) učna pripomočka: grafoskop, projekcijsko platno</p>
<p>UVAJANJE</p>	<p>Učitelj opozori, da obstajajo razlike med državami sveta. Nerazvite države so večinoma bivše kolonije, ki so jih imperialne sile izkoriščale. Kaj pa se je zgodilo, ko so se kolonije osamosvojile? Kakšne posledice je imelo to na države same in na svet? Kateri problemi obstajajo v zvezi s tem in kaj lahko storimo?</p> <p>Ravno to bo tema današnjega predavanja z naslovom: Dekolonizacija in neokolonizalizem.</p>	<p>Učenci poslušajo, skušajo razumeti, katero snov bomo obravnavali.</p> <p>Učenci napišejo naslov v zvezek.</p>	<p>metoda razlage</p>
<p>GLAVNI DEL</p> <p>USVAJANJE</p>	<p>(35 minut)</p> <p>1) Zaton starega kolonializma</p> <p>Katere so bile evropske kolonialne sile po letu 1945? (učitelj pokaže prosojnico)</p>	<p>Učenci poskušajo odgovarjati na učiteljeva vprašanja.</p> <p>Možni odgovori: Velika Britanija, Francija, Nizozemska, Belgija, Portugalska,</p>	<p>frontalna učna oblika; metoda razgovora</p> <p>metoda slikovne demonstracije; učilo:</p>

	<p>Katera je imela največji kolonialni imperij?</p> <p>Kaj se je zgodilo s kolonijami po koncu druge svetovne vojne?</p> <p>Zakaj so kolonije imele večjo možnost uspeha pri osamosvojitvi ravno po vojni?</p> <p>Kolonije so se lahko sklicevale na pravico samoodločbe zapisane v Atlantski listini, pobudo po neodvisnosti pa je dala tudi Deklaracija o človekovih pravicah.</p> <p>Samoodločba: načelo, po katerem ima vsak narod pravico do samostojnega razvoja in lastne države.</p> <p>Deklaracija o človekovih pravicah: dokument, ki razglša človekove pravice in svoboščine v političnem sistemu.</p> <p>Ampak kolonialne sile niso tako z lahka spustile iz rok svojih kolonij. Zakaj?</p> <p>Kaj so jim nudile kolonije?</p> <p>Dekolonizacija je potekala različno. VB je to storila po mirni poti. Bivše kolonije so ostale povezane v Commonwealthu, Britanski skupnosti narodov. Indija se je osamosvojila leta 1947 in se</p>	<p>Španija (ugotovijo s pomočjo prosojnice)</p> <p>Velika Britanija, Francija</p> <p>Začele so se upirati, želele so neodvisnost.</p> <p>Kolonialne sile so se morale bolj ukvarjati s svojimi težavami, potrebna je bila rekonstrukcija ...</p> <p>Kolonije so bile naravno bogate.</p> <p>Nafto, rude in poceni delovno silo.</p> <p>Učenci poslušajo</p>	<p>prosojnica (Atlas prosojnic - Zgodovina 20. stoletje. Kolonije v Afriki in Aziji leta 1945, P8), učna pripomočka: grafoskop, projekcijsko platno</p> <p>metoda razlage</p>
--	--	---	---

<p>URJENJE (3 minute)</p>	<p>razdelila na Indijo, s hindujsko večino in na Pakistan, z muslimansko večino.</p> <p>Commonwealth: državna skupnost narodov britanskega imperija, v kateri je 50 držav; ustanovljena leta 1949, sedež v Londonu, je organizacija bivših kolonij britanskega imperija.</p> <p>Pri Francozih je šlo to drugače. Najprej so razglasili svoje kolonije za fr. ozemlje, prebivalci kolonij so dobili enake politične pravice kot tisti v Franciji, vendar so se začeli oborožene vstaje, kot npr. v Alžiriji in kolonijam so morali Francozi priznati neodvisnost.</p> <p>Učitelj razdeli delovni list, na katerem je nemi zemljevid in tabela, ki vsebuje imena osamosvojenih držav, pod katero državo so spadale, letnico osamosvojitve in geografske podatke, kje se država nahaja.</p> <p>Učitelj kontrolira, če imajo učenci težave, pomaga.</p>	<p>Učenci v dvojicah s pomočjo tabele dopolnjujejo nemi zemljevid.</p>	<p>učna oblika: delo v dvojicah; metoda dela s slikovnim gradivom; učilo: učni list (Nemi zemljevid in Atlante storico (2001). Novara: Istituto geografico DeAgostini, str. 53 in 58.)</p>
<p>PREVERJANJE</p>	<p>Učitelj pokliče posamezne učence in preveri ali so pravilno dopolnili.</p> <p>Učitelj odkrije na prosojnici prvi del tabelske slike.</p>	<p>Učenec odgovori. Ostali popravljajo.</p> <p>Učenci prepisejo.</p>	<p>učna oblika: individualno delo; učilo: prosojnica (tabelska slika) učna pripomočka: grafoskop, projekcijsko platno</p>
<p>USVAJANJE</p>	<p>2. Kaj se je zgodilo z novonastalimi državami?</p>	<p>Učenci preberejo odlomek v učbeniku.</p>	<p>individualna učna oblika; metoda dela z besedilom; učilo: učbenik (Dolenc E., Gabrič A., Rode M. (2002). Koraki</p>

	<p>Učitelj postavlja vprašanja.</p> <p>Kdo prevzame oblast v osamosvojenih državah?</p> <p>Kateri je bil uradni jezik in zakaj?</p> <p>Kako so bile postavljene državne meje? Ali so se ujemale z nacionalnimi?</p> <p>Kako je to vplivalo na obmejna področja?</p> <p>Na čem je slonelo gospodarstvo?</p> <p>Zakaj je industrija tako nerazvita?</p> <p>Iz vsega tega lahko sklepamo, da so bile te države revne. Da bi si opomogle, so si sposojale denar pri razvitejših državah. Jim je ta ukrep pomagal?</p> <p>Do česa je prišlo?</p> <p>Kaj pomeni dolžniška kriza?</p>	<p>Odgovarjajo na učiteljeva vprašanja:</p> <p>Oblast prevzamejo domači plemenski vladarji.</p> <p>Zaradi plemenske razdeljenosti posameznih držav in kulturne zaostalosti se je marsikje ohranil jezik belih kolonizatorjev.</p> <p>Ohranile stare kolonialne meje, ki niso bile v skladu z nacionalnimi.</p> <p>Obmejna področja so postala vir pogostih spopadov, kar je povzročalo množične selitve, lakoto in bolezni.</p> <p>Večina se še danes ukvarja s kmetijstvom.</p> <p>Industrija je nerazvita, ker je domačih strokovnjakov malo, tuji strokovnjaki pa so se večinoma vrnili v matične države.</p> <p>Ne.</p> <p>Do dolžniške krize.</p> <p>Revne države so zaradi nerazvitosti iskale pomoč pri razvitih državah. Denarja pa niso mogle vračati zaradi nizke produktivnosti,</p>	<p>v času - 20. stoletje. Ljubljana: DZS, str. 121)</p> <p>metoda razgovora</p>
--	--	---	---

	<p>Z dolžniško krizo se ne ukvarjajo le politiki, ampak tudi nekateri znani igralci in pevci, ki se borijo, da bi države upnice (tiste, ki so posodile denar) dolg odpisale. Katera znana osebnost se posveča temu problemu?</p> <p>Kljub temu da so te države neodvisne, jih zahodni svet še vedno izkorišča v obliki neokolonializma, s tem, da jih gospodarsko veže nase in izkorišča poceni delovno silo.</p> <p>Učitelj odkrije na prosojnici drugi del tabelske slike</p>	<p>zato so zabredle še v večje dolgove.</p> <p>Pevec Bono iz skupine U2. Bil je že na razgovoru s Clintonom in z Bushem.</p>	
USVAJANJE	<p>3. Kako vplivati na razviti svet?</p> <p>Kako je bil razdeljen svet po drugi svetovni vojni?</p> <p>Sta ta dva bloka vključevala vse države sveta?</p> <p>Učitelj sprašuje.</p>	<p>Učenci prepišejo</p> <p>Učenci odgovarjajo</p> <p>možni odgovori: Na Zahodni in na Vzhodni blok.</p> <p>Ne.</p> <p>Učenci preberejo odlomek v učbeniku</p> <p>Učenci odgovarjajo.</p>	<p>učna oblika: individualno delo; učilo: prosojnica (tabelska slika) učna pripomočka: grafoskop, projekcijsko platno</p> <p>metoda razgovora</p> <p>individualna učna oblika; metoda dela z besedilom; učilo: učbenik (Dolenc E., Gabrič A., Rode M. (2002). Koraki v času - 20. stoletje. Ljubljana: DZS, str. 121)</p>

	<p>Katere države so bile pobudnice gibanja neuvrščenih?</p> <p>Zakaj jih imenujemo neuvrščene?</p> <p>Kaj so trdili voditelji teh držav?</p> <p>Prvič so se zbrali leta 1955 v Bandungu v Indoneziji.</p> <p>Gibanju se je pridružila tudi Jugoslavija. Ustanovna konferenca neuvrščenih je bila v Beogradu 1961. leta.</p> <p>Kaj je povezovalo te države?</p> <p>Kateri je bil njihov cilj?</p> <p>Kako so se neuvrščeni organizirali v času izraelsko-arabske vojne?</p> <p>To je povzročilo naftno krizo, saj so bile bogatejše države odvisne od dobave nafte, brez katere si ne moremo predstavljati modernega življenja, saj nafto uporabljamo kot gorivo za avtomobile, za ogrevanje ...</p> <p>Zakaj pa je gibanje v 80-ih letih počasi zamrlo?</p>	<p>Predvsem afriške in azijske države.</p> <p>Ker se niso vključile ne v Nato ne v Varšavski pakt</p> <p>Trdili so, da so tretja pot, tretja alternativa.</p> <p>Povezovali sta jih sorodni gospodarski in politični problemi.</p> <p>Želele so vplivati na svetovno dogajanje npr. z enotnimi nastopi v okviru OZN.</p> <p>Glavne proizvajalke nafte organizirane v OPEC, so začele višati cene nafte in povsem ustavile dobavo državam, ki so bile na strani Izraela v času izraelsko-arabske vojne leta 1973.</p> <p>Zato, ker niso mogli uskladiti različnih pogledov na politična in gospodarska vprašanja.</p>	<p>metoda razgovora</p>
--	---	---	-------------------------

<p>USVAJANJE</p>	<p>Učitelj odkrije na prosojnici tretji del tabelske slike</p> <p>4. Kaj storiti s svetovnim jugom?</p> <p>Kateri so pglavitni problemi svetovnega juga?</p> <p>Vsi ti problemi se vrtijo v začaranem krogu, v revnih državah morajo otroci delati, zato ne morejo hoditi v šolo. Če je nizka izobrazbena raven, je tudi proizvodnja nizka. Če je proizvodnja nizka, je premalo hrane. Če si šibak popusti imunski sistem in zbolíš. Če zbolíš moraš k zdravniku, vendar zdravnikov ni, ker ni izobrazbe itd.</p> <p>Drugi problem so tudi vojne, politična ali verska preganjanja v lastni deželi.</p> <p>Če bi vi živeli v takih pogojih, kaj bi storili? Nebi iskali boljšega življenja nekje drugje? Kam bi šli?</p> <p>Ravno z vprašanjem ilegalnega priseljevanja se morajo razvitejše države vedno bolj spopadati.</p> <p>Obstaja pa še drug problem, ki ogroža razvitejše države. Kateri?</p> <p>Kaj se je zgodilo 11. septembra 2001?</p> <p>Kako pravimo takemu napadu?</p>	<p>Učenci prepišejo</p> <p>Možni odgovori: Revščina, lakota, bolezni, neizobraženost ...</p> <p>Bi zbežali. V razvitejše države.</p> <p>Napad na Twin Towers. Teroristični napad.</p>	<p>učna oblika: individualno delo; učilo: prosojnica (tabelska slika); učna pripomočka: grafoskop, projekcijsko platno</p> <p>metoda razgovora</p>
------------------	---	---	--

	<p>Revnejši opozarjajo nase in na svoje probleme z nasilnimi sredstvi, s terorizmom.</p> <p>Kaj naj naredi razvitejši Zahod?</p> <p>Mislite, da je na nasilje treba odgovoriti z nasiljem, ali bi se dalo rešiti te probleme na drugačen način?</p> <p>Učitelj odkrije na prosojnici četrti in zadnji del tabelske slike.</p>	<p>Pomagati jim je treba ustvariti take pogoje, da bodo lahko kvalitetno živeli v lastnih državah.</p> <p>Učenci prepisejo.</p>	<p>učna oblika: individualno delo; učilo: prosojnica (tabelska slika); učna pripomočka: grafoskop, projekcijsko platno</p>
ZAKLJUČNI DEL	(5 minut)		
PONAVLJANJE	Učitelj kontrolira.	Učenci individualno rešujejo križanko na delovnem listu. S tem ponavljajo nove pojme, ki smo jih obravnavali med uro.	<p>individualna učna oblika; učna tehnika: križanka; učilo: delovni list (viri: Dolenc E., Gabrič A., Rode M. (2002). Koraki v času - 20. stoletje. Ljubljana: DZS, str. 122. in Trškan D. (2002). Učiteljeva priprava na pouk zgodovine. Ljubljana: Filozofska fakulteta v Ljubljani, str. 115-143)</p>
PREVERJANJE	Učitelj pokliče posameznega učenca in preveri rešitve.	Učenec odgovarja, drugi popravljajo.	frontalna učna oblika

DEKOLONIZACIJA IN NEOKOLONIALIZEM

1) Zaton starega kolonializma

- po letu 1945 želja kolonij po neodvisnosti -- sklicevanje na samoodločbo in na Deklaracijo o človekovih pravicah
- Velika Britanija izbere mirno pot za dekolonizacijo -- Commonwealth
- v francoskih kolonijah pride do oboroženih spopadov, Francija mora popustiti
- večina kolonij se osamosvoji v 60-ih in 70-ih letih

2) Novonastale države

- oblast prevzamejo plemenski vladarji
- ostanejo stare kolonialne meje, ki se ne ujemajo z nacionalnimi -- območja stalnih spopadov -- vojne, lakota, bolezni
- nerazvitost in neizobraženost silita v dolžniško krizo in v gospodarsko odvisnost od razvitejših držav (neokolonializem)

3) Kako vplivati na razviti svet?

- gibanje neuvrščenih afriške in azijske države, pridruži se jim tudi Jugoslavija
- skušajo vplivati politično in gospodarsko na svetovno dogajanje
- v 70-ih letih članice OPEC-a sprožijo naftno krizo s tem da ovirajo ali ukinejo dobavo nafte
- v 80-ih letih gibanje neuvrščenih počasi zamira (gosp. in polit. neskladnost članic)

4) kaj storiti s svetovnim jugom?

- omogočiti tem državam, da dvignejo kvaliteto življenja
- tako bi preprečili ilegalno priseljevanje in terorizem

UČNI LIST: DEKOLONIZACIJA IN NEOKOLONIALIZEM

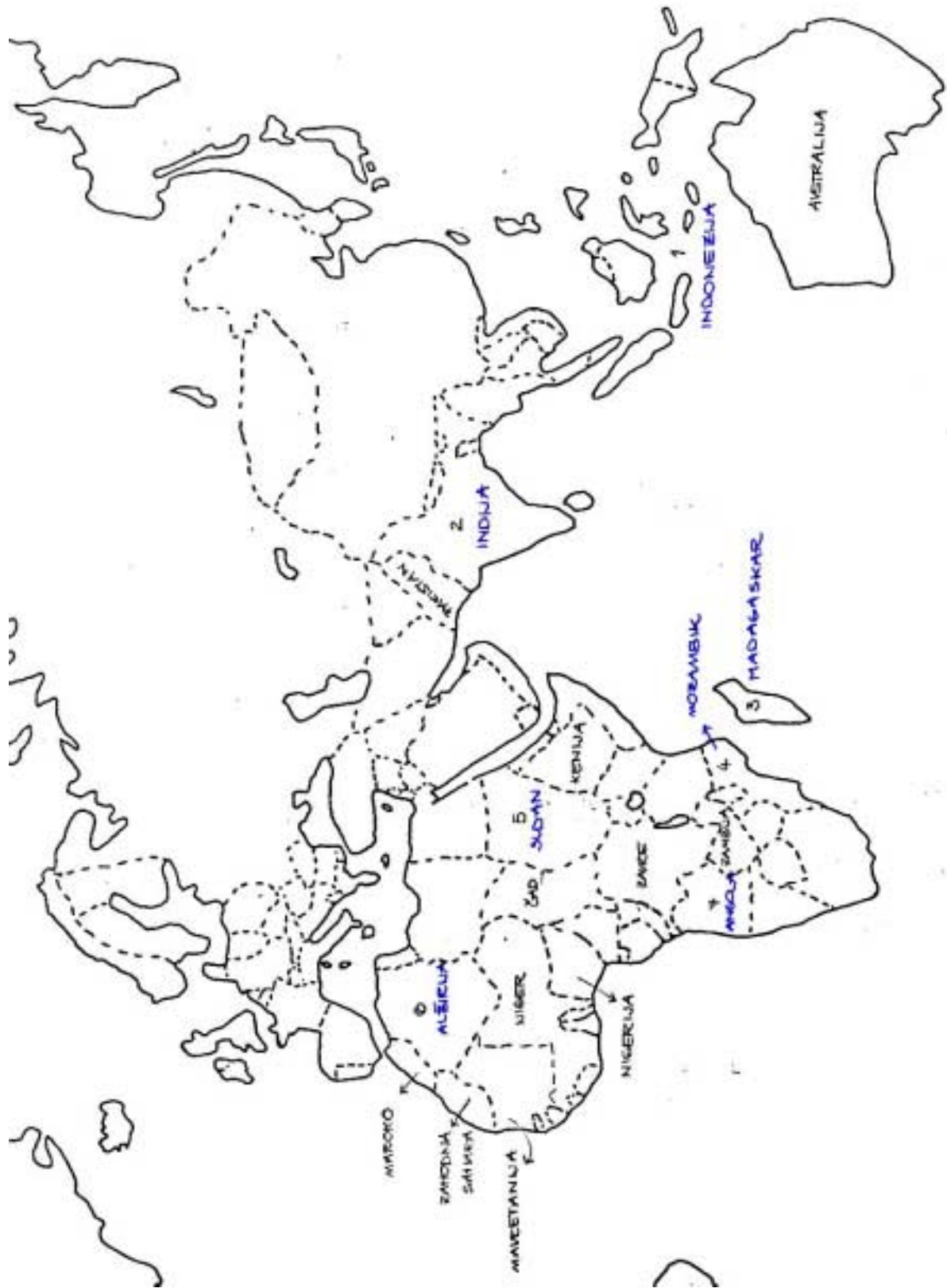
S pomočjo podatkov, ki so napisani na spodnji tabeli, najdi države, ki so na seznamu in jih vpiši na nemi zemljevid. Tabelo moraš tudi ustrezno dopolniti.⁴

država	kolonija	leto osamosvojitve	
Indija (2)	angleška	1947	Nahaja se jugovzhodno od Pakistana
Pakistan	angleška	(1947)	Osamosvojil se je isto leto kot Indija
Sudan (5)	angleška	1956	Večja država. Na severu meji z Egiptom, ki ga na severu obliva Sredozemsko morje. Na severovzhodu obliva Sudan Rdeče morje.
Nigerija	angleška	(1960)	Dosegla je neodvisnost istega leta kot Mavretanija.
Kenija	angleška	1960	
Zambija	angleška	1964	
Zimbabve	angleška	1980	
Indonezija (1)	nizozemska	1949	Otočje med Azijo in Avstralijo.
Maroko	francoska	1965	
Mavretanija	francoska	(1960)	Te tri kolonije so se osamosvojile istega leta kot Kenija.
Niger	francoska	(1960)	
Čad	francoska	(1960)	
Madagaskar (3)	francoska	1960	Otok, ki se nahaja jugovzhodno od afriške celine.
Alžirija (6)	francoska	1962	Večja država vzhodno od Maroka.
Zaire	belgijska	1960	
Angola (7)	portugalska	1975	Na vzhodu meji z Zambijo.
Mozambik (4)	portugalska	1975	Podolgovata država zahodno od Madagaskarja.
Zahodna Sahara	španska	1976	

Viri: Atlante storico (2001). Novara: Istituto geografico DeAgostini, str. 53 in 58.

⁴ Rešitve so v oklepajih.

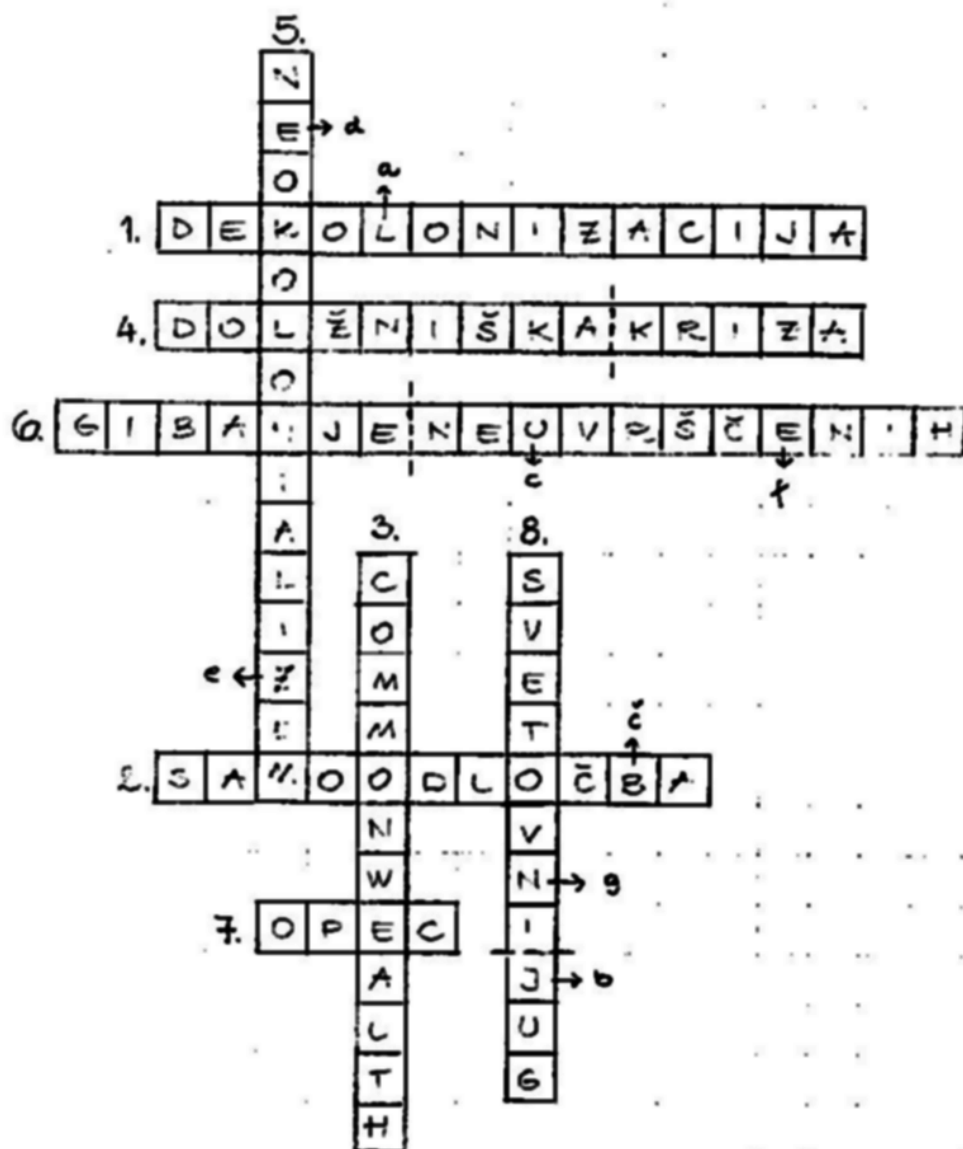
ZEMLJEVID:

Fonds de cartes et documents de travail. Histoire et Géographie. Class de Terminale. CRDP de Lyon, str. 11.

PONOVITVENI UČNI LIST:

- v Ko boš pravilno rešil/a križanko, boš ugotovil/a, katera sila bi morala vladati svetu:
 (a) L (b) J (c) U (č) B (d) E (e) Z (f) E (g) N

1. odprava kolonialnega sistema in osamosvojitve nekdanjih kolonij;
2. načelo, po katerem ima vsak narod pravico do samostojnega razvoja in lastne države;
3. organizacija bivših kolonij britanskega imperija;
4. nerazvite države, ki so si sposodile velike vsote pri razvitih tega denarja zaradi nizke produktivnosti svojega gospodarstva ne morejo vračati;
5. politika razvitih držav do dežel v razvoju. Izvajajo različne oblike posrednega ali direktnega izkoriščanja formalno svobodnih držav;
6. gibanje neblokovskih držav;
7. ang. Organisation of Petroleum Exporting Countries (Organizacija držav izvoznic nafte): Iran, Irak, Kuvajt, Alžirija itd. Ustanovljena 1960 v Bagdadu. Uravnava skupno naftno politiko do uvoznic nafte;
8. izraz za nerazviti del sveta.

Tretji del:

UČNE PRIPRAVE ZA SREDNJO ŠOLO

UČNA PRIPRAVA ZA 1. LETNIK GIMNAZIJE: Naši kraji pod rimsko oblastjo

Pri učnih urah, kjer prevladuje frontalna učna oblika z uporabo raznovrstnih učnih metod, je potrebno paziti na vsebinsko strukturo. Za vsak didaktični poudarek oz. učni problem je potrebno predvideti učno obliko, metodo in učila. Uspešne kombinacije metod so predvsem metoda razlage in metoda slikovne demonstracije, metoda razgovora in metoda dela s slikami, metoda razgovora in metoda dela z besedili, metoda reševanja problema (kombinacija frontalnega in skupinskega ali dvojiškega dela).

Glavne kvalitete učne priprave: Naši kraji pod rimsko oblastjo so sistematično obravnavanje in ponavljanje nove učne snovi s pomočjo delovnih listov v kombinaciji z metodo razlage in razgovora.

Izbor vprašanj pri metodi razgovora je tudi zelo pomemben. Paziti je potrebno na kvaliteto vprašanj in na miselne procese. Vprašanja so lahko enostavna (neproduktivna, spominska) ali težka (produktivna, miselno zahtevna); konkretna ali splošna; sugestivna, dopolnilna ali retorična (sam učitelj odgovori).

Najpogosteje se vprašanja nanašajo na aktualne probleme, na staro učno snov, na zadnjo učno snov, na slikovno gradivo, na pisno gradivo, na novo učno snov ali na različne miselne procese. Učenci lahko iščejo odgovore skupinsko-razredno, individualno ali v parih. V pomoč pri odgovarjanju na vprašanja pa je lahko tudi zasnova učnih listov, ki jih pripravi učitelj.

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

UČNA PRIPRAVA:
Naši kraji pod rimsko oblastjo

Ljubljana, 22. april 2003

JANJA BEC

UČNA PRIPRAVA

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Gimnazija Šentvid

Razred: 1. f

Datum: 22. april 2003

Predmet: zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Rimski imperij

Učna enota: Naši kraji pod rimsko oblastjo

Učne oblike: frontalna, delo v dvojicah, individualno delo

Učne metode: razgovor, razlaga, demonstracijska metoda s slikami, metoda dela z zemljevidom, metoda dela z besedilom

Učna sredstva:

- učila: delovni listi, prosojnice

- učni pripomočki: tabla, kreda, grafoskop, projekcijsko platno

Didaktične etape učnega procesa:

1. UVAJANJE ali PIPRAVLJANJE
2. OBRAVNAVANJE NOVE UČNE SNOVI
3. PRVO DELNO PONAVLJANJE
4. OBRAVNAVANJE NOVE UČNE SNOVI
5. DRUGO DELNO PONAVLJANJE

Didaktična načela:

Nazornost, sistematičnost, aktivnost, aktualizacija

Korelacije:

Geografija, arheologija

Novi pojmi: kolonija, municipij, terra sigillata (pečatna keramika), amfora

Literatura:

- Brodnik, V., Jernejčič R. A., Radonjič Z., Urankar-Dornik, T. (2001): ZGODOVINA 1, Učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 197-202.
- Pastar, Z., Sobotkiewicz, J. (2001): DELOVNI ZVEZEK ZA ZGODOVINO, ZGODOVINA 1. Ljubljana: DZS, str. 105-108.
- Berzelak, S.(2002): STARE DOBE, Zgodovina za 1. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan, str. 137-143.
- Berzelak, S. (1996): ZGODOVINA 1 ZA TEHNIŠKE IN DRUGE STROKOVNE ŠOLE. Ljubljana: Modrijan, str. 81-83.
- VELIKI ATLAS SVETOVNE ZGODOVINE, Ljubljana: DZS, str. 200, 201.
- ZAKLADI TISOČLETIJ, Zgodovina Slovenije od neandertalcev do Slovanov. Ljubljana: Modrijan 1999, str. 200-206.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

Učenci/-ke poznajo rimsko zasedbo, romanizacijo in kolonizacijo slovenskega prostora ter razmere na Slovenskem v poznoantičnem obdobju.

Delni ali precizni:

- RIMSKA ZASEDBA SLOVENSKEGA OZEMLJA:

Učenci/-ke znajo:

- naštetih glavna staroselska ljudstva, ki so na slovenskem ozemlju živel pred prihodom Rimljanov,
- navesti razloge, zakaj je bilo slovensko ozemlje za Rimljane zanimivo,
- razložiti, kdaj in kako se je začelo osvajanje ter kako so Rimljani po osvojitvi naše ozemlje upravno razdelili,
- s pomočjo zemljevida ugotoviti rimska poimenovanja nekaterih današnjih mest, naselbin in rek.

- ROMANIZACIJA IN KOLONIZACIJA SLOVENSKEGA PROSTORA:

Učenci/-ke poznajo trgovino in trgovinske poti, ki so vodile čez slovensko ozemlje v rimskem času; znajo razložiti, kakšen je bil vpliv rimskega kmetovanja na slovenski prostor ter naštetih glavne obrtne dejavnosti, ki so se razvile pri nas v času rimske nadoblasti. Učenci/-ke znajo razložiti izraz »romanizacija«, kdo so bili njeni nosilci ter kaj je le-ta k nam prinesla. Na primeru Emone zna opisati rimsko mesto, ki so jih Rimljani gradili pri nas.

- POZNOANTIČNO OBDOBJE NA SLOVENSKEM:

Učenci/-ke znajo poznoantično obdobje pri nas povezati z vse večjo krizo Rimskega cesarstva, t.j. z vse pogostejšimi vpadi germanskih plemen ter spopadi med kristjani in pogani. Učenci/-ke poznajo pomembno bitko pri Frigidu ter začetek širjenja krščanstva k nam v 4. in 5. stoletju pod okriljem Ogleja.

Potek vzgojno-izobraževalne ure

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE METODE SREDSTVA
UVODNI DEL	<p>Najprej se predstavim in jim za uvod projiciram zemljevid Evrope, ki prikazuje obseg Rimskega imperija za časa Trajana.</p> <p><i>Vprašam:</i> »Katero veliko državo prikazuje zemljevid na prosojnici (Evropa v prvem stoletju n.š.)?« Za časa Trajana (do l. 117 n. š.) je imela rimska država največji obseg. <i>Vprašam:</i> »Do kje so segale meje imperija?«</p> <p><i>Vprašam:</i> »Kam so v rimskem obdobju spadali naši kraji?«</p> <p><i>Razdelim delovne liste in jih opozorim:</i> »Danes si bomo nekoliko podrobneje ogledali naše kraje pod rimsko oblastjo. Razdelila vam bom delovne liste, ki jih bomo sproti reševali skupaj.</p>	<p><i>Predviden odgovor:</i> »Rimski imperij«.</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> - Na severu: do Škotske, do reke Ren in Donave; - Na jugu: S. Afrika do Sahare; - Na zahodu: do obal Atlantskega oceana; - Na vzhodu: do Kaspijskega jezera, do reke Evfrat.</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Pod Rimski imperij«</p>	<p>-frontalna neklasična -razgovor</p> <p>-prosojnica z zemljevid-om (Mali zgod. atlas, Modrijan, str. 17)</p>
GLAVNI DEL RIMSKA ZASEDBA SLOVENSKEGA OZEMLJA NAŠI KRAJI V PREDRIMSKEM OBDOBJU	<p>Rimljani so začeli z osvajanjem našega ozemlja v začetku 2. stoletja p.n.š. <i>Vprašam:</i> »Kdo je živel v naših krajih pred prihodom Rimljanov?«</p> <p><i>Vprašam:</i> »Kako so bila ta ljudstva organizirana?«</p>	<p><i>Predviden odgovor:</i> »Staroselska ljudstva: Veneti, Iliri, Keltska ljudstva.«</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »V plemena.«</p>	

	<p><i>Nato razložim:</i> »Že v 2. stoletju p.n.š. so se keltska plemena na Koroškem zaradi vdorov tujih ljudstev povezala v Noriško kraljestvo.«</p> <p>Nato pokličem enega izmed dijakov, da prebere prvo nalogo na delovnih listih, ki jo rešimo skupaj.</p> <p><i>Vprašam:</i> »Kaj mislite, zakaj je bilo naše ozemlje tako zanimivo za Rimljane?«</p>	<p><i>Eden izmed učencev prebere prvo nalogo na delovnem listu. Učenci zapišejo rešitve prve naloge:</i> Veneti, Iliri, Kelti, plemena, Noriško kraljestvo.</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Zaradi vojaških (strateških) interesov: zaščita meja pred vdori germanskih ljudstev, da bi si olajšali prodor in osvojitvev Balkana; zaradi gospodarskih interesov (trgovina).</p>	<p>-delovni list (naloga 1)</p>
<p>ZAČETEK RIMSKEGA OSVAJANJA NAŠIH KRAJEV</p>	<p>Opozorim naj si oba razloga za prodor Rimljanov zapišejo pod vprašanje št. 2.</p> <p><i>Razložim:</i> Rimsko osvajanje slovenskega ozemlja se je pričelo z letom 181 p.n.š., ko Rimljani ustanovijo prvo kolonijo Aquileio (današnji Oglej, severna Italija). <i>Vprašam:</i> »Kakšna je bila vloga Aquileie pri rimskem osvajanju notranjosti predalpskega sveta?«</p>	<p><i>Učenci zapišejo odgovor na drugo vprašanje:</i> (vojaški/strateški interesi; gospodarski interesi/trgovina).</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Aquileia postane gospodarska in strateška odskočnica za nadaljnja rimska osvajanja.«</p>	<p>-delovni list (naloga 2)</p>
<p>UPRAVNA RAZDELITEV SLOVENSKEGA OZEMLJA POD RIMLJANI</p>	<p>Opozorim, da odgovor zapišejo pod tretjo nalogo na delovnem listu.</p> <p><i>Vprašam:</i> »Kako so Rimljani uredili osvojena območja izven Italije, ki so jih priključili svojemu imperiju?«</p> <p>»Katera je bila prva zasedena rimska provinca?«</p>	<p>Učenci zapišejo odgovor na tretje vprašanje.</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Province«.</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Sicilija«.</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Regio X / 10. Upravna</p>	<p>-delovni list (naloga 3)</p>

<p>RIMSKA MESTA IN NASELBINE PRI NAS</p>	<p>»Ali morda kdo ve, kako so upravno razdelili slovensko ozemlje?</p> <p><i>Nato projiciram zemljevid s slovenskim ozemljem in razložim upravno razdelitev :</i> Kras z Istro, današnja Gorenjska in Notranjska ter Ljubljanska kotlina do Trojan (Atrans) je bila priključena direktno k imperiju oz. k 10. upravni enoti, imenovani tudi Regio X ali Venetia et Histria. Druga upravna enota je bila provinca Panonija, ki je obsegala današnjo Dolenjsko z delom današnje Štajerske, vzhodni rob Bizeljskega, ptujsko Podravje in Prekmurje. Tretja provinca Norik je obsegala večji del Štajerske (Celjska kotlina), Koroško, Bizeljsko.</p> <p>Nato jih opozorim naj si vse to zapišejo.</p> <p><i>Nato dam naslednja navodila: »V dvojicah rešite s pomočjo spodnjega zemljevida nalogo 5 a), b), c).«</i> Naloge 5 a),b),c) pregledamo ustno tako, da pokličem posamezne učence, ki preberejo rešitev dane naloge.</p> <p><u>Sledi prvo delno ponavljanje s kratkimi vprašanji in odgovori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Katera ljudstva so živala na slovenskem prostoru v predrimski dobi? - Zakaj je bilo naše ozemlje zanimivo za Rimljane? - Na katera tri upravna območja so Rimljani razdelili naše kraje? - Pod katero upravno področje je spadala Emona? 	<p>enota; provinca Panonija, provinca Norik.«</p> <p>Učenci si zapišejo odgovor na četrto vprašanje.</p> <p><i>Učenci v dvojicah rešijo nalogo 5 a), b),c).</i></p> <p>Poklican učenec prebere rešitve posamezne naloge.</p> <p><i>-Predviden odgovor: Kelt, Veneti, Iliri«</i></p> <p><i>-Predviden odgovor: »Zaradi gospodarskih in vojaških / strateških interesov.«</i></p> <p><i>-Predviden odgovor: »RegioX, provinci Panonija in Norik.«</i></p> <p><i>-Predviden odgovor: »Pod 10. upravno enoto.</i></p>	<p>-prosojnica z zemljevidom (učbenik, str. 197)</p> <p>-razlaga</p> <p>-delovni list (naloga 4)</p> <p>-delovni list (naloga 5) -delo v dvojicah</p> <p>-frontalna neklasična</p> <p>-razgovor</p>
--	---	---	---

<p>ROMANIZACIJA IN KOLONIZACIJA SLOVENSKEGA OZEMLJA</p>	<p>- Kakšno je bilo rimsko ime današnje -Ajdovščine? -Ptuja? -Vrhniko? -Trojan? -Drnovo pri Krškem?</p>	<p>Predviden odgovor: -»Castra.« -»Petovio« -»Nauportus« -»Atrans« -»Praetorium latobitorium.«</p>	<p>-razlaga</p>
<p>TRGOVINA</p>	<p>Rimljani so v naše kraje prihajali še preden so ga zasedli, in sicer kot trgovci. Trgovino čez naše kraje je že v predrimskem času omogočala t.i. jantarna pot, ki je vodila iz Aquileie (Ogleja) do Vindobona (Dunaja) ter od tod do Baltika.</p> <p>Vprašam: »Ali morda kdo ve, zakaj je pot dobila takšno ime?«</p> <p>Učence opozorim naj odgovor na 6a) vprašanje zapišejo.</p> <p><i>Nato dam naslednja navodila :</i> »Naslednjo nalogo rešite v dvojicah. In sicer tu je naštetih nekaj artiklov, ki jih razvrsti v razpredelnico glede na to, ali so le-te prebivalci naših krajev v rimski dobi uvažali ali izvažali.«</p> <p>Nato skupaj preverimo nalogo. Med pregledom jih opozorim na železo iz Norika, razložim kaj pomeni »terra sigillata« (pečatna keramika).</p> <p><i>Nato jih vprašam: »Kaj predstavlja sliki pri nalogi 6c).«</i></p> <p><i>Razložim:</i> Pečatno keramiko so izdelovali v Padski nižini in srednji Italiji. Na dnu je imela pečat z imenom izdelovalca. Uporabljali so jo kot namizno posodje.</p>	<p><i>Predviden odgovor:</i> »Ker so po tej poti hodili iz severne Italije na Baltik kupovat jantar, dragoceno okamenelo rumenorjavo smolo nekdanjih iglavcev. (Iz njega so izdelovali različen nakit).«</p> <p><i>Učenci zapišejo odgovor na 6a) vprašanje</i></p> <p>Učenci rešijo 6b) vprašanje v dvojicah.</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> Amfora, pečatna keramika.</p>	<p>-razgovor</p> <p>-delovni list (naloga 6a)</p> <p>-delovni list (naloga 6b)) -delovni list (naloga 6c))</p>

<p>KMETIJSTVO</p>	<p><i>Nato vprašam: »Zakaj menite, pa so Rimljani uporabljali amfore?«</i> <i>Razložim:</i> Na amfore so pisali in vtiskovali oznake vsebine in izdelovalca. Pri nas so jih našli največ v Ljubljani in na Ptuju.</p> <p><i>Nato vprašam: »Kakšen pa je bil vpliv rimskega kmetovanja na slovenski prostor oz. katere so novosti, ki so jih Rimljani prinesli v naše kraje v zvezi s kmetijstvom?«</i></p> <p>Nato jih opozorim, da si zapišejo odgovor na 7a. vprašanje.</p> <p><i>Vprašam: »Ali morda ve kdo, kaj je vilae rusticae?«</i></p> <p><i>Razložim:</i> Vilae rusticae so srednje velika kmečka posestva,, katerih lastniki so bili kolonisti (največkrat odsluženi vojaki/veterani) ali pa tudi premožnejši predstavniki staroselskega prebivalstva. Ti so posest na podeželju, ki je upravno spadalo pod bližje rimsko mesto /civitates/, dobili od države. Ena zelo velikih in razkošnih vil (s svojim pristaniščem) je pri nas stala v Simonovem zalivu pri Izoli.</p> <p><i>Vprašam: »Ali poznate kakšno vilo rustico , ki je stala v okolici Ljubljane ali blizu svojega doma?«</i></p> <p><i>Razložim:</i> Rimljani so v naše kraje prinesli tudi različne obrtne dejavnosti. O tistih, ki so uporabljale obstojne materiale pričajo številni ohranjeni preostanki.</p>	<p><i>Predviden odgovor:</i> Rimljani so amfore uporabljali za transport tekočih in razsutih živil.</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Rimljani uvedejo 2-letno kolobarjenje (menjavanje posevkov), uporabo pluga namesto rala, izsušujejo močvirja, krčijo gozdove, prinesejo vinsko trto, pospešujejo oljarstvo in sadjarstvo.«</p> <p>Učenci si zapišejo odgovor na 7a. vprašanje.</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Veliki kmetijski obrati na podeželju.«</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Šmarje pri Jelšah, Žabnica pri Kranju...«</p>	<p>-razlaga</p> <p>-razgovor</p> <p>-delovni list (naloga 7a)</p> <p>-delovni list (naloga 7b)</p> <p>-razlaga</p> <p>-razgovor</p> <p>-delovni list (naloga 8)</p>
<p>OBRT</p>			

	<p><i>Vprašam:</i> »Kaj menite, katere obrtne dejavnosti so se v rimskih časih razvile pri nas in kateri so ti preostanki, ki pričajo o njih?«</p> <p>Med naštevanjem lončarskih izdelkov projiciram sliko oljenke, ki so bile simbol večnega življenja in pomemben grobni pridelek za razsvetljevanje teme.</p> <p>Med naštevanjem kamnoseških izdelkov projiciram relief iz Priscianove grobnice v Šempetru v Savinjski dolini.</p>	<p>Predviden odgovor: » -lončarstvo (ostanki peči, orodja, posodje, oljenke-svetilke, kipci, lončarsko kolo);</p> <p>-kamnoseštvo (nagrobniki, kipci, arh. okrasje);</p> <p>-kovinarstvo (kalupi za ulivanje, talilne peči, ognjišča) -steklarstvo -tkanje -barvanje tkanin -obdelovanje llesa, usnja.«</p>	<p>-prosojnica: oljenka (Delovni zvezek, str. 107)</p> <p>-prosojnica: relief grobnice v Šempetru (Enciklopedija Slovenija. (1996). 10. Zvezek (Pt-Savn). Ljubljana: MK, str. 229)</p>
ROMANIZACIJA	<p><i>Rečem:</i> Tako je s časoma prišlo do romanizacije in kolonizacije naših krajev z italiskim prebivalstvom.</p> <p><i>Vprašam:</i> »Kaj pomeni izraz romanizacija?«</p> <p><i>Vprašam:</i> »Kaj menite, kdo so bili nosilci romanizacije?«</p> <p><i>Vprašam:</i> »Kaj so ti k nam prinesli, kateri so ključni elementi romanizacije?«</p>	<p><i>Predviden odgovor:</i> »Poromanjenje, širjenje romanske kulture in jezika med neromanska ljudstva.«</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Trgovci in vojaki (sprva), nato tudi državni uradniki, italiski kolonizatorji, tuji obrtniki itd.«</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Rimska kultura, govornica, pisava, izdelke (lončarsko kolo, oljenke, pihano steklo, novce).</p>	<p>-delovni list (naloga 9a)</p> <p>-delovni list (naloga 9b)</p>
USTANAVLJANJE RIMSKIH KOLONIJ IN MUNICIPIJEV	<p><i>Razložim:</i> »Rimljani so tako kot v druge province tudi k nam prinesli sredozemsko mestno kulturo s kolonijami in municipiji.</p> <p><i>Vprašam:</i> »Kaj je kolonija?«</p>	<p><i>Predviden odgovor:</i> »Kolonije so mestne naselbine z rimskim pravom.«</p>	<p>-delovni list (naloga 9c)</p>

EMONA	<p><i>Vprašam: »Kaj je municipij?«</i></p> <p><i>Razložim:</i> Ena izmed pomembnih rimskih kolonij na naših tleh je bila tudi Emona, ki je tako kot Petovio nastala iz legijskega tabora (Legio XV Apollinaris) v času cesarja Avgusta.</p> <p><i>Vprašam: »Zakaj je Avgust postavil tu legijski tabor?«</i></p> <p><i>Nato projiciram tloris rimske Emone in ga opišem:</i> Mesto je obdajalo pravokotno obzidje z utrdбами (26 stolpov) in širok jarek z vodo. Vanj so vodila 4 glavna in ok. 10 stranskih vrat. Središče je predstavljal trg / forum, ki so ga obdajale kurija, bazilika, svetišče. Tu so bile tudi trgovine, obrtne delavnice, gostilne, tržnice, imela je dva vodovoda, terme, urejeno kanalizacijo. Za obzidjem so se širila emonska grobišča, tu so tudi nekateri obrtni obrati (lončarski, nevarnost požara).</p> <p><i>Vprašam: »Kaj menite, v kakšnih stanovanjih so živeli bogati Emonci in kje revnejši sloji?«</i></p>	<p><i>Predviden odgovor:</i> »Municipiji so samoupravna mesta, ki so smela z Rimom le trgovati in sklepati pogodbe; vsi prebivalci niso bili pravi rimski državljani, ti imajo status poldržavljanov.«</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Da bi zavaroval meje svojega imperija«</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Bogati so živeli v centralno ogrevanih hišah, domusi, okrašenimi s freskami in mozaiki; revnejši sloji so živeli v stanovanjskih blokih.«</p>	<p>-prosojnica: tloris Emone (Ljubljana skozi stoletja. (1991). Ljubljana: MK, str. 15)</p> <p>-razlaga</p> <p>-delovni list (naloga 9d)</p>
POZNO-ANTIČNO OBDOBJE NA SLOVENSKEM	<p><i>Razložim:</i> Kot veste pa se je Rimski imperij že v 3. stoletju n.š. znašel že v precej kriznem obdobju.</p> <p><i>Vprašam: »Zakaj je prišlo v 3. stoletju do krize v Rimskem cesarstvu?«</i></p>	<p><i>Predviden odgovor:</i> »V 3. stoletju pride do vse pogostejših vdorov in plenjenj germanskih ljudstev.«</p>	

<p>ZAČETEK KRIZE V RIMSKEM CESARSTVU</p>	<p>Nato pokličem enega izmed učencev/-k, da naglas prebere 10. nalogo, ki jo rešimo skupaj. Prvo rešitev (Claustra alpium juliarum) zapišem na tablo, drugo povem le ustno (odročne gradce; razložim: preseljevanje v višje lege, nastanek višinskih naselij; Tonovčev grad pri Kobaridu, Ajdna pri Žirovnici,, Ajdovski gradec pri Vranju, Rifnik pri Celju ...)</p>	<p>Poklican/-a učenec/-ka prebere 10. nalogo. Učenci sproti zapisujejo rešitve naloge.</p>	<p>-delovni list (naloga 10)</p> <p>- tabla</p>
<p>BITKA PRI FRIGIDU</p>	<p><i>Med branjem drugega odstavka učenca/-ko prekinem in vprašam:</i> »Kaj veste o bitki med Teodozijem in Evgenijem? Kdo je bil zmagovalec in zakaj?«</p>	<p><i>Predviden odgovor:</i> »Zmagal je Teodozij, ki se je bojeval za krščanstvo. Pomagala mu je kraška burja. Z zmago krščanstva se je začelo preganjanje poganstva.«</p>	
<p>ŠIRJENJE KRŠČAN- STVA PRI NAS</p>	<p><i>Po prebranem zadnjem odstavku skupaj odgovorimo nazadnje vprašanje:</i> Krščanstvo se je v naše kraje širilo iz Ogleja.</p>	<p><i>Učenci zapišejo odgovor na zadnje vprašanje pri 10. nalogi.</i></p>	
<p>ZAKLJUČNI DEL</p>	<p><u>Nato sledi ponovitev drugega dela obravnavane snovi s kratkimi vprašanji in odgovori:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kako se je imenovala trgovska pot, ki je severno Italijo povezovala z Baltikom že v predrimskih časih? - Katere artikle so prebivalci naših krajev v rimski dobi izvažali? - Kakšen je bil vpliv rimskega kmetovanja na slovenski prostor? 	<p><i>- Predviden odgovor:</i> »Jantarna pot.«</p> <p><i>- Predviden odgovor:</i> »Kože, med, železo, svinec, živino, les ...«</p> <p><i>- Predviden odgovor:</i> »Uvedejo 2-letno kolobarjenje, plug, izsušujejo močvirja, krčijo gozdove, prinesejo vinsko trto, pospešujejo oljarstvo in sadjarstvo.«</p>	<p>-razgovor</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Katere so bile poglavitne obrtne panoge v rimskih časih pri nas? - Iz katerega cerkvenega središča se je k nam širilo krščanstvo v rimski dobi? - Kdo so bili lastniki vilae rusticae? <p>Za konec, če je še čas preberemo zadnjo 11. nalogo o villi rustici. Učenci nato poiščejo latinskim besedam s slike ustrezne slovenske pomene in jih vpišejo v razpredelnico. Nalogo dokončajo doma.</p>	<p><i>Predviden odgovor:</i> »Lončarstvo, kamnoseštvo, kovinarstvo, steklarstvo, tkanje, barvanje tkanin, obdelovanje usnja in lesa.«</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Iz Ogleja.«</p> <p><i>Predviden odgovor:</i> »Kolonisti (odsluženi rimski vojaki) ali premožnejši predstavniki staroselskega prebivalstva ...«</p> <p><i>Poklican učenec prebere navodilo 11. naloge, ki jo dokončajo doma.</i></p>	<p>-delovni list (naloge 11) -individualno delo</p>
--	--	---	---

ZAPIS UČNE SNOVI IN DELOVNI LIST:

NAŠI KRAJI V RIMSKEM OBDOBJU

1. Pred prihodom Rimljanov so slovenski prostor poseljevala tri ljudstva: _____, _____, in _____, ki so bila organizirana v _____, zaradi obrambe pa občasno tudi v plemenske zveze. Tako so se zaradi vse pogostejših vdorov tujih ljudstev keltska plemena na Koroškem povezala v _____ (Regium Noricum), ki predstavlja najstarejšo državo na današnjem slovenskem etničnem ozemlju.
2. Navedi dva razloga, zaradi katerih je bilo naše ozemlje zanimivo za Rimljane.

3. Rimsko osvajanje slovenskega ozemlja se je začelo z letom **181 pr. Kr.**, ko Rimljani ustanovijo **prvo kolonijo Aquleio (Oglej)**. Kakšna je bila vloga Aquleie pri rimskem osvajanju notranjosti predalpskega prostora?
4. Rimljani so razdelili današnje slovensko ozemlje na tri upravna območja:
 - Regio X / Venetia et Histria: _____
 - Provinca Panonija _____
 - Provinca Norik _____
5. Rimljani so v naših krajih gradili mesta in številne naselbine, ki so jih povezali s cestami. Veliko teh mest in naselbin obstaja še danes. S pomočjo spodnjega zemljevida reši vprašanja a, b in c na naslednji strani.

a) Zapiši današnja poimenovanja naštetih rimskih mest in naselij:

CASTR	LOGATICUM	NEVIODUNUM
EMONA	ATRANS	PETOVIO
NAUPORTUS	CELEIA	PRAETORIUM LATOBICORUM

b) Kaj pa reke?

DRAVUS	SAVUS	CORCORAS
MURUS	AESONTIUS	COLAPIS

c) Z barvnim svinčnikom označi glavno rimsko cesto, ki je povezovala Oglej (Aquleio) s Ptujem (Petovio). Mimo katerih krajev je vodila rimska cesta? Označi jih na zemljevidu.

6. **TRGOVINA:** Rimljani so v naše kraje prišli najprej kot trgovci.

a) Trgovino čez naše kraje je v predrimskem obdobju omogočala t. i. **jantarna pot**, ki je vodila iz Akquleie do Vindobona (Dunaja) ter od tod do Baltika. Zakaj je dobila pot takšno ime?

b) Izmed naštetih artiklov (**kože, vino, terra sigillata, med, železo, svinec, olivno olje, začimbe, živina, dišave, sol, les**) izdelaj razpredelnico, iz katere bo razvidno, kaj so prebivalci naših krajev v rimski dobi uvažali in kaj izvažali.

UVOZ	IZVOZ

c) Kaj je na sliki in kakšna je bila uporaba teh predmetov?

Brodnik, V., Jernejčič R. A., Radonjič Z., Urankar-Dornik, T. (2001): ZGODOVINA 1, Učbenik za prvi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 200.

7. KMETIJSTVO:

a) Kakšen je bil vpliv rimskega kmetovanja na slovenski prostor?

b) Kaj je villae rusticae?

8. OBRT: Obrti, ki so se razvile v naših krajih, poznamo na osnovi omemb rimskih piscev in ostankov delavnic. Panoge, kjer so uporabljali obstojne materiale, poznamo bolje kot tiste, ki so uporabljale neobstoječe materiale. Katere obrtne dejavnosti so bile značilne za naš prostor pod Rimljani in kateri ohranjeni preostanki pričajo o teh dejavnostih?

-
-
-
-

9. ROMANIZACIJA IN KOLONIZACIJA:

a) Kaj pomeni izraz romanizacija?

b) Kdo so bili nosilci romanizacije na našem ozemlju in kaj so k nam prinesli?

c) Rimljani z ustanavljanjem kolonij in municipijev na našem ozemlju k nam prinesejo sredozemsko mestno kulturo. Kaj pomeni kolonija, municipij?

KOLONIJA -

MUNICIPIJ-

d) Ena izmed pomembnih rimskih kolonij na naših tleh je bila tudi **EMONA**, ki je tako kot Petovio nastala iz legijskega tabora (Legio XV Apollinaris) v času cesarja Avgusta.

- Opiši Emono.

- Kje so živeli bogati Emonci in kje revnejši sloji?

10. POZNOANTIČNO OBDOBJE NA SLOVENSKEM:

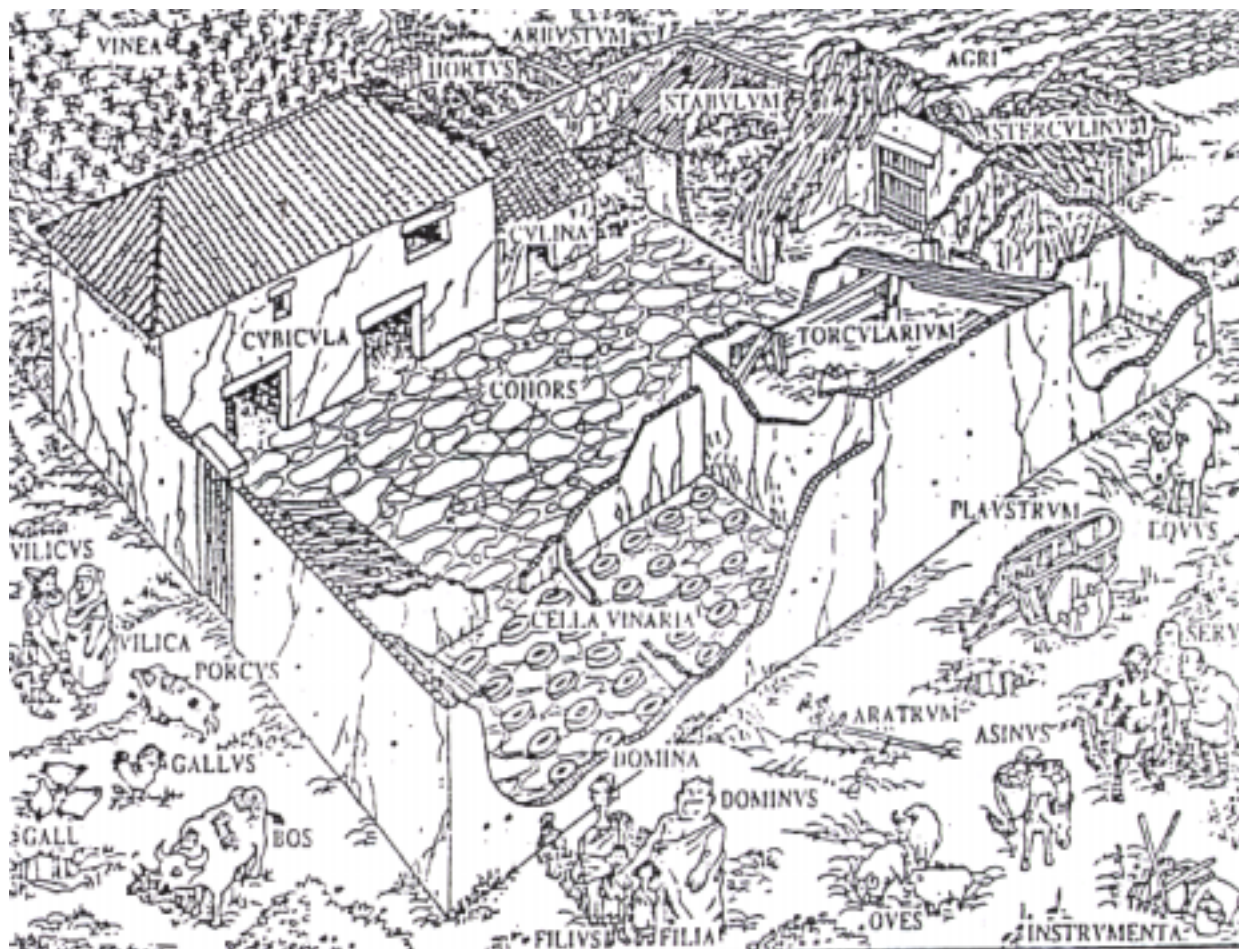
- Krizno obdobje, v katerem se je v 3. stoletju znašel rimski imperij, se je razširilo tudi k nam. Da bi preprečili vedno hujša plenjenja in vdore germanskih plemen preko rimskih meja, so na kraških prelazih med Julijskimi Alpami in Reškim zalivom Rimljani zgradili **system utrd** imenovan _____. Toda ta je začel že v 4. stoletju popuščati. Nastali položaj je ljudi prisilil, da so zapustili ogrožena mesta in se naselili v _____.
- Četrto stoletje so v rimski zgodovini zaznamovali tudi vse pogostejši spopadi med krščanstvom in poganstvom. Do enega takšnih spopadov je prišlo tudi na naših tleh pri Frigidu (območje Vrhpolja pri Vipavi) leta 394 med Teodozijem in Evgenijem. S Teodozijevo zmago nad poganskim svetom širjenje krščanstva v 4. in 5. stoletju zaobjame tudi naše dežele. Iz katerega cerkvenega središča se je širilo krščanstvo na ozemlje današnje Slovenije v rimski dobi? _____.

11. VILLAE RUSTICAE: Villae rusticae je bila kmečko posestvo, katere lastnik, rimski **dominus**, je bil običajno bogat meščan, ki mu je posestvo na deželi prinašalo bogat zaslužek. Bilo pa je tudi mesto prijetnega oddiha, nekakšen zametek današnjih vikendov. To posestvo je upravljal oskrbnik **vilicus**, ki je skupaj z ženo nadziral delo sužnjev. Posestvo je imelo bivalni del s kuhinjo, hleve, vinsko klet in stiskalnico za grozdje, prostor za gnoj in veliko dvorišče. Oglejmo si takšno rimsko vilo in njene prebivalce na sliki.

Naloga: Poišči latinskim besedam s slike ustrezne slovenske pomene in jih vpiši v razpredelnico.

LATINSKA BESEDA SLOVENSKI POMEN

.....	polja
.....	vinograd
.....	vt
.....	sadovnjak
.....	dvorišče
.....	spalnice
.....	hlev
.....	prostor za gnoj
.....	stiskalnica
.....	vinska klet
.....	kmečko orodje
.....	sužnji
.....	plug
.....	voz
.....	osel
.....	konj
.....	govedo
.....	prašič
.....	ovce

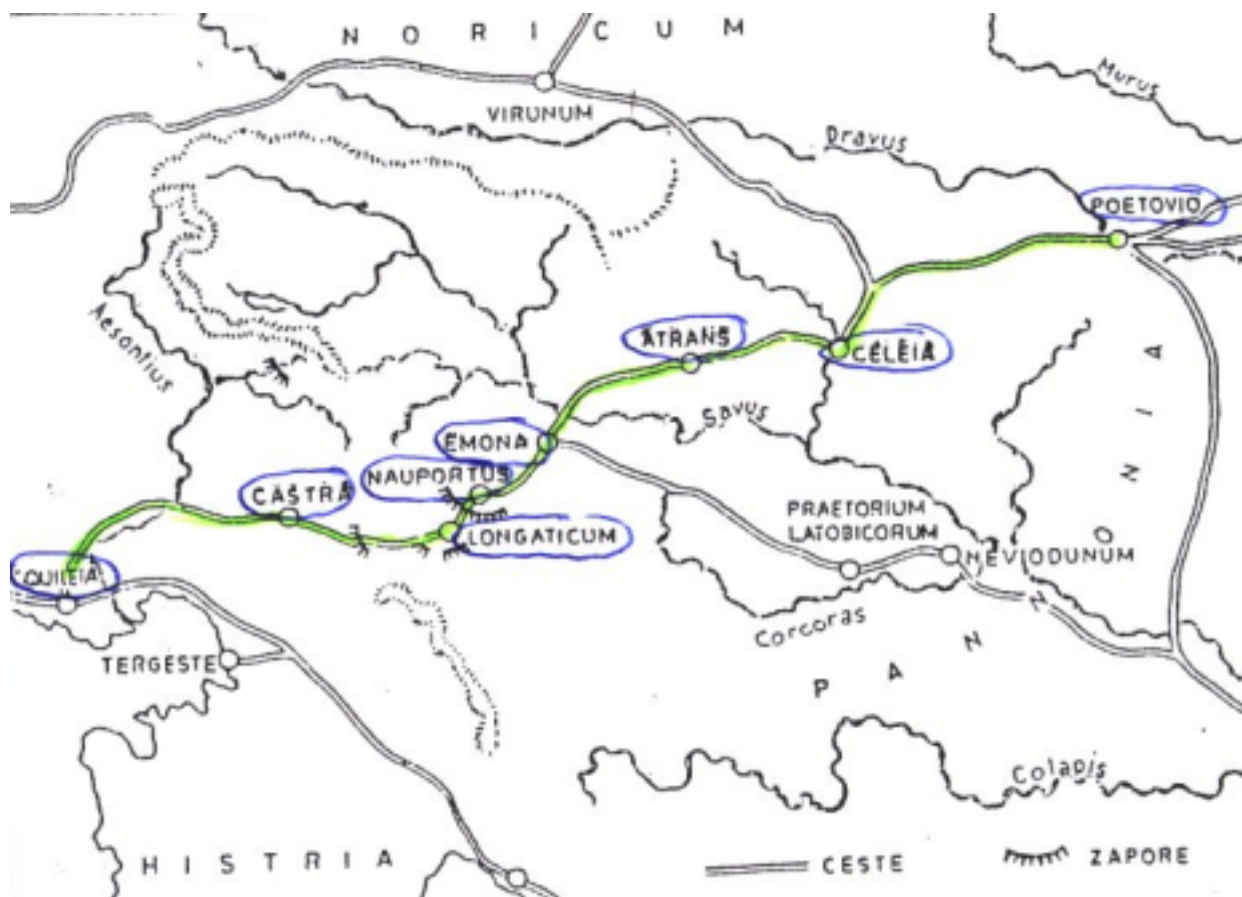
REŠITVE:

NAŠI KRAJI V RIMSKEM OBDODBU

1. Pred prihodom Rimljanov so slovenski prostor poseljevala tri ljudstva: **Veneti**, **Iliri**, in **Kelti**, ki so bila organizirana v **plemena**, zaradi obrambe pa občasno tudi v plemenske zveze. Tako so se zaradi vse pogostejših vdorov tujih ljudstev keltska plemena na Koroškem povezala v **Noriško kraljestvo** (Regium Noricum), ki predstavlja najstarejšo državo na današnjem slovenskem etničnem ozemlju.
2. Navedi dva razloga, zaradi katerih je bilo naše ozemlje zanimivo za Rimljane.
vojaški (strateški) interesi gospodarski interesi (trgovina)
3. Rimsko osvajanje slovenskega ozemlja se je začelo z letom **181 pr. Kr.**, ko Rimljani ustanovijo **prvo kolonijo Aquleio (Oglej)**. Kakšna je bila vloga Aquleie pri rimskem osvajanju notranjosti predalpskega prostora?

Aquileia postane gospodarska in strateška odskočnica za nadaljnja rimska osvajanja.

4. Rimljani so razdelili današnje slovensko ozemlje na tri upravna območja:
 - Regio X / Venetia et Histria: **Kras z Istro, dan. Gorenjska, Notranjska, Ljub. Kotlina do Trojan;**
 - Provinca Panonija: **dan. Dolenjska z delom dan. Štajerske, vzh. Rob Bizeljskega;**
 - Provinca Norik: **večji del Štajerske (Celjska kotlina), Koroška, Bizeljsko;**
5. Rimljani so v naših krajih gradili mesta in številne naselbine, ki so jih povezali s cestami. Veliko teh mest in naselbin obstaja še danes.
S pomočjo spodnjega zemljevida reši vprašanja a, b in c na naslednji strani.

d) Zapiši današnja poimenovanja naštetih rimskih mest in naselij:

CASTR	Ajdovščina	LOGATICUM	Logatec	NEVIODUNUM	Drnovo pri Krškem
EMONA	Ljubljana	ATRANS	Trojane	PETOVIO	Ptuj
NAUPORTUS	Vrhnika	CELEIA	Celje	PRAETORIUM Trebnje	LATOBICORUM

e) Kaj pa reke?

DRAVUS	Drava	SAVUS	Sava	CORCORAS	Krka
MURUS	Mura	AESONTIUS	Soča	COLAPIS	Kolpa

f) Z barvnim svinčnikom označi glavno rimsko cesto, ki je povezovala Oglej (Aquleio) s Ptujem (Petovio). Mimo katerih krajev je vodila rimska cesta? Označi jih na zemljevidu.

6. **TRGOVINA:** Rimljani so v naše kraje prišli najprej kot trgovci.

d) Trgovino čez naše kraje je v predrimskem obdobju omogočala t. i. **jantarna pot**, ki je vodila iz Akquleie do Vindobona (Dunaja) ter od tod do Baltika. Zakaj je dobila pot takšno ime?

Ker so po tej poti trgovci iz sev Italije na Baltik hodili kupovat jantar, dragoceno okamenelo rumenorjavo smolo nekdanjih iglavcev (za izdelavo različnega nakita).

e) Izmed naštetih artiklov (**kože, vino, terra sigillata, med, železo, svinec, olivno olje, začimbe, živina, dišave, sol, les**) izdelaj razpredelnico, iz katere bo razvidno, kaj so prebivalci naših krajev v rimski dobi uvažali in kaj izvažali.

UVOZ	IZVOZ
vino terra sigillata olivno olje začimbe dišave sol	kože med železo svinec živina les

f) Kaj je na sliki in kakšna je bila uporaba teh predmetov?

- **Pečatna keramika (terra sigillata):** izdelovali so jo v Padski nižini, sred. Italiji, na dnu ima pečat izdelovalca, uporaba: namizno posodje;
- **Amfore:** uporaba: za transport tekočih in razsutih živil, nanje so vtiskovali oznake vsebine in izdelovalca, veliko so jih našli v Ljubljani in na Ptuju;

7. KMETIJSTVO:

c) Kakšen je bil vpliv rimskega kmetovanja na slovenski prostor?

Rimljani uvedejo 2-letno kolobarjenje, plug namesto rala, izsušujejo močvirja, krčijo gozdove, prinesejo vinsko trto, pospešujejo oljarstvo in sadjarstvo.

d) Kaj je villae rusticae?

Veliki kmetijski obrati na podeželju, katerih lastniki so bili kolonisti (veterani) ali premožnejši predstavniki staroselskega prebivalstva. Posest so dobili od države.

8. OBRT: Obrti, ki so se razvile v naših krajih, poznamo na osnovi omemb rimskih piscev in ostankov delavnic. Panoge, kjer so uporabljali obstojne materiale, poznamo bolje kot tiste, ki so uporabljale neobstoječe materiale. Katere obrtne dejavnosti so bile značilne za naš prostor pod Rimljani in kateri ohranjeni preostanki pričajo o teh dejavnostih?

-lončarstvo (ostanki peči, orodja, posode, oljenke, kipci, lončarsko kolo);

-kamnoseštvo (nagrobniki, kipci, arh. okrasje);

-kovinarstvo (kalupi za ulivanje, talilne peči);

-steklarstvo (pihano steklo);

-tkanje, barvanje tkanin, obdelovanje lesa, usnja itd.

9. ROMANIZACIJA IN KOLONIZACIJA:

e) Kaj pomeni izraz romanizacija?

Poromanjenje, širjenje romanske kulture in jezika med neromanska ljudstva.

f) Kdo so bili nosilci romanizacije na našem ozemlju in kaj so k nam prinesli?

Trgovci, vojaki, državni uradniki, italijanski kolonizatorji, obrtniki...

K nam prinesejo: rimsko kulturo, govorico, pisavo, izdelke (lončarsko kolo, oljenke, pihano steklo...)

g) Rimljani z ustanavljanjem kolonij in municipijev na našem ozemlju k nam prinesejo sredozemsko mestno kulturo. Kaj pomeni kolonija, municipij?

KOLONIJA- mestne naselbine z rimskim pravom;

MUNICIPIJ - samoupravna mesta, ki so smela z rimom le trgovati in sklepati pogodbe; prebivalstvo ima status rimskih poldržavljanov;

h) Ena izmed pomembnih rimskih kolonij na naših tleh je bila tudi **EMONA**, ki je tako kot Petovio nastala iz legijskega tabora (Legio XV Apollinaris) v času cesarja Avgusta.

- Opiši Emono.

Obdana je bila s pravokotnim obzidjem z utrdami (26 stolpov) in širokim jarkom z vodo. Imela je 4 glavna in ok. 10 stranskih vrat. Središče mesta je predstavljal forum z baziliko in svetiščem. Mesto je imelo številne trgovine, obrtne delavnice, gostilne, tržnico, terme, dva vodovoda, urejeno kanalizacijo ... Za obzidjem: emonska grobišča ter nekateri obrtni obrati (npr. lončarstvo).

- Kje so živeli bogati Emonci in kje revnejši sloji?

Bogati Emonci: centralno ogrevane hiše s freskami in mozaiki (domusi)

Revnejši sloji: stanovanski bloki

10. POZNOANTIČNO OBDOBJE NA SLOVENSKEM:

- Krizno obdobje, v katerem se je v 3. stoletju znašel rimski imperij, se je razširilo tudi k nam. Da bi preprečili vedno hujša plenjenja in vdore germanskih plemen preko rimskih meja, so na kraških prelazih med Julijskimi Alpami in Reškim zalivom Rimljani zgradili **system utrd** imenovan **Claustra Alpium Juliarium**. Toda ta je začel že v 4. stoletju popuščati. Nastali položaj je ljudi prisilil, da so zapustili ogrožena mesta in se naselili v **odročne gradce**.

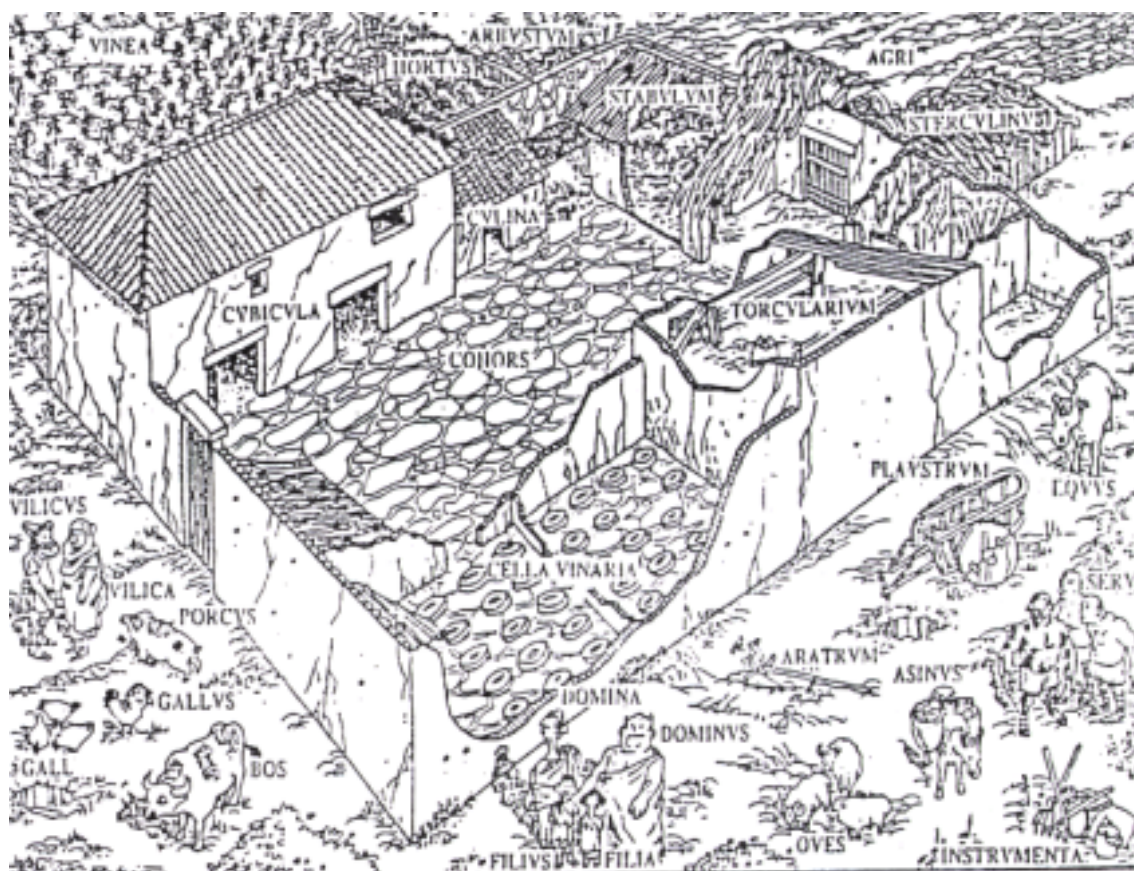
- Četrto stoletje so v rimski zgodovini zaznamovali tudi vse pogostejši spopadi med krščanstvom in poganstvom. Do enega takšnih spopadov je prišlo tudi na naših tleh pri Frigidu (območje Vrhpolja pri Vipavi) leta 394 med Teodozijem in Evgenijem. S Teodozijevo zmago nad poganskim svetom širjenje krščanstva v 4. in 5. stoletju zaobjame tudi naše dežele. Iz katerega cerkvenega središča se je širilo krščanstvo na ozemlje današnje Slovenije v rimski dobi? **IZ OGLEJA (Aquileie).**

11. VILLAE RUSTICAE: Villae rusticae je bila kmečko posestvo, katere lastnik, rimski **dominus**, je bil običajno bogat meščan, ki mu je posestvo na deželi prinašalo bogat zaslužek. Bilo pa je tudi mesto prijetnega oddiha, nekakšen zametek današnjih vikendov. To posestvo je upravljal oskrbnik **vilicus**, ki je skupaj z ženo nadziral delo sužnjev. Posestvo je imelo bivalni del s kuhinjo, hleve, vinsko klet in stiskalnico za grozdje, prostor za gnoj in veliko dvorišče. Oglejmo si takšno rimsko vilo in njene prebivalce na sliki.

Naloga: Poišči latinskim besedam s slike ustrezne slovenske pomene in jih vpiši v razpredelnico.

LATINSKA BESEDA SLOVENSKI POMEN

agri.....	polja
vinea.....	vinograd
hortvs.....	vrt
arbvstrvm.....	sadovnjak
cohors.....	dvorišče
cybicvla.....	spalnica
stabvlvm.....	hlev
stercvlinvm.....	prostor za gnoj
torcvlarivm.....	stiskalnica
cella vinaria.....	vinska klet
instrumenta.....	kmečko orodje
servi.....	sužnji
aratrvm.....	plug
plavstrvm.....	voz
asinvs.....	osel
eqvvs.....	konj
bos.....	govedo
porcvvs.....	prašič
oves.....	ovce

UČNA PRIPRAVA ZA 2. LETNIK GIMNAZIJE: Humanizem in renesansa

Glavne kvalitete učne priprave: Humanizem in renesansa so delovni- učni listi, ki izpolnjeni predstavljajo zapis učne snovi ter netradicionalna izvedba poročanja pri skupinskem delu.

Alternativno poročanje skupinskega dela poteka na ta način, da se prvotne skupine preoblikujejo tako, da je v novih skupinah vsaj en učenec 1. skupine, vsaj en učenec 2. skupine in vsaj en učenec 3. skupine itd. Drug drugemu poročajo o rešenih nalogah. Ostali tako lahko rešijo vse naloge. Na koncu pa učitelj še enkrat preveri zapisane odgovore na učnih listih.

SKUPINSKO DELO

1.	2.	1.	2.	1.	2.	1.	2.
3.	4.	3.	4.	3.	4.	3.	4.

Poročanje: JIGSAW SESTAVLJANKA OZ. OBLIKA

1.	1.	2.	2.	3.	3.	4.	4.
1.	1.	2.	2.	3.	3.	4.	4.

Pri organizaciji skupinskega dela je potrebno zelo dobro časovno načrtovati potek učne ure in delo učencev oz. načrtovati krajše in enostavnejše naloge, če gre za eno učno uro.

Univerza v Ljubljani
Filozofska fakulteta
Oddelek za zgodovino

DIDAKTIKA ZGODOVINE

MAJDA SEDEJ

I
Z
P
I
T
N
I

N
A
S
T
O
P

HUMANIZEM IN
RENESANSA

Gimnazija Jožeta Plečnika
Šubičeva 1, Ljubljana

31. 3. 2003

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Gimnazija Jožeta Plečnika
Razred: 2.f
Datum: 31. 3. 2003
Predmet: zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: EVROPA IN SVET NA PREHODU IZ SREDNJEGA V NOVI VEK
Učna enota: Humanizem in renesansa
Učne oblike: netradicionalna frontalna oblika, netradicionalno skupinsko delo, individualno delo
Učne metode: razlage, razgovora, metoda dela z besedili, metoda dela z zgodovinskim virom, metoda besedne demonstracije, metoda dela s slikovnim gradivom, metoda slikovne demonstracije.
Učna sredstva:
- učila: folije; fotokopije iz učbenikov, učni list - 5 strani - učni pripomočki: grafoskop, tabla
Didaktične etape učnega procesa: UVAJANJE, OBRAVNAVANJE, PONAVLJANJE
Didaktična načela: ustreznost, aktualizacija, socializacija, aktivnost
Korelacije: književnost, umetnostna zgodovina
Novi pojmi: MAKIEVALIZEM, RENESANSA, HUMANIZEM, POLIHISTOR, HELIOCENTRIČNI SISTEM, PIETA
Literatura:
- Hozjan, A., Potočnik, D. (2000). Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 156-165. - Berzelak, S. (2002). Srednji in novi vek. Zgodovina za drugi letnik gimnazij. Ljubljana: MODRIJAN, str. 82-87. - Grobelnik, I., Voje, I. (1990). Zgodovina 2. Ljubljana: DZS, str. 95-98. - Šifrer, V. (2001). Delovni zvezek za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 99-100. - Jernejčič, R.A. (2001). Zgodovina na maturi. Ljubljana: DZS, str. 34-35. - Globočnik, J., Globočnik, M., Segalla, A. (2000). Zgodovina na maturi. Ljubljana: GYRUS d.o.o., str. 72-78. - Gombrich, E. H. (1994). Kratka svetovna zgodovina za mlade bralce. Ljubljana: DZS, str. 168-171.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni: Učenci spoznajo glavne značilnosti nove miselnosti humanizma in renesanse ter se seznanijo z glavnimi predstavniki te miselnosti.
- Učenci iz predhodnega znanja sklepajo, zakaj je prišlo do razvoja nove miselnosti in kaj je bil njen temelj. - Učenci s pomočjo dodatnega besedila opišejo glavne značilnosti književnosti v humanizmu. - Učenci narišejo in opišejo glavne novosti na področju znanosti. - Učenci se s pomočjo slikovnega gradiva seznanijo z glavnimi predstavniki renesanse in znajo opisati njihov slog. - Učenci s pomočjo zgodovinskega vira spoznajo značilnosti makievalizma in poskušajo aktualizirati in primerjati, kako se to kaže danes.

POTEK UČNE URE

UVODNI DEL: UVAJANJE

UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČITELJ	UČENEC	UČILA/UČNI PRIPOMOČKI
Frontalna oblika Metoda razgovora	Kratka ponovitev - pozni srednji vek. Kako bi časovno določili ta čas. V ta čas spada sprememba miselnosti. Zakaj mislite, da je do tega prišlo? Katera odkritja so to spodbudila?	13-15. stoletje. Glavna odkritja so bila - osvajanje novih dežel, razširjanje univerz - opismenjevanje in seveda iznajdba tiska.	
Metoda slikovne demonstracije	Tukaj imam zemljevid tiskarn v Evropi. Kdo in kdaj je izumil tisk? Po foliji. Kdo bi mi povedal, katere evropske države so bile center tega časa?	Gutenberg, 1456 Italija, Francija, Španija, Anglija, Nemčija	Grafoskop, folija (Globočnik, str. 77)
Metoda besedne demonstracije	To so bili glavni centri kulture in ravno od tu se je razvila nova, lahko bi rekli revolucionarna miselnost. O kateri tale zanimiva knjiga Kratka zgodovina za mlade bralce pravi takole (str. 168) ... Kako bi označili to miselnost? Kako se je spremenilo človeško mišljenje? Česa so se poskušali osvoboditi? Vmes razdelim učne liste.	Začeli so misliti s svojo glavo, prednost so dali človekovi svobodni volji. Ni bila pomembna verska pripadnost, stanovska pripadnost. Važno je bilo, da ima človek glavo za razmišljanje... Podrejanja ukazom Cerkev in cesarja.	Gombrich, Kratka svetovna zgodovina za mlade bralce, str. 168.

GLAVNI DEL: OBRAVNAVANJE UČNE SNOVI

UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČITELJ	UČENEC	UČILA/UČNI PRIPOMOČKI
Frontalna oblika Metoda razgovora	<p>1. NOVA MISELNOST</p> <p>Ugotovili smo torej, da se je uveljavila nova miselnost, ki smo jo že označili, kaj je pomenila. Mogoče veste, kako se je imenovala?</p> <p>Tako je. Gre za dva izraza, ki ju imate napisane tudi na učnih listih. Iz katere besede izhaja humanizem?</p> <p>Kaj pa renesansa? Ste že kdaj slišali, da je neka stvar doživela renesanso?</p> <p>Preberemo kratek tekst iz Kratke zgodovine za mlade bralce, str 169, 170, ki nam obrazloži za kakšen preporod je šlo. Kaj je bilo bistvo preporoda v tem času?</p> <p>Poglejmo si sedaj učne liste. Mogoče ste že sproti kaj dopolnili.</p>	<p>Humanizem, renesansa</p> <p>Human, homo = človek</p> <p>Da se je mogoče neka stvar prerodila, na novo odkrila.</p> <p>Šlo je za ponoven preporod antike, oživljali so antični ideal človeka v umetnosti, znanosti, literaturi ...</p> <p>Učenci berejo in vstavijo manjkajoče besede:</p> <p>V poznem srednjem veku je prišlo do spremembe v človekovi miselnosti. Največ je k temu pripomoglo kolonialno osvajanje in ODKRITJE TISKA, RAZVOJ UNIVERZ. S tem se je povečal pretok komunikacije in izmenjave novih miselnih dosežkov.</p> <p>Center države je bila še vedno Evropa in z njo države ITALIJA, ANGLIJA, NEMŠKO CESARSTVO, FRANCIJA, ŠPANIIA..</p> <p>HOMO=ČLOVEK RENEANSNA ...VPLIV, OBUJANJE ANTIKE</p>	<p>Učni list</p> <p>Kratka svetovna zgodovina za mlade bralce, str. 169-70</p> <p>Učni list</p>

<p>Frontalna oblika</p> <p>Metoda razlage</p>	<p>Sodelovalno delo</p> <p>Naslednje odgovore o dosežkih v času humanizma in renesanse boste iskali sami in sicer je učni list razdeljen na tri dele. V oblačkih imate številke.</p> <p>Najprej boste v majhnih skupinah po tri ali štiri reševali le en del.</p> <p>Potem pa se bo sestava skupine zamenjala in sicer tako, da bo v vsaki skupini imeli vsaj enega, ki je rešil prvi del, enega, ki je rešil drugi del in eden s tretjim delom. Potem si boste medsebojno poročali in razložili vsak svoj del.</p> <p>Torej ne bo tradicionalnega poročanja pred tablo ampak samo znotraj skupin. Te vrste dela se imenuje SODELOVALNO DELO. Pri tem je zelo pomembno, da vsak naredi svoj del naloge, kajti če tega ne naredi, ne bo mogel poročati kolegom.</p> <p>Ker so naloge zelo kratke in gre v glavnem le za dopolnjevanje, boste to lahko rešili v desetih minutah.</p> <p>Na koncu bomo še rešitve skupaj pogledali.</p>		
<p>Skupinsko delo</p> <p>Metoda dela z besedili</p> <p>Metoda dela s slikovnim materialom</p>	<p>SKUPINSKO DELO 1 (8 minut)</p> <p>Učenci v skupinah rešujejo svojo skupino. Učiteljica razdeli dodaten material, pomaga pri delu in spodbuja.</p>		<p>Učni list str. 1, 2, 3, 4 in dodatna literatura na učnih listih</p> <p>Fotokopije učbeniškega besedila</p>
<p>Skupinsko delo</p> <p>Metoda razlage - poročanje</p>	<p>POROČANJE PO SKUPINAH (10 minut)</p> <p>Učenci si med seboj poročajo o svojem delu. Vsi morajo na koncu imeti izpolnjen list.</p>		

<p>Frontalna oblika</p> <p>Metoda razgovora</p>	<p>SKUPAJ PREGLEDAMO LIST (10 minut)</p> <p>Učenci berejo in dopolnjuje list. Nerešene odgovore dopolnimo. Vmes še nekaj dodatnih pojasnil in besedil.</p> <p><u>2. ZAČETKI (1. SKUPINA)</u></p> <p>Renesansa in humanizem se je začelo v severno italijanskih mestnih državah, glavno središče pa je bilo v FIRENCAH. Znanstveniki in umetniki so za svoje ustvarjanje potrebovali denar in zato se je razvilo MECENSTVO katerega glavni predstavniki so bili družina MEDICI iz Firenc, velik mecen umetnosti pa je bil tudi papeški dvor.</p> <p>Pred pregledom književnosti preberemo še odlomek iz Hvalnice norosti, Rottredamskega. (Berzelak, str. 83): Komentar učencev o šaljivem pisanju ...</p>		
<p>Metoda besedne demonstracije</p>	<p>"Prvo mesto med njimi zavzemajo gramatiki, nesrečna sorta ljudi, tako zavržena in bogovom tako zoprna, da bi ji gotovo ne bilo para pod soncem, ko bi jaz ne omiljevala nevšečnosti njih bednega poklica z neko vrsto prikupne prismuknjenosti. Zakaj na njih leži ne samo petkratno prekletstvo, kakor pravi grški izrek, temveč stokrat petkratno: večno lačni in umazani, z delom preobloženi, se starajo po svojih učilnicah, bolj mučilnicah ali duševnih stopah, med čredami paglavcev ter na pol gluhi od vpitja gagajo v neznosnem smradu in nesnagi; vendar jim jaz v svoji dobroti vlivam domišljijo, da se imajo za prve odličnike na svetu.</p> <p>Erazem Rotterdamski: Hvalnica norosti, prevedel Anton Sovre, Ljubljana 1991"</p>		<p>Berzelak, S. (2002). Srednji in novi vek. Zgodovina za drugi letnik gimnazij. Ljubljana: MODRIJAN str. 83.</p>

<p>Metoda slikovne demonstracije</p>	<p><u>3. HUMANISTI</u></p> <p><u>KNJIŽEVNOST</u></p> <p>Tudi v književnosti je v ospredje prišla podoba človeka in njegovega položaja. Pomemben korak naprej je bil tudi na področju jezika. Latinščino so zamenjali DOMAČI/MATERNI jeziki</p> <p>Kje se kaže vračanje k antiki pri književnikih tega obdobja?</p> <ul style="list-style-type: none"> - OŽIVLJANJE ANTIČNIH PESNIŠKIH OBLIK - OPEVANJE ANTIČNIH JUNAKOV (JULIJ CEZAR) - PREUČEVANJE ANTIČNIH DEL <p>Gotovo poznaš dela nekaterih književnikov. Kakšni so liki v teh književnih delih? Katere so glavne teme v književnosti?</p> <ul style="list-style-type: none"> - LIKI SO SMEŠNI - SMEŠIJO DRUŽBENE SISTEME IN ČLOVEŠKO NAIVNOST <p>TEME - VEČINO GOVORIJO O ČLOVEKU IN NJEGOVEM TRPLJENJU, ŽIVLJENJU ...</p> <p>Pri astronomiji so morali narisati glavne dosežke in zraven napisati, za kaj gre. Na folijo nariše učiteljica in pokaže.</p> <p><u>ZNANOST (2. SKUPINA)</u></p> <p>Bistvo humanističnega raziskovanja je postalo opazovanje in KRITIKA.</p> <p>a) Narišejo</p> <p>b) medicina: PARACELSUS, VESALIUS - secira človeka, spozna natančno anatomijo človeka.</p> <p>c) geografija: Zemljepisno znanje se je z novimi odkritji sveta močno povečalo. V tem času je bila odkrita nova metoda za risanje zemljevidov - VALJASTA PROJEKCIJA, katere avtor je bil G. Mercator. Poleg tega pa so se pojavili tudi prvi GLOBUSI.</p> <p>Besedilo iz Kratke svetovne zgodovine ... (1994), str. 170 o da Vinciju.</p> <p>POLIHISTOR - Leonardo da Vinci - slikar, kipar, konstruktor - leteči stroj, gradbenik, znanstvenik</p>		
--------------------------------------	---	--	--

Metoda dela z zgodovinskim virom	Spodaj je vir: tekst Machiavellija, ki označuje njegovo razmišljanje o politikah in oblasti.	Učenci ga preberejo in razmišljajo o makievalizmu in podobnosti z današnjo situacijo.	
Metoda razgovora	Katere primere uporabi?	Vladar mora biti lisjak in lev: lisjak, da vidi PASTI na poti in LEV, da preplašiš volkove.	
	Ali so vladarji lahko mož beseda?	Težko, morajo znati lisjčiti, zato večkrat prelomijo obljube	
	Kaj mora vladar početi, da se obdrži na oblasti?	Velikokrat delati proti veri, zvestobi, ... njegov duh se mora obračati po vetru - kamor veter zapiha.	
	Kaj dela manjšina in kaj večina v državi?	Manjšina razmišlja in se upira, večina slepo sledi vladarjem.	
	Ali se to tudi še danes dogaja?	Njihovo mnenje.	

ZAKLJUČNI DEL: PONAVLJANJE

UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČITELJ	UČENEC	UČILA/UČNI PRIPOMOČKI
Individualno delo ali delo v dvojicah	No, pa še pogledajmo, koliko smo si zapomnili nov o snov. Kratka ponovitev na lističih. Povežejo pojme, ki imajo skupno točko in dobijo novo besedo. Kaj pomeni ta beseda? Pregledamo še rešitve ...	Rešujejo. Rešitev PIETA . Kipec, ki upodablja trpečo Marijo z mrtvim Jezusom v naročju.	Učni lističi

PONOVITVENI UČNI LIST:

1. Leonardo da Vinci	E) FIRENZE
2. Erazem Rotterdamski	T) IDRIJA
3. Družina Medici	I) HVALNICA NOROSTI
4. Paracelsus	A) MICHELANGELO
5. Kupola bazilike sv.
Petra v Rimu	P) POLIHISTOR

1	2	3	4	5

Fotokopirano učbeniško besedilo, ki ga uporabljajo skupine:

1. SKUPINA:

Hozjan, A., Potočnik, D. (2000). Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 157, 158.

2. SKUPINA:

Globočnik, J., Globočnik, M., Segalla, A. (2000). Zgodovina na maturi. Ljubljana: GYRUS d.o.o., str. 75.

Hozjan, A., Potočnik, D. (2000). Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 160.

3. SKUPINA:

Hozjan, A., Potočnik, D. (2000). Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 162.

Berzelak, S. (2002). Srednji in novi vek. Zgodovina za drugi letnik gimnazij. Ljubljana: MODRIJAN, str. 87.

UČNI-DELOVNI LIST

HUMANIZEM IN RENESANSA

1. NOVA MISELNOST

V poznem srednjem veku je prišlo do spremembe v človekovi miselnosti. Največ je k temu pripomoglo **kolonialno osvajanje** in _____. S tem se je povečal pretok komunikacije in izmenjave novih miselnih dosežkov.

Center države je bila še vedno Evropa in z njo države _____.

Odkritju novega dela sveta je sledilo odkritje **človeka kot svobodnega in razumnega bitja**.

HUMANIZEM (lat. homo = _____)
...označuje duhovno in znanstveno gibanje, ki se je ukvarjalo s preučevanjem človeka, narave in življenja na tem svetu. (čas 15-16. stol)

Leonardo da Vinci, Vitruvijski moški. Leonardo je vpel človeško telo v idealni obliki kvadrata in kroga in predlagal kot središči moškega telesa dimlje in popek.

Hozjan, A., Potočnik, D. (2000). Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 159.

Leonardo da Vinci, Mona Lisa

Mona Lisa je najverjetneje portret soproge firenškega plemiča po imenu Francesco del Giocondo. Idealizirana upodobitev uteleša pojem mladostne človeške lepote. Slaven je skrivnostni nasmeh Mone Lise, o katerem še vedno krožijo najrazličnejša ugibanja.

Izraz **RENEZANSA** je izraz za vzporedno gibanje na področju **umetnosti**, ki ga opredeljujemo kot preporod človeškega duha pod vplivom _____. (čas: začetki že v 14. stol. - 16. stol)

Hozjan, A., Potočnik, D. (2000). Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije. Ljubljana: DZS, str. 160.

2. ZAČETEK GIBANJA (1. SKUPINA)

Renesansa in humanizem se je začelo v severno italijanskih mestnih državah, glavno središče pa je bilo v _____. Znanstveniki in umetniki so za svoje ustvarjanje potrebovali denar in zato se je razvilo _____, katerega glavni predstavniki so bili družina _____ iz Firenc, velik mecen umetnosti pa je bil tudi **papeški dvor**.

3. HUMANISTI

J KNJIŽEVNOST

Tudi v književnosti je v ospredje prišla podoba **človeka in njegovega položaja**. Pomemben korak naprej je bil tudi na področju jezika. Latinščino so zamenjali _____.

Kje se kaže **vračanje k antiki** pri književnikih tega obdobja?

Gotovo poznaš dela nekaterih književnikov. Kakšni so liki v teh književnih delih? Katere so glavne **teme v književnosti**?

AVTORJI in DELA

Italijanski jezik

J **Francesco Petrarca** (soneti o Lauri, obujanje antike)

J **Giovanni Boccaccio**: Decameron

J **Erazem Rotterdamski**: Hvalnica norosti (graja nezdrave razmere v Cerkvi, proti ošabnosti plemstva)

J **William Shakespeare**: Hamlet, Macbeth, Julij Cezar

J **François Rabelais**: Pantagruel in Gargantua (smeši fevdalno družbo in sholastike)

J **Miguel de Cervantes**: Don Kihot

J ZNANOST (2. SKUPINA)

Bistvo humanističnega raziskovanja je postalo **opazovanje** in _____.

a) astronomija: poskusi narisati in zraven zapiši glavne ideje Kopernika, Keplerja in Galileja.

b) medicina: dopolni.

	Raziskal je vzroke bolezni - SIFILISA in KUGE, poklicen boleznik - rudarjev (Bil je tudi v Idriji - zastrupitve z živim srebrom)
A. Vesalius	

c) Zemljepisno znanje se je z novimi odkritji sveta močno povečalo. V tem času je bila odkrita nova metoda za risanje zemljevidov - _____, katere avtor je bil **G. Mercator**. Poleg tega pa so se pojavili tudi prvi _____.

Kdo je bil najbolj znan polihistor tega časa in s čim se je vse ukvarjal?

POLIHISTOR (gr. Poly = mnogo + historia = znanje, zgodovina) – poznavalec mnogih področij, strok.

4. RENESANSA V UMETNOSTI (3. SKUPINA)

Kaj vse se je gradilo v renesansi in kaj je značilno za ta slog?

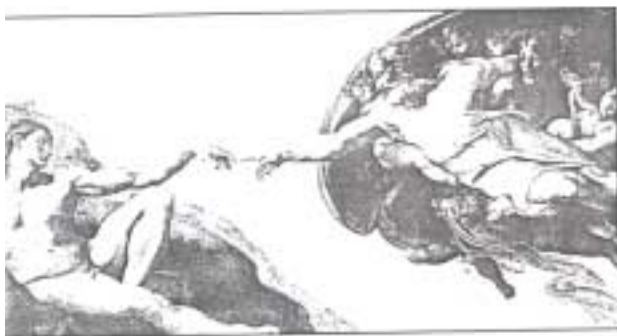
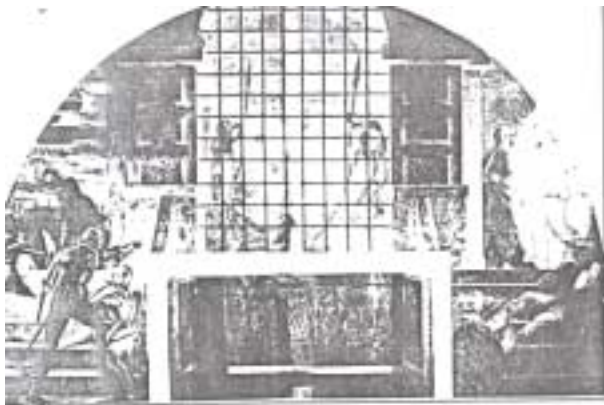
Kakšen je bil odnos do umetnikov?

Katere so glavne značilnosti glasbene renesanse?

Pod slike na naslednji strani vpiši avtorja in naslov dela. Na voljo imaš spodnje možnosti! (eden je preveč!)

1	Michelangelo, PIETA
2	Botticelli, ROJSTVO VENERE
3	Tizian, VNEBOVZETJE
4	Michelangelo, kupola bazilike sv. Petra v Rimu
5	A. Dürer, ADAM IN EVA
6	Medičejska Villa della Petraia v Firenzah
7	Raffaello, OSVOBODITEV SV. PETRA IZ JEČE
8	Buonarroti, STVARJENJE ADAMA
9	Bruegel, FLAMSKI PREGOVORI
10	Leonardoda Vinci, ZADNJA VEČERJA

SLIKOVNO GRADIVO ZA UČNI LIST (4.):

Viri: Hozjan, A., Potočnik, D. (2000). *Zgodovina 2. Učbenik za drugi letnik gimnazije*. Ljubljana: DZS, str. 160, 162; Berzelak, S. (2002). *Srednji in novi vek. Zgodovina za drugi letnik gimnazij*. Ljubljana: MODRIJAN, str. 86; Globočnik, J., Globočnik, M., Segalla, A. (2000). *Zgodovina na maturi*. Ljubljana: GYRUS d.o.o., str. 76.

5. HUMANISTIČNI MISLECI

- J **Thomas More:** v delu *Utopija* je pisal o vprašanih idealne države in družbe. Kot idealno državo si je zamišljal **republiko**, urejeno na podlagi **družbene pravi nosti** (skupna lastnina).
- J **Niccolo Machiavelli:** italijanski državnik in politični teoretik. V svojem delu *Vladar* politikom svetuje, kaj naj delajo, da bodo ostali na oblasti.
 - ⇒ **MAKIEVALIZEM** ... sinonim za tiste, ki s prevarami in prera unljivostjo manipulirajo z drugimi.
- J Kako Machiavelli označi VLADARJE, OBLAST?

J Primerjaj z današnjo politiko! Kaj opaziš?

*Vsakdo ve, kako hvale vredno je, če vladar drži besedo in živi neoporečno, ne pa prekanjeno, vendar nam izkušnje naših dni kažejo, da so naredili velike reči prav vladarji, ki so se **bore malo menili za dano besedo in znali lokavo goljufati ljudi**, saj so navsezadnje posekali tiste, ki so se opirali na zvestobo postavam.*

*Vedeti namreč morate, da sta **dva načina boja: prvi z zakoni, drugi s silo. Prvi je lasten človeku, drugi živalim**, toda ker prvi mnogokrat ne zadošča, se je treba zateči k drugemu. (...)*

*Ker je torej vladarju neogibno potrebno, da zna uporabljati živalski način boja, mora med **živalmi posnemati lisico in leva**, kajti lev se ne ubrani zank, lisica pa se ne ubrani volkov. Spričo tega je treba biti **lisjak, da ne spregledaš pasti, in lev, da preplašiš volkove**. (...) potemtakem previden gospod ne more in ne sme biti mož beseda, kadar mu je to v škodo in če so odpadli razlogi; zavoljo katerih je besedo dal. (...) Glede tega bi lahko navedel nešteto sodobnih primerov in pokazal, **koliko mirovni pogodbi in koliko obljub je postalo neveljavnih in praznih, ker vladarji niso bili mož beseda**; kdor je znal bolje lisjati, jo je tudi boljše odnesel. Vendar je treba znati to naravo dobro prebarvati in biti **velik hinavec in potuhnjenec**. Ljudje so namreč tako otročji in se tako radi podrede pričujočim nujam, da bo tisti, kdor slepari, zmeraj našel koga, ki se da oslepariti. (...)*

*Treba je vedeti, da vladar, posebno tisti, ki je komaj zavladal, ne more spoštovati vseh reči, zavoljo katerih veljajo ljudje za dobre, ker je, da **se obdrži na oblasti, često prisiljen delati proti zvestobi, proti milosrčnosti, proti človečnosti, proti veri**. Zategadelj je potrebno, da se je njegov duh pripravljen obračati tako, kakor vevajo vetrovi sreče in merjava stvari ... Vladar si mora torej na moč prizadevati, da mu nikoli ne zdrkne z jezika kaj takega, kar ne bi bilo polno petih, zgoraj opisanih dobrih lastnosti, in naj bo, če ga gledaš in poslušáš, videti sama milosrčnost, sama zvestoba, sama odkritost, sama ljudomilost, sama vernost. (...) **Ljudje na splošno sodijo bolj po videzu kakor po tistem, kar je otipljivo ... Vsak vidi, kaj si videti, malokdo pa čuti, kaj si**. Ti maloštevilni pa si ne upajo nastopiti zoper mnenje večine, kajti za njimi stoji in jih brani veličast države (...) Na svetu so tako ali tako sami prostaki, za manjšino pa ni prostora, kadar se ima večina na kaj opreti. Neki zdajšnji vladar, ki ga ni dobro imenovati, nikoli ne pridiga o drugem kot o miru in zvestobi, pa je nadvse hud sovražnik prvega in druge. In prvi in drugi, če bi se po njima ravnal, bi ga že večkrat spravila bodisi ob ugled bodisi ob državo.*

Niccolo Machiavelli, *Politika in morala*, SM, Ljubljana 1990, str. 79-80.

Rešitve:

1. Nova miselnost:

V poznem srednjem veku je prišlo do spremembe v človekovi miselnosti. Največ je k temu pripomoglo **kolonialno osvajanje** in **ODKRITJE TISKA, RAZVOJ UNIVERZ**. S tem se je povečal pretok komunikacije in izmenjave novih miselnih dosežkov.

Center države je bila še vedno Evropa in z njo države **ITALIJA, ANGLIJA, NEMŠKO CESARSTVO, FRANCIJA, ŠPANIJA..**

HOMO=ČLOVEK

RENEZANSANSA ... VPLIV, OBUJANJE ANTIKE

2. Začetek gibanja:

Renesansa in humanizem se je začelo v severno italijanskih mestnih državah, glavno središče pa je bilo v **FIRENCAH**. Znanstveniki in umetniki so za svoje ustvarjanje potrebovali denar in zato se je razvilo **MECENSTVO** katerega glavni predstavniki so bili družina **MEDICI** iz Firenc, velik mecen umetnosti pa je bil tudi **papeški dvor**.

3. Humanisti

Književnost

Tudi v književnosti je v ospredje prišla podoba **človeka in njegovega položaja**. Pomemben korak naprej je bil tudi na področju jezika. Latinščino so zamenjali **DOMAČI/MATERNI jeziki**

Kje se kaže **vračanje k antiki** pri književnikih tega obdobja?

- **OŽIVLJANJE ANTIČNIH PESNIŠKIH OBLIK**
- **OPEVANJE ANTIČNIH JUNAKOV (JULIJ CEZAR)**
- **PREUČEVANJE ANTIČNIH DEL**

Gotovo poznaš dela nekaterih književnikov. Kakšni so liki v teh književnih delih? Katere so glavne **teme v književnosti?**

- **LIKI SO SMEŠNI - SMEŠIJO DRUŽBENE SISTEME IN ČLOVEŠKO NAIVNOST**
- **TEME - VEČINO GOVORIJO O ČLOVEKU IN NJEGOVEM TRPLJENJU, ŽIVLJENJU ...**

Znanost

Bistvo humanističnega raziskovanja je postalo **opazovanje** in **KRITIKA**.

c) **Narišejo**

d) **medicina: PARACELSUS, VESALIUS - secira človeka, spozna natančno anatomijo človeka.**

c) **geografija: Zemljepisno znanje** se je z novimi odkritji sveta močno povečalo. V tem času je bila odkrita **nova metoda** za risanje zemljevidov - **VALJASTA PROJEKCIJA**, katere avtor je bil **G. Mercator**. Poleg tega pa so se pojavili tudi prvi **GLOBUSI**.

POLIHISTOR - Leonardo da Vinci - slikar, kipar, konstruktor - leteči stroj, gradbenik, znanstvenik

4. Renesansa v umetnosti

Kaj vse se je gradilo v renesansi in kaj je značilno za ta slog?

PALAČE, JAVNE ZGRADBE, ŠE VEDNO CERKVE, SLOG: preproste in skladne, simetrične, polkrožni loki in stebri z antičnimi kapiteli in venci.

Kakšen je bil odnos do umetnikov?

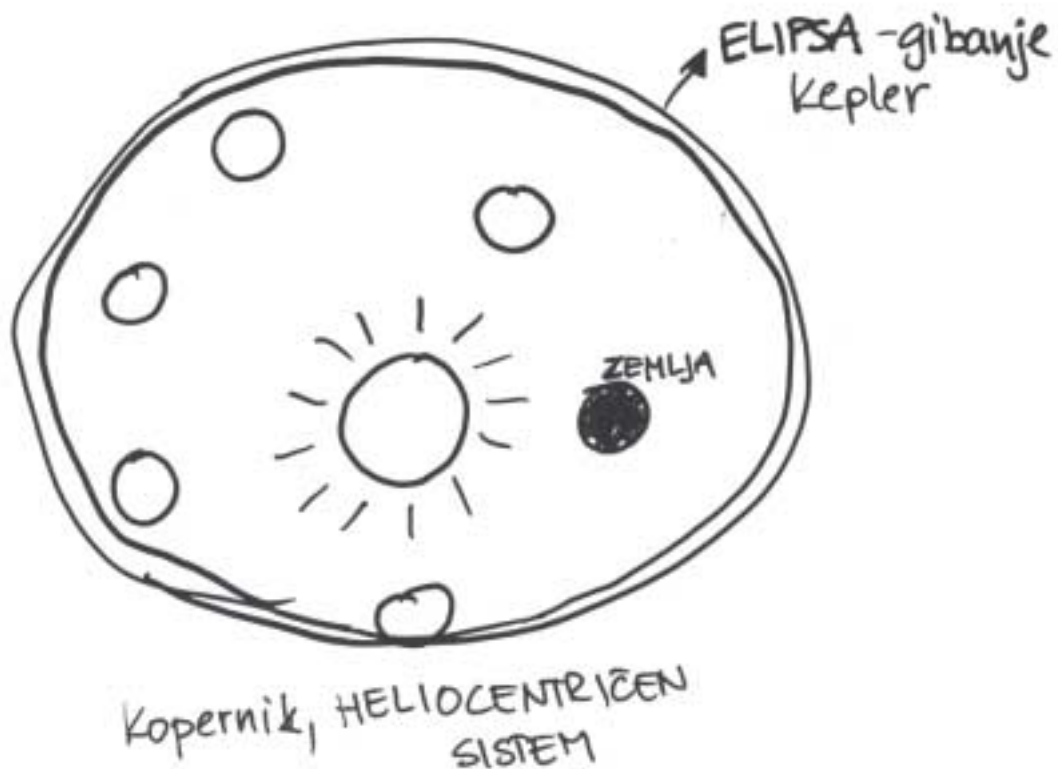
PODPIRALI SO NJIHOVO UMETNOST, BILI SO ENAKOVREDNI DRUGIM ZNANSTVENIKOM, BILI SO ZELO CENJENI.

Katere so glavne značilnosti glasbene renesanse?

Vrhunec doseže **POLIFONIJA**, v kateri se več glasov zlije v homogeno celoto. Bolj se razvija tudi instrumentalna glasba.

Tudi **KANCONE, SONATE** in razni plesi.

SKICA:

TISKARNE V EVROPI: Globočnik, J., Globočnik, M., Segalla, A. (2000). Zgodovina na maturi. Ljubljana: GYRUS d.o.o., str. 77.

UČNA PRIPRAVA ZA 3. LETNIK GIMNAZIJE: Afrika in Indija

Kvalitete učne priprave: Afrika in Indija so učni listi za skupinsko delo in delovni listi za dvojice pri poročanju skupin. Za skupinsko delo mora učitelj pripraviti učne liste za skupine (različne naloge za skupine, dve skupini lahko rešujeta iste naloge), pripraviti zapis učne snovi (ponavadi v obliki fotokopij ali v obliki ponovitvena učne lista). V tem primeru je učiteljica pripravila fotokopije nalog in rešitev nalog vseh skupin.

Skupinsko delo je potrebno organizirati sistematično po fazah, ki so predstavljena v nadaljevanju.

1. FAZA vključuje:

- predstavitev vsebine skupinskega dela;
- predstavitev gradiva za delo;
- določitev števila skupin in števila udeležencev;
- določitev funkcij v skupini: dva poročevalca, en zapisnikar, en nadzornik ipd.;
- določitev časa.

2. FAZA vključuje:

- razporeditev razreda v skupine in istočasna delitev gradiva za delo (pisala, prosojnice, knjige, učni listi, atlas ...).

3. FAZA vključuje:

- kontrolo dela in pomoč učitelja,
- pregled porazdeljenih funkcij (izbira poročevalcev),
- priprava učitelja za poročanje (grafoskop, platno, tabla: naslovi skupin, slikovno gradivo ipd.)

4. FAZA vključuje:

- frontalni izgled razreda,
- zaposlitev razreda v času poročanja,
- kratko predstavitev vsebine 1. skupine,
- poročanje 1. skupine (pred tablo, v razredu, poročanje s prosojnico ali s plakatom ipd.),
- slikovno in besedno dopolnilo učitelja, povzetek ali ponovitvena vprašanja (za 1. skupino),
- kratko predstavitev vsebine 2. skupine,
- poročanje 2. skupine,
- slikovno in besedno dopolnilo učitelja, povzetek ali ponovitvena vprašanja (za 2. skupino),

- kratko predstavitev vsebine 3. skupine,
- poročanje 3. skupine,
- slikovno in besedno dopolnilo učitelja, povzetek ali ponovitvena vprašanja (za 3. skupino) itd.

Delo ostalih učencev v času poročanja:

- izdelovanje miselnega vzorca poročil skupin,
- reševanje učnega lista v obliki tabelske slike oz. zapisov učne snovi (obvezen pregled na koncu ali po poročanju posamezne skupine),
- odgovarjanje na vprašanja po poročanju vsake skupine ali na koncu skupinskega dela.

5. FAZA vključuje:

- zaključek učitelja (razdelite fotokopij zapisa učne vsebine ali pregled učnega lista),
- učitelj pobere gradivo (knjige, prosojnice, pisala, atlase ...).

Pri skupinskem delu mora biti uvodni motivacijski del zelo kratek. Paziti je potrebno na faze dela. 4. faza je najpomembnejša, saj mora učitelj voditi, povezovati in organizirati poročanje skupin ter paziti na aktivno delo ostalih učencev. Pri skupinskem delu se ponavadi zapis učne snovi oz. tabelsko sliko izdela v obliki fotokopij ali učnih listov (z dopolnjevanjem nove učne vsebine).

FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ZGODOVINO
DIDAKTIKA ZGODOVINE

UČNA PRIPRAVA:

Afrika in Indija

Ljubljana, 10. 3. 2003

Viktorija Kante

UČNA PRIPRAVA

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Gimnazija Ledina, Resljeva 12, Ljubljana

Razred: 3. e

Datum: 10. 3. 2003

Predmet: Zgodovina

DIDAKTIČNO - METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Vprašanje o mejah razvoja

Učna enota: Afrika in Indija

Učne oblike:

- Frontalna
- Skupinska
- Delo v dvojicah

Učne metode:

- Metoda razlage
- Metoda razgovora
- Metoda demonstracije
- Metoda reševanja problemov

Učna sredstva:

- Učila:
 - Zgodovinski atlas sveta od prazgodovine do danes. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1994
 - Oxfordova enciklopedija zgodovine, 2. knjiga. Ljubljana: DZS, 1993
 - učni listi
 - prosojnice
 - kipec slon
- Učni pripomočki:
 - grafoskop
 - projekcijsko platno

Didaktične etape učnega procesa:

- Uvodni del: pripravljajanje oz. motivacija
- Glavni del: obravnavanje nove učne snovi ter usvajanje le - te
- Zaključni del: preverjanje in ponavljanje

Didaktična načela:

- Nazornost
- Sistematičnost
- Postopnost
- Aktualizacija
- Vzgojnost
- Ustreznost
- Socializacija
- Aktivnost

Korelacije:

- Geografija
- Sociologija
- Umetnost

Novi pojmi:

- **Kopt:** pripadnik koptske ortodoksne cerkve iz Egipta in Etiopije. Koptska cerkev je bila eden izmed pomembnih združevalnih elementov v Etiopiji.
- **Bur** ali **Afrikanar:** ime, s katerim označujemo belopolte, afrikansko govoreče prebivalce Južnoafriške republike. Gre predvsem za potomce Nizozemskih priseljencev od 17. stol. dalje.
- **Dominion:** samoupravna enota v nekdanjem britanskem imperiju (Kanada, Avstralija, Južnoafriška unija ...). Pravno jim je bila zagotovljena neodvisna notranja in zunanja politika. Skupna jim je bila vdanost britanski kroni.
- **Vzhodnoindijske družbe:** različne evropske trgovske družbe, ki se financirajo zasebno. V 17. in 18. stol. so se zavzemale za trgovino z Indijo. Leta 1600 je ustanovljena Angleška vzhodnoindijska družba, ki popolnoma prevzame monopol.
- **Mogul:** muslimanska dinastija mongolsko - turškega izvora, ki je od 16. do 18. stol. vladala na področju Indije.
- **Hinduizem:** verska prepričanja in družbene navade, ki so nastale v Indiji. Ljudje so razdeljeni v kaste.

Literatura:

- Twist, Clint: Stanley in Livingstone. Odprave po Afriki. Ljubljana: Slovenska knjiga, 1996.
- Zgodovinski atlas sveta od prazgodovine do danes. Ljubljana : Mladinska knjiga, 1994.
- Iannaccone, Andrea: Devetnajsto stoletje; začetek dvajsetega stoletja (Zbirka človek in čas). Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998.
- Zgodovina v slikah 12 - 15. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1980.
- Oxfordova enciklopedija zgodovine, 1. in 2. knjiga. Ljubljana: DZS, 1993.
- Mayer, Adrian: India. Tiger books International, 1996.
- Atlas prosojnic, 3. del: 19. stoletje; Učila, Tržič, 1999, prosojnici št. 11 in 11a.

VZGOJNO - IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

- Učenci preko skupinskega dela spoznajo glavne značilnosti kolonialne politike v Afriki in Indiji 18. in 19. stoletja.

Delni ali precizni:

- Učenci preko skupinskega dela opišejo značilnosti Evropske trgovine s sužnji.
- Učenci znajo preko skupinskega dela ovrednotiti raziskovalno delo raziskovalcev notranjosti Afrike.
- Učenci znajo preko skupinskega dela naštetih kolonialne sile, ki so si razdelile Afriko v 2. polovici 19. stoletja.
- Učenci preko skupinskega dela razložijo vzroke in posledice za kolonizacijo Afrike
- Učenci znajo s pomočjo literature poiskati in razložiti nove pojme.
- Učenci preko skupinskega dela razložijo posledice kolonizacije Indije.
- Učenci preko skupinskega dela spoznajo hinduizem.

POTEK VZGOJNO - IZOBRAŽEVALNE URE

1. Uvodni del

UČITELJ	UČENEC	UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČNA SREDSTVA (učila, <i>pripomočki</i>)
PRIPRAVA UČENCEV NA UČNO URO Učencem pokažem kipec slona in jih vprašam na katerih področjih zemlje živi. Učencem povem, da bomo v učni uri spoznali področja kjer živi slon - Afriko in Indijo. S tem napovem naslov učne ure: AFRIKA IN INDIJA.	Učenci si ogledajo kipec in odgovorijo na moje vprašanje. »V Afriki in v Indiji«.	FRONTALNA Razgovor Metoda demonstracije	Kipec slon

2. Glavni del

UČITELJ	UČENEC	UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČNA SREDSTVA (učila, <i>pripomočki</i>)
<p>Učencem razložim, da bomo delali v skupinah. Reševati bodo morali učne liste. Najprej bodo morali pozorno prebrati tekst, nato pa odgovoriti na zastavljena vprašanja. Dvema skupinama bosta v pomoč tudi Zgodovinski atlas in Oxfordova enciklopedija zgodovine.</p> <p>Delo bo potekalo v šestih skupinah. V eni skupini bo 4 do 5 udeležencev. Predlagam naj dva bereta tekst, dva naj rešujeta, preostali člani naj koordinirajo delo. Določijo naj tudi poročevalca. Skupine imajo na voljo deset minut časa.</p> <p>Učencem razdelim učila.</p> <p>Med delom učence kontroliram in spodbujam. Proti koncu predvidenega časa razdelim učencem učne liste št. 2. Po dva učenca skupaj dobita na učnih listih eno izmed tem.</p> <p>Pripravimo se na končno poročanje. Učenci se morajo usesti na svoja mesta (frontalni izgled razreda).</p> <p>Učencem razložim, da sem jim razdelila učne liste št. 2.</p> <p>Po dva in dva učenca imata med poročanjem skupine, ki ima enako temo kot ona dva na učnih listih nalogo, da pazljivo poslušata in rešujeta učni list št. 2. Po koncu poročanja bomo rešitve preverili.</p> <p>Napovem temo prve skupine in jo povabim k poročanju.</p> <p>1. Trgovina s sužnji in odkrivanje notranjosti Afrike</p> <p>Na grafoskop dam prosojnici št. 1. In 2.</p> <p>Po potrebi dopolnim in razložim poročanje prve skupine.</p> <p>Zahvalim se prvi skupini, napovem temo druge skupine in jo povabim k poročanju.</p>	<p>Učenci poslušajo navodila.</p> <p>Učenci se razdelijo v šest skupin in se pripravijo na delo v skupinah.</p> <p>1. skupina poroča, ostali učenci poslušajo, učenci, ki imajo na učnem listu temo prve skupine rešujejo učni list št. 2.</p>	<p>FRONTALNA</p> <p>Razlaga</p> <p>Delo v skupinah</p> <p>FRONTALNA</p> <p>Metoda slikovne demonstracije</p> <p>Metoda poročanja</p> <p>DELO V DVOJICAH</p> <p>Razlaga (po potrebi)</p> <p>Razgovor (po potrebi)</p>	<p>Učni list št. 2</p> <p>Zgodovinski atlas sveta od prazgodovine do danes. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1994</p> <p>Oxfordova enciklopedija zgodovine, 2. knjiga. Ljubljana: DZS, 1993</p> <p>Učni list št. 2</p> <p>Prosojnica št. 1: Iannaccone, A.: Devetnajsto stoletje; začetek dvajsetega stoletja (Zbirka človek in čas). Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998, str. 126</p> <p>Prosojnica št. 2: Twist, C.: Stanley in Livingstone. Odprave po Afriki. Ljubljana: Slovenska knjiga, 1996, str. 4</p>

<p>2. Kolonialna razdelitve Afrike v 2. polovici 19. stoletja</p> <p>Na grafoskop dam prosojnico št. 3.</p> <p>Po potrebi dopolnim in razložim poročanje skupine.</p> <p>Zahvalim se drugi skupini, napovem temo tretje skupine in jo povabim k poročanju.</p>	<p>2. skupina poroča, ostali učenci poslušajo, učenci, ki imajo na učnem listu temo druge skupine rešujejo učni list št. 2.</p>	<p>FRONTALNA</p> <p>Metoda slikovne demonstracije</p> <p>Metoda poročanja</p> <p>DELOV DVOJICAH</p> <p>Razlaga (po potrebi)</p> <p>Razgovor (po potrebi)</p>	<p>Grafoskop Projekcijsko platno</p> <p>Učni list št. 2</p> <p>Prosojnica št. 3: Atlas prosojnic, 3. del: 19. Stoletje; učila, Tržič, 1999, prosojnici št. 11 in 11a</p> <p>Grafoskop Projekcijsko platno</p>
<p>3. Vzroki in posledice procesa kolonizacije v Afriki</p> <p>Na grafoskop dam prosojnico št. 4.</p> <p>Po potrebi dopolnim in razložim poročanje skupine.</p> <p>Zahvalim se tretji skupini, napovem temo četrte skupine in jo povabim k poročanju.</p>	<p>3. skupina poroča, ostali učenci poslušajo, učenci, ki imajo na učnem listu temo tretje skupine rešujejo učni list št. 2.</p>	<p>FRONTALNA</p> <p>Metoda slikovne demonstracije</p> <p>Metoda poročanja</p> <p>DELOV DVOJICAH</p> <p>Razlaga (po potrebi)</p> <p>Razgovor (po potrebi)</p>	<p>Učni list št. 2</p> <p>Prosojnica št. 4: Iannaccone, A: Devetnajsto stoletje; začetek dvajsetega stoletja (Zbirka človek in čas). Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998, str. 165</p> <p>Grafoskop Projekcijsko platno</p>
<p>4. Južna Afrika: spopad med Buri in Angleži</p> <p>Na grafoskop dam prosojnico št. 5.</p> <p>Po potrebi dopolnim in razložim poročanje četrte skupine.</p> <p>Zahvalim se četrti skupini, učencem povem, da se sedaj selimo v Indijo, napovem temo pete skupine in jo povabim k poročanju.</p>	<p>4. skupina poroča, ostali učenci poslušajo, učenci, ki imajo na učnem listu temo četrte skupine rešujejo učni list št. 2.</p>	<p>FRONTALNA</p> <p>Metoda slikovne demonstracije</p> <p>Metoda poročanja</p> <p>DELOV DVOJICAH</p> <p>Razlaga (po potrebi)</p> <p>Razgovor (po potrebi)</p>	<p>Učni list št. 2</p> <p>Prosojnica št. 5: Zgodovina v slikah 14. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1980, str. 6538</p> <p>Grafoskop Projekcijsko platno</p>

<p>5. Kolonialno zavzetje Indije in vpliv zahodnega tehničnega napredka na indijsko gospodarstvo</p> <p>Učencem pokažem fotografijo Tadž Mahala in jim razložim, da je dal leta 1632 ta mavzolej sezidati Šah Džahan v spomin na svojo ljubljeno ženo.</p> <p>Po potrebi dopolnim in razložim poročanje pete skupine.</p> <p>6. Hindujci in muslimani</p> <p>Po potrebi dopolnim in razložim poročanje skupine.</p> <p>Skupini se zahvalim za poročanje.</p>	<p>5. skupina poroča, ostali učenci poslušajo, učenci, ki imajo na učnem listu temo pete skupine rešujejo učni list št. 2.</p> <p>6. skupina poroča, ostali učenci poslušajo, učenci, ki imajo na učnem listu temo šeste skupine rešujejo učni list št. 2.</p>	<p>FRONTALNA</p> <p>Metoda slikovne demonstracije</p> <p>Razlaga</p> <p>Metoda poročanja</p> <p>DELOV DVOJICAH</p> <p>Razgovor (po potrebi)</p> <p>FRONTALNA</p> <p>Metoda slikovne demonstracije</p> <p>Metoda poročanja</p> <p>DELOV DVOJICAH</p> <p>Razlaga (po potrebi)</p> <p>Razgovor (po potrebi)</p>	<p>Mayer, Adrian: India. Tiger books International, 1996, str. 10 - 11</p> <p>Učni list št. 2</p> <p>Učni list št. 2</p>
--	--	--	--

3. Zaključni del

UČITELJ	UČENEC	UČNE OBLIKE UČNE METODE	UČNA SREDSTVA (učila, pripomočki)
<p>PONAVLJANJE IN PREVERJANJE</p> <p>Izberem eno izmed tem, povprašam kateri učenci so imeli to temo na učnem listu št. 2. Skupaj preverimo rešitve.</p> <p>Število tem izberem glede na preostanek časa.</p> <p>Po koncu ponavljanja in preverjanja razdelim učencem fotokopije nalog in rešitve nalog vseh skupin (kot zapis učne snovi).</p>	<p>Učenci odgovarjajo na zastavljena vprašanja.</p>	<p>FRONTALNA</p> <p>Razgovor</p>	<p>Učni list št. 2</p>

NALOGE ZA SKUPINSKO DELO

1. SKUPINA

NATAN NO PREBERITE BESEDILO IN ODGOVORITE NA ZASTAVLJENA VPRAŠANJA.

Trgovina s sužnji in odkrivanje notranjosti Afrike

Črno Afriko so na začetku 15. stoletja pričeli odkrivati Portugalci. Po letu 1600 pa jim sledijo Angleži, Francozi in predvsem Nizozemci. Evropejce je privlačila trgovina s zlatom, slonovo kostjo, začimbami, posebno pa trgovina s sužnji. Potrebe po črnih sužnjih so pričele naraščati zaradi razvoja plantažnega gospodarstva v severni in južni Ameriki. Na drugi strani pa se je v Evropi povečalo povpraševanje po proizvodih iz teh predelov.

Evropejci so v dolga stoletja trajajočo trgovino s sužnji uvedli potrebo po velikem številu sužnjev. V času od 16. do konca 18. stoletja so Evropejci odvlekli precej več kot deset milijonov sužnjev iz Afrike v Ameriko. V Afriki o lovci na sužnje iztrebili cele vasi.

Prevažanje sužnjev z zahodne obale se je v 19. stol. končalo. Kot prva je leta 1807 prepovedala trgovino s sužnji Velika Britanija. Zadnja je suženjstvo odpravila Portugalska, in sicer šele leta 1876. Na vzhodni obali je bilo konce uradne trgovine s sužnji s zaprtjem trga na Zanzibarju leta 1873. K temu je veliko pripomogel raziskovalec David Livingstone.

Do začetka 19. stol. je bila notranjost Afrike za preostali svet bolj ali manj neznana. Afriško notranjost so odkrivali številni pogumni raziskovalci, najbolj znana med njimi pa sta David Livingstone (1813 - 1873) in Henry Stanley (1841 - 1904). Evropske države so se na ta način oskrbele z natančnejšimi zemljepisnimi in narodopisnimi podatki o notranjosti celine.

Livingstone je na svojih odpravah prepotoval več kot 9000 kilometrov po ozemlju, kamor še ni stopila bela noga. Ob poti je ustanavljal misijone in se bojeval proti trgovini s sužnji v notranjosti Afrike. Kot prvi Evropejec je uzrl veličastne slapove in jih po angleški kraljici imenoval Viktorijini slapovi. V domovini je zaslovel kot pravi narodni junak. Na svoji drugi odpravi je zbolel, primanjkovalo mu je tudi hrane in potrebščin. Nekateri so ga imeli za mrtvega. Dopisnik nekega ameriškega časopisa Henry Stanley je dobil nalogo, da ga poišče. S tem ko je Stanley l. 1871 ob jezeru Tanganjika našel Livingstona, je zaslovel. Livingstone je bil odličen nadaljevati raziskovanje, vendar je leta 1873 umrl.

Stanleya sta naprej gnala slava in bogastvo. Kot prvi belec je sledil reki Kongo (zdaj je znana pod imenom Zaire). Zaradi slave ga je najel belgijski kralj Leopold II, da bi nadzoroval gradnjo cest v Kongu. Leopold II. je čez nekaj let veliko ozemlje v osrednji Afriki razglasil za Svobodno državo Kongo, vendar je bilo ime zavajajoče, saj je bilo ozemlje kraljev zasebni imperij. To je pomenilo začetek velikega naskoka na afriško celino. Odprave, ki so bile posledica znanstvenih zanimanj, so sprožile imperialistično razdelitve Afrike v 2. polovici 19. stoletja.

- ✓ Kdaj in katere kolonialne sile so pričele odkrivati Afriko?
- ✓ Opišite značilnosti evropske trgovine s sužnji! Kdaj se je trgovina s sužnji končala?
- ✓ Kdaj se je pričelo raziskovanje notranjosti Afrike? Kakšen je bil pomen raziskovanj notranjosti Afrike za preostali svet?
- ✓ V čem sta se raziskovalca Livingstone in Stanley razlikovala?
- ✓ Kaj je bil povod za začetek razkosavanja Afrike med kolonialne sile?

NALOGE IN REŠITVE:

- ✓ Kdaj in katere kolonialne sile so pričele odkrivati Afriko?

Konec 15. stol. so jo pričeli odkrivati Portugalci. po letu 1600 jim sledijo angleži, Francozi in predvsem Nizozemci.

- ✓ Opišite značilnosti evropske trgovine s sužnji! Kdaj se je trgovina s sužnji končala?

Evropejci so v dolga stoletja trajajočo trgovino s sužnji uvedli potrebo po velikem številu sužnjev. V času od 16. do konca 18. stoletja so Evropejci odvlekli precej več kot deset milijonov sužnjev iz Afrike v Ameriko. V Afriki o lovci na sužnje iztrebili cele vasi. Prevažanje sužnjev z zahodne obale se je v 19. stol. končalo. Kot prva je leta 1807 prepovedala trgovino s sužnji Velika Britanija. Zadnja je suženjstvo odpravila Portugalska, in sicer šele leta 1876. Na vzhodni obali je bilo konec uradne trgovine s sužnji s zaprtjem trga na Zanzibarju leta 1873.

- ✓ Kdaj se je pričelo raziskovanje notranjosti Afrike? Kakšen je bil pomen raziskovanj notranjosti Afrike za preostali svet?

Raziskovanje notranjosti Afrike se je pričelo v prvi polovici 19. stol. Evropske države so se na ta način oskrbele z natančnejšimi zemljepisnimi in narodopisnimi podatki o notranjosti celine.

- ✓ V čem sta se raziskovalca Livingstone in Stanley razlikovala?

Livingstone je ob poti ustanavljal misijone in se boril proti trgovini s sužnji, Stanleyu pa je šlo predvsem za slavo in bogastvo.

- ✓ Kaj je bil povod za začetek razkosavanja Afrike med kolonialne sile?

Povod je bila razglasitev Svobodne državo Kongo Leopold II., ki je bilo v resnici zasebni imperij belgijskega kralja Leopolda. To je pomenilo začetek velikega naskoka na afriško celino.

2. SKUPINA

NATAN NO PREBERITE BESEDILO IN ODGOVORITE NA ZASTAVLJENA VPRAŠANJA.
--

Kolonialna razdelitve Afrike v 2. polovici 19. stoletja

Prvotno osvajanje Afrike je še potekalo nekoliko pod pretvezo širjenja trgovine in misijonarstva. Sredi 80. let 19. stoletja si je Belgijski kralj Leopold II. prisvojil Kongo kot zasebni imperij. To je pomenilo začetek velikega naskoka na afriško celino. Mednarodna konferenca o Kongu, ki je potekala v Berlinu med letoma 1884 in 1885, je skušala postaviti pravila tik pred zasedbo afriških obal. Sile evropske celine so si pod pretvezo zakona prisvojile in razdelile ozemlje, bogastva in ljudi afriške celine. Starim kolonialnim silam (Portugalski, Španiji, Veliki Britaniji, Franciji in Nizozemski) se sedaj pridružijo še Italija, Belgija in Nemčija. Nove meje postanejo ravne črtne na zemljevidu, ponavadi so bile mejne črte določene na podlagi mreže poldnevnikov in vzporednikov. Pri tem se niso ozirali na obstoječe politične in kulturne enote.

Na ozemlju celotne Afrike sta ostali dve samostojni državi. Prva je bilo veliko etiopsko ali abesinsko cesarstvo, ki je obstajalo že skoraj 2000 let. Etiopijo je začel sredi 19. stol. združevati cesar Teodor II, združevanje pa se je nadaljevalo pod vladavino Menelika II. Z zmago pri Adui leta 1896 je Etiopija Italiji preprečila poskus kolonizacije. S to zmago si je zagotovila samostojnost. Velika združevalna sila je bila tudi etiopska koptska cerkev, ki je utrjevala miselnost, da je Etiopija naslednica Salomonovega kraljestva. Zahodni vplivi so bili tako v Etiopiji neznatni.

Druga samostojna država je bila Liberija. Ustanovili so jo osvobojeni ameriški črnci, ki so se od leta 1820 dalje naseljevali in kupovali zemljo na zahodno afriški obali. Leta 1824 je iz teh kolonistov nastala država Liberija z glavnim mestom Monrovijo. Leta 1847 je bila razglašena neodvisnost in izdana ustava po ameriškem zgledu. Že naslednjega leta je državo priznala večina evropskih držav, ne pa tudi ZDA, ki so to storile šele leta 1862. Lastniki sužnjev namreč niso hoteli priznati države, ki so jo ustanovili nekdanji sužnji.

- ✓ Katere so ti. stare kolonialne sile? Kdaj se jim pridružijo nove in katere sile so to?
- ✓ S pomočjo zemljevida v Zgodovinskem atlasu na strani 97 ugotovite, kateri dve državi sta si prisvojili največ ozemlja.
- ✓ Kateri dve državi sta ostali samostojni? Na kratko opišite, kako jima je uspelo pridobiti samostojnost.

NALOGE IN REŠITVE:

- ▽ Katere so ti. stare kolonialne sile? Kdaj se jim pridružijo nove in katere sile so to?

Stare kolonialne sile so Portugalska, Španija, Velika Britanija, Francija in Nizozemska. Po konferenci o Kongu, ki je potekala v Berlinu od 1884 - 1885 se jim pridružijo še Italija, Belgija in Nemčija.

- ▽ S pomočjo zemljevida v Zgodovinskem atlasu na strani 97 ugotovite, kateri dve državi sta si prisvojili največ ozemlja.

Velika Britanija in Francija.

- ▽ Kateri dve državi sta ostali samostojni? Na kratko opišite, kako jima je uspelo pridobiti samostojnost.

Etiopija in Liberija.

Z Zmago pri Adui leta 1896 je Etiopija Italiji preprečila poskus kolonizacije. S to zmago si je zagotovila samostojnost. Velika združevalna sila je bila tudi etiopska koptska cerkev.

Liberijo so ustanovili osvobojeni ameriški črnci, ki so se od leta 1820 dalje naseljevali in kupovali zemljo na zahodno afriški obali. Leta 1824 je iz teh kolonistov nastala država Liberija z glavnim mestom Monrovijo.

3. SKUPINA

NATAN NO PREBERITE BESEDILO IN ODGOVORITE NA ZASTAVLJENA VPRAŠANJA.
--

Evropske države so si po mednarodni konferenci o Kongu, ki je trajala od leta 1884 do 1885 v Berlinu prisvojile celotno Afriko, z izjemo Etiopije in Liberije.

Z uvedbo kolonialnega režima so bile prejšnje politične institucije domorodcev popolnoma spremenjene. Evropske države so hotele nova ozemlja zaradi potreb po surovinah in tržiščih, pomembnih za pospešen razvoj industrije v matični državi. V kolonijah je bila delovna sila cenejša, saj je morala delati za skrajno nizke mezde na plantažah čaja, kave, bombaža in drugih tropskih kultur.

Investicije kolonialnih velesil so bile namenjene rudnikom, pristaniščem, gradnji cest in železnic ter izgradnji poljedelstva. To gradnjo infrastrukture je pogojevalo izključno gospodarsko izkoriščanje. Način proizvodnje in širjenje plantažnega gospodarstva in industrije sta za vedno spremenili afriški način pridelovanja. Mnoge obrti so po več stoletjih in tisočletjih popolnoma zamrle.

Religija je prevevala vsa področja afriškega človeka. S prihodom misijonarjev vseh krščanskih verskih skupnosti, ki so širili svoje nauke pa so stara verovanja v čarovništvo, tabuje in duhove umrlih pričela propadati. Kultura in umetnost domačega prebivalstva sta se pričela naglo spreminjati. Obdržal se je le jezik, način razmišljanja, družinska skupnost ter vsakdanje šege in navade.

Misijonarji so skrbeli tudi za šole in bolnišnice. Velike zdravstvene akcije proti spalni bolezni, ki jo povzroča muha cece, kugi in malariji, so izboljšale medicinsko oskrbo prebivalstva, ki je v kolonialnem obdobju in pozneje precej naraslo, in sicer za okoli 37 %.

Domačini so se lahko vključevali v kolonialne institucije, če so se prilagajali novim gospodarjem in sprejeli evropski jezik, vero in šolsko vzgojo. Tako je v kolonijah nastajala nova elita iz vrst domačinov. Iz teh slojev je nastala v 20. stoletju vodilna plast politikov, ki so se borili za neodvisnost kolonij.

- ✓ Naštejte vzroke za kolonizacijo Afrike.
- ✓ Navedite in razložite dve pozitivni in dve negativni posledici kolonialne zasedbe za domače prebivalstvo.

NALOGE IN REŠITVE:

- ✓ Naštejte vzroke za kolonizacijo Afrike.

Evropske države so hotele nova ozemlja zaradi potreb po surovinah in tržiščih, pomembnih za pospešen razvoj industrije v matični državi. V kolonijah je bila delovna sila cenejša, saj je morala delati za skrajno nizke mezde na plantažah čaja, kave, bombaža in drugih tropskih kultur.

- ✓ Navedite in razložite dve pozitivni in dve negativni posledici kolonialne zasedbe za domače prebivalstvo.

Pozitivne: izgradnja infrastrukture (pristanišča, ceste, železnice), izgradnja poljedelstva, šole, bolnišnice, izboljšana medicinska oskrba proti tropskim boleznim. Vse to je doprineslo k boljši kvaliteti življenja afriškega prebivalstva.

Negativne: propad tisočletja starih obrti, kultura in umetnost domačega prebivalstva se pričneta naglo spreminjati (stara verovanja zamenja krščanstvo).

4. SKUPINA

NATAN NO PREBERITE BESEDILO IN ODGOVORITE NA ZASTAVLJENA VPRAŠANJA.

Južna Afrika: spopad med Buri in Angleži

Južni del Afrike so leta 1652 zasedli Nizozemci ter tam ustanovili svojo trgovsko postojanko. Konec 17. stoletja so se nizozemskim naseljencem pridružili tudi hugenotski begunci in počasi se je izoblikovala etnija Afrikanarji ali Buri. Belopolte Bure povezuje afrikanski jezik in pripadnost krščanski kalvinistični tradiciji.

Ko so si leta 1802 Angleži prisvojili Kapsko kolonijo na jugu Afrike, je prišlo do hudih trenj med njimi in Buri. Leta 1835 je prišlo do t.i. velike selitve Burov. Na drugo stran meje je odšlo več kot 10 000 ljudi. Buri so ustanovili svoje republike Natal, Oranje in Transvaal. Velika Britanija ni hotela priznati neodvisnosti novo nastalih držav, češ da so bili Buri, ki so se izselili še vedno angleški državljani. Neodvisnost so jim potem priznali leta 1852 in 1854, vendar to še ni pomenilo konec bojev med Buri in Britanci na tem koncu sveta.

Razmere so se zaostriale leta 1867, ko so v svobodnih burskih državah Oranje in Transvaal odkrili diamante. To je vzpodbudilo priseljevanje Britancev. Prišlo je do vojne (1880 - 1881), v kateri so Buri zmagali.

Drugo, pomembnejšo vojno (1899 - 1902) so zopet povzročile britanske imperialistične težnje. Hoteli so namreč imeti nadzor nad rudniki zlata. V tej vojni so se Angleži zelo namučili, ker so bili Buri, čeprav slabše opremljeni in številčno šibkejši, zelo večji v gverilskem bojevanju. Angleži so zmagali s »taktiko požgane zemlje«, civilno prebivalstvo pa so pregnali v zelo kruta koncentracijska taborišča.

Buri so morali v letu 1902 priznati britansko suverenost. Transvaal in Oranje sta dobila avtonomijo. Leta 1910 je nastala Južnoafriška unija s statusom samostojnega dominiona. Burska stranka je zmagala na parlamentarnih volitvah, znani burski general Louis Botha, ki je med 2. bursko vojno vodil gverilski odpor, je postal ministrski predsednik.

- ✓ Kdo so Buri?
- ✓ Zakaj je prišlo do burskih vojn? Po katerih krutostih so se zapisale v zgodovino?
- ✓ S pomočjo Oxfordove enciklopedije zgodovine pojasnite s svojimi besedami izraz dominion.

NALOGE IN REŠITVE:

✓ Kdo so Buri?

Buri so potomci Nizozemcev in hugenotskih beguncev, ki so se v 2. polovici 17. stoletja naselili na jugu Afrike. Belopolte Bure povezuje afrikanski jezik in pripadnost krščanski kalvinistični tradiciji.

✓ Zakaj je prišlo do burskih vojn? Po katerih krutostih so se zapisale v zgodovino?

Do burskih vojn je prišlo zaradi britanskih kolonialističnih teženj, zlasti po odkritju diamantov in zlata. Angleži so premagali Bure s taktiko požgane zemlje, ljudi pa so odpeljali v zelo kruta koncentracijska taborišča.

✓ S pomočjo Oxfordove enciklopedije zgodovine pojasnite s svojimi besedami izraz dominion!.

Dominion je bila samoupravna enota v nekdanjem britanskem imperiju (Kanada, Avstralija, Južnoafriška unija ...). Pravno jim je bila zagotovljena neodvisna notranja in zunanja politika. Skupna jim je bila vdanost britanski kroni.

5. SKUPINA

NATAN NO PREBERITE BESEDILO IN ODGOVORITE NA ZASTAVLJENA VPRAŠANJA.
--

Kolonialno zavzetje Indije in vpliv zahodnega tehničnega napredka na indijsko gospodarstvo

V 16. stoletju je na področju Indije zraslo in se utrdilo cesarstvo velikega Mogula, na drugi strani pa so Portugalci pričeli kolonizirati Indijo. Moguli so bili muslimanska dinastija mongolsko - turškega izvora. Indiji so trdno vladali do začetka 18. stoletja.

Različne evropske trgovske družbe 17. in 18. stoletja, za katere je značilno, da so se financirale zasebno, so se zavemale za trgovino v Indiji. Najbolj uspešna je bila leta 1600 ustanovljena Angleška vzhodnoindijska družba, ki je izpodrinila vse tekmece. Nadzorovala je trgovino in upravo. Družba se je iz trgovskega podjetja postopoma spremenila v orodje kolonialne oblasti. Skrbno je pazila, da se domača oblast ne bi pričela združevati in jo s tem ogrožati.

V uporu indijskih vojakov ali sepojev leta 1857 se je britanska oblast zamajala. Povod je bilo nasprotovanje uporabi nabojev, ki jih je bilo potrebno mazati z prašičjo in kravjo mastjo, ki je bila hindujcem in muslimanom prepovedana. Ko so Britanci zopet vzpostavili red, je bil izgnan zadnji mogulski kralj, namesto angleške vzhodnoindijske družbe pa je oblast prevzela britanska krona, ki jo je zastopal indijski podkralj. Angleži so ohranili oblast domačih knezov, ki pa so morali leta 1876 priseči angleški kraljici Viktoriji, ki je postala cesarica Indije.

Po utrdbi angleške oblasti v 2. polovici 19. stoletja, sta se tudi v Indijo pričela širiti zahodna kultura in tehnični napredek. Na začetku 19. stol. so v Indiji za težka fizična dela na poljih uporabljali predvsem slone. Kmalu so Angleži pričeli načrtovati izgradnjo komunikacijske mreže z uvedbo železniškega sistema po britanskem zgledu. Leta 1853 je bila zgrajena prva železniška proga, leto pozneje je bil uveden tudi telegraf.

V prvih letih 19. stol. so nekatere veje tipične indijske industrije proizvajale visoko kvalitetno blago. Predelovali so bombaž, izdelovali so brokat (tj. z zlatom in srebrom pretkano tkanina) in dragulje. V mestih se je obrt obdržala na visoki ravni, vendar se je vse bolj krčil trg. Izvoz se je manjšal zaradi močne konkurence zahodnih izdelkov.

Angleška industrijska konkurenca je uničila tkalnice, zlatarske delavnice, izdelovalnice preprog, barvarnice. Indija je vse bolj postajala dobaviteljica poceni surovin. Kmetje so postali odvisni od letin bombaža, slab pridelek je pomenil obubožanje in lakoto. Indijcem je bilo prepovedano postavljati nove predelovalnice bombaža. Bombaž se je izvažal v Anglijo, od tam pa so nazaj prišli izdelki, ki so jih skušali Angleži prodati po čim višjih cenah. Korenine industrijske revščine današnje Indije tako segajo v 18. in 19. stoletje.

- ✓ Razložite kdo so bili Moguli. Kaj je vplivalo na njihov konec?
- ✓ S čigavo pomočjo so si Angleži utrdili oblast v Indiji?
- ✓ Razložite, katere so bile pozitivne in katere so bile negativne posledice širjenja zahodnega tehničnega napredka v Indijo.

NALOGE IN REŠITVE:

- ✓ Razložite kdo so bili Moguli. Kaj je vplivalo na njihov konec?

Moguli so bili muslimanska dinastija mongolsko - turškega izvora. Indiji so trdno vladali od 16. do začetka 18. stoletja.

- ✓ S čigavo pomočjo so si Angleži utrdili oblast v Indiji?

S pomočjo Angleške vzhodnoindijske družbe.

- ✓ Razložite, katere so bile pozitivne in katere so bile negativne posledice širjenja zahodnega tehničnega napredka v Indijo.

Pozitivne: Angleži so izgradili komunikacijsko mrežo in uvedli železniški sistem po britanskem zgledu. Leta 1853 je bila zgrajena prva železniška proga, leto pozneje je bil uveden tudi telegraf.

Negativne: Angleška industrijska konkurenca je uničila tkalnice, zlatarske delavnice, izdelovalnice preprog, barvarnice. Indija je vse bolj postajala dobaviteljica poceni surovin. Kmetje so postali odvisni od letin bombaža, slab pridelek je pomenil obubožanje in lakoto. Indijcem je bilo prepovedano postavljati nove predelovalnice bombaža. Bombaž se je izvažal v Anglijo, od tam pa so nazaj prišli izdelki, ki so jih skušali Angleži prodati po čim višjih cenah. Korenine industrijske revščine današnje Indije segajo v 18. in 19. stoletje.

6. SKUPINA

NATAN NO PREBERITE BESEDILO IN ODGOVORITE NA ZASTAVLJENA VPRAŠANJA.

Hindujci in muslimani

Angleži se v 18. in 19. stol. trdno zasidrajo na Indijski podcelini. Najmočnejša in najbolj trajna posledica za domače prebivalstvo je bilo dosledno spreminjanje političnih, družbenih, verskih in gospodarskih razmer.

Religija je bila v Indiji ključni povezovalni element med različnimi skupnostmi indijske družbe. Povezovala je tako hindujce kot muslimane. Hinduizem je oznaka za verska prepričanja in družbene navade, ki so nastale v Indiji. Hinduizem deli ljudi v štiri kaste. Najvišje so brahmani (duhovniki). V drugi kasti so vojaki in knezi, v tretji kmetje in trgovci, v zadnji pa služabniki, delavci in sužnji. Osrednji problem v hinduistični družbi je bil položaj žensk. Poniževali so jih od rojstva do smrti. Deklice so omožili že v starosti 5 do 10 let. Ženske se niso smele izobraževati, tudi niso imele pravice do dedovanja po moževi smrti ali pravice do ponovne poroke. Nasprotno, ob prihodu Angležev je bila še vedno navada sežiganja vdov. Druga možnost za žensko je bila popolna izključitev iz družbe in zaničevanje. Zato so ženske ponavadi izbrale prvo možnost, možnost sežiga. Moški so imeli pravico do več žena, nekateri o njih imeli celo po 30 do 60. V 1. polovici 19. stoletja so običaj sežiganja vdov Angleži prepovedali.

V Indiji so se čedalje bolj uveljavljali angleški nazori. Leta 1835 je tradicionalni indijski sistem vzgoje zamenjal angleški, namesto perzijsčine pa je postala uradni jezik angleščina. V Indiji se je uvedla britanska zakonodaja, po kateri so bili vsi ljudje pred zakonom enaki, kastni sistem se je pričel spreminjati. To je pomenilo tudi rahljanje družinskih vezi. Zakoreninjene navade so po več tisočletjih.

Pod vplivom angleškega liberalizma so v zahodni kulturi vzgojeni Indijci leta 1885 osnovali prvo politično stranko, imenovano *Indijski nacionalni kongres*. Konec 19. stol. se je tudi razvilo gibanje, ki je poudarjalo samozavest Indijcev in vračanje v lastno kulturo.

Konec 19. stol. so se pričeli spori med muslimani in hindujci. Muslimani so hoteli večjo veljavo, saj je njihov vpliv od srede stoletja močno padal. Leta 1906 so tako ustanovili *muslimansko ligo* s tem namenom, da bi zastopala interese indijskih muslimanov, ki so se čutili ogrožene, ker je bilo verjetno, da bodo imeli hindujci večino v kakršnem koli demokratičnem sistemu v prihodnosti. Da bi država vsaj delno ustregla muslimanom, je leta 1911 prestolnica države postal Delhi, ki je bilo staro muslimansko mesto. Do tedaj je bila glavno mesto Kalkuta, ki so jo leta 1690 ustanovili Angleži.

- ✓ Pojasni, kaj je hinduizem ter opiši njegov odnos do žensk.
- ✓ Kaj se je v Indiji spremenilo z vdorom zahodne kulture?
- ✓ Razloži, zakaj so se zavzemali hindujci in muslimani konec 19. in v začetku 20. stoletja.

NALOGE IN REŠITVE:

- ▽ Pojasni, kaj je hinduizem ter opiši njegov odnos do žensk.

Hinduizem je oznaka za verska prepričanja in družbene navade, ki so nastale v Indiji. Hinduizem deli ljudi v štiri kaste. Najvišje so brahmani (duhovniki). V drugi kasti so vojaki in knezi, v tretji kmetje in trgovci, v zadnji pa služabniki, delavci in sužnji. Osrednji problem v hinduistični družbi je bil položaj žensk. Poniževali so jih od rojstva do smrti. Deklice so omožili že v starosti 5 do 10 let. Ženske se niso smele izobraževati, tudi niso imele pravice do dedovanja po moževi smrti ali pravice do ponovne poroke. Nasprotno, ob prihodu Angležev je bila še vedno navada sežiganja vdov. Druga možnost za žensko je bila popolna izključitev iz družbe in zaničevanje. Zato so ženske ponavadi izbrale prvo možnost, možnost sežiga. Moški so imeli pravico do več žena, nekateri o jih imeli celo po 30 do 60.

- ▽ Kaj se je v Indiji spremenilo z vdorom zahodne kulture?

V Indiji so se čedalje bolj uveljavljali angleški nazori. Leta 1835 je tradicionalni indijski sistem vzgoje zamenjal angleški, namesto perzijsčine pa je postala uradni jezik angleščina. V Indiji se je uvedla britanska zakonodaja, po kateri so bili vsi ljudje pred zakonom enaki, kastni sistem se je pričel spreminjati. To je pomenilo tudi rahljanje družinskih vezi. Zakoreninjene navade so po več tisočletjih Angleži o tudi prepovedali krut običaj sežiganja vdov.

- ▽ Razloži, zakaj so se zavzemali hindujci in muslimani konec 19. in v začetku 20. stoletja.

Pod vplivom angleškega liberalizma so v zahodni kulturi vzgojeni Indijci leta 1885 osnovali prvo politično stranko, imenovano *Indijski nacionalni kongres*. Konec 19. stol. se je tudi razvilo gibanje, ki je poudarjalo samozavest Indijcev in vračanje v lastno kulturo.

Leta 1906 so muslimani ustanovili *muslimansko ligo* s tem namenom, da bi zastopala interese indijskih muslimanov, ki so se čutili ogrožene, ker je bilo verjetno, da bodo imeli hindujci večino v kakršnem koli demokratičnem sistemu v prihodnosti. Da bi država vsaj delno ustregla muslimanov, je leta 1911 prestolnica države postal Delhi, ki je bilo staro muslimansko mesto. Do tedaj je bila glavno mesto Kalkuta, ki so jo leta 1690 ustanovili Angleži.

ZAPIS UČNE SNOVI:

1. AFRIKA

v Trgovina s sužnji

Črno Afriko so na začetku 15. stol. pričeli odkrivati _____, po letu 1600 jim sledijo še _____, _____ in predvsem _____.

Evropejci so v stoletja dolgo trgovino s sužnji uvedli potrebo po _____ . Potreba po sužnjih je pričela naraščati zaradi razvoja _____ v severni in južni Ameriki. Na drugi strani pa se je v Evropi povečalo povpraševanje po _____ iz teh predelov. V času od 16. do 18. stol. je bilo prodanih preko _____ sužnjev. V Afriki so lovci na sužnje iztrebili _____.

Prevažanje sužnjev z zahodne obale se je v _____ stol. končalo. Zaprtje trga na Zanzibarju še ni prineslo popolne odprave suženjstva v Afriki, je pa pomenilo konec _____ s sužnji.

v Velika raziskovalca David Livingstone in Henry Stanley

Raziskovanje notranjosti Afrike se je pričelo v _____. Evropske države so se na ta način oskrbele z natančnejšimi _____ in _____ o notranjosti celine. Afriško notranjost so odkrivali številni pogumni raziskovalci, najbolj znana med njimi pa sta _____ in _____. Livingstone je ob poti ustanavljal _____ in se bojeval proti _____, Stanleyu pa je na potovanjih šlo predvsem za _____ in _____. Odkrivanje afriške celine se je sprevrglo v _____. Povod za razkosavanje je bila ustanovitev Svobodne države Kongo, ki je bila v resnici _____ belgijskega kralja Leopolda II.

v Kolonialna razdelitve Afrike v 2. polovici 19. stoletja

Mednarodna konferenca o Kongu, ki je potekala v Berlinu med letoma 1884 in 1885, je skušala postaviti pravila tik pred zasedbo afriških obal. Sile evropske celine so si pod pretvezo zakona prisvojile in razdelile _____, _____ in _____ afriške celine. Starim kolonialnim silam se sedaj pridružijo še _____, _____ in _____. Največ ozemlja sta si prisvojili _____ in _____. Samostojnost sta ohranili _____ in _____. Etiopija je leta 1896 z zmago pri Adui preprečila _____ poizkus kolonizacije. Liberijo so leta 1824 ustanovili _____.

v Vzroki in posledice procesa kolonizacije v Afriki

Glavni vzroki za kolonizacijo so bili:

Kolonizacija je imela pozitivne in negativne posledice za domače prebivalstvo.

- Pozitivne so bile:

- Negativne so bile:

v Južna Afrika: spopad med Buri in Angleži

Južni del Afrike so leta 1652 zasedli Nizozemci ter tam ustanovili svojo trgovsko postojanko. Potomcem teh prvih naseljencev rečemo _____ ali _____. Belopolte Bure povezuje _____ in pripadnost _____ kalvinistični tradiciji.

Britanske imperialistične težnje, predvsem zaradi odkritja diamantov in opalov, so pripeljale do dveh _____. V prvi so zmagali _____, v drugi, pomembnejši pa _____. Angleži so zmagali s _____, civilno prebivalstvo pa so pregnali v zelo kruta _____.

Leta 1910 je nastala Južnoafriška unija s statusom samostojnega _____. Dominionu je bila zagotovljena _____ in _____, moral pa je priznavati _____.

2. INDIJA

v Kolonialno zavzetje Indije

Od 16. do 18. stoletja se je na področju Indije razprostiralo cesarstvo _____. Zaton in konec samostojne indijske politike je tesno povezan s kolonialističnimi težnjami Evropskih sil. Najbolj uspešna sila je bila _____. S pomočjo _____ je nadzorovala _____ in _____. Skrbno je pazila, da se domača oblast ne bi pričela združevati in jo s tem ogrožati. Leta 1835 je uradni jezik namesto Perzijsčine postala _____. Angleži so si utrdili oblast po zatrtju upora indijskih vojakov. Angleška kraljica Viktorija je leta 1876 postala _____ Indije.

v Vpliv angleškega tehničnega napredka na indijsko gospodarstvo

Širjenje evropskega tehničnega napredka je prineslo indijski družbi pozitivne in negativne posledice.

- Pozitivne so bile:

- Negativne pa:

v Hindujci in muslimani

Religija je bila glavni povezovalni element tako muslimanske kot hindujske družbe. Hinduizem je oznaka za _____ in _____, ki so nastale v Indiji. Hinduizem deli ljudi v _____. Osrednji problem v hinduistični družbi je bil _____. Angleži so prepovedali kruto _____ ob smrti moža.

Leta 1885 je bila osnovala prva politična stranka _____. Razvilo se je tudi gibanje za vračanje nazaj k prvotni _____. Na drugi strani so muslimani, ki so se čutili zapostavljeni, l. 1906 ustanovili _____. Da bi jim država vsaj delno ustregla je l. 1911 glavno mesto postal _____, ki je bilo staro muslimansko mesto. Do tedaj je bila glavno mesto _____.

REŠITVE:

1. AFRIKA

v Trgovina s sužnji

Črno Afriko so na začetku 15. stol. pričeli odkrivati PORTUGALCI, po letu 1600 jim sledijo še ANGLEŽI, FRANCOZI in predvsem NIZOZEMCI.

Evropejci so v stoletja dolgo trgovino s sužnji uvedli potrebo po VELIKEM ŠTEVILU SUŽNJEV. Potreba po sužnjih je pričela naraščati zaradi razvoja PLANTAŽNEGA GOSPODARSTVA v severni in južni Ameriki. Na drugi strani pa se je v Evropi povečalo povpraševanje po PROIZVODIH iz teh predelov. V času od 16. do 18. stol. je bilo prodanih preko 10 MILIJONOV sužnjev. V Afriki so lovci na sužnje iztrebili CELE VASI.

Prevažanje sužnjev z zahodne obale se je v 19. stol. končalo. Zaprtje trga na Zanzibarju še ni prineslo popolne odprave suženjstva v Afriki, je pa pomenilo konec URADNE TRGOVINE s sužnji.

v Velika raziskovalca David Livingstone in Henry Stanley

Raziskovanje notranjosti Afrike se je pričelo v PRVI POLOVICI 19. STOL. Evropske države so se na ta način oskrbele z natančnejšimi ZEMLJEPISNIMI in NARODOPISNIMI PODATKI o notranjosti celine. Afriško notranjost so odkrivali številni pogumni raziskovalci, najbolj znana med njimi pa sta DAVID LIVINGSTONE in HENRY STANLEY. Livingstone je ob poti ustanavljal MISIJONE in se bojeval proti TRGOVINI S SUŽNJI, Stanleyu pa je na potovanjih šlo predvsem za SLAVO IN BOGASTVO. Odkrivanje afriške celine se je sprevrglo v IMPERIALISTIČNO RAZDELITEV. Povod za razkosavanje je bila ustanovitev Svobodne države Kongo, ki je bila v resnici ZASEBNI IMPERIJ belgijskega kralja Leopolda II.

v Kolonialna razdelitve Afrike v 2. polovici 19. stoletja

Mednarodna konferenca o Kongu, ki je potekala v Berlinu med letoma 1884 in 1885, je skušala postaviti pravila tik pred zasedbo afriških obal. Sile evropske celine so si pod pretvezo zakona prisvojile in razdelile OZEMLJE, BOGASTVA in LJUDI afriške celine. Starim kolonialnim silam se sedaj pridružijo še ITALIJA, BELGIJA in NEMČIJA. Največ ozemlja sta si prisvojili VELIKA BRITANIJA in FRANCIJA. Samostojnost sta ohranili ETIOPIJA in LIBERIJA. Etiopija je leta 1896 z zmago pri Adui preprečila ITALIJI poizkus kolonizacije. Liberijo so leta 1824 ustanovili OSVOBOJENI AMERIŠKI ČRNCI.

v Vzroki in posledice procesa kolonizacije v Afriki

Glavni vzroki za kolonizacijo so bili:

EVROPSKE DRŽAVE SO HOTELE NOVA OZEMLJA ZARADI POTREB PO SUROVINAH IN TRŽIŠČIH, POMEMBNIH ZA POSPEŠEN RAZVOJ INDUSTRIJE V MATIČNI DRŽAVI. V KOLONIJAH JE BILA DELOVNA SILA CENEJŠA, SAJ JE MORALA DELATI ZA SKRAJNO NIZKE MEZDE NA PLANTAŽAH ČAJA, KAVE, BOMBAŽA IN DRUGIH TROPSKIH KULTUR.

Kolonizacija je imela pozitivne in negativne posledice za domače prebivalstvo.

- Pozitivne so bile:

IZGRADNJA INFRASTRUKTURE (PRISTANIŠČA, CESTE, ŽELEZNICE), IZGRADNJA POLJEDELSTVA;

ŠOLE, BOLNIŠNICE, IZBOLJŠANA MEDICINSKA OSKRBA PROTI TROPSKIM BOLEZNIM

- Negativne so bile:

PROPAD TISOČLETJA STARIH OBRTI,

KULTURA IN UMETNOST DOMAČEGA PREBIVALSTVA SE PRIČNETA NAGLO SPREMINJATI (STARA VEROVANJA ZAMENJA KRŠČANSTVO) ...

▼ Južna Afrika: spopad med Buri in Angleži

Južni del Afrike so leta 1652 zasedli Nizozemci ter tam ustanovili svojo trgovsko postojanko. Potomcem teh prvih naseljencev rečemo AFRIKANARJI ali BURI. Belopolte Bure povezuje AFRIKANSKI JEZIK in pripadnost KRŠČANSKI kalvinistični tradiciji.

Britanske imperialistične težnje, predvsem zaradi odkritja diamantov in opalov, so pripeljale do dveh BURSkih VOJN. V prvi so zmagali BURI, v drugi, pomembnejši pa ANGLEŽI. Angleži so zmagali s »TAKTIKO POŽGANE ZEMLJE«, civilno prebivalstvo pa so pregnali v zelo kruta KONCENTRACIJSKA TABORIŠČA.

Leta 1910 je nastala Južnoafriška unija s statusom samostojnega DOMINIONA. Dominionu je bila zagotovljena NEODVISNA NOTRANJA in ZUNANJA POLITIKA, moral pa je priznavati BRITANSKO KRONO.

2. INDIJA

▼ Kolonialno zavzetje Indije

Od 16. do 18. stoletja se je na področju Indije razprostiralo cesarstvo VELIKEGA MOGULA. Zaton in konec samostojne indijske politike je tesno povezan s kolonialističnimi težnjami Evropskih sil. Najbolj uspešna sila je bila VELIKA BRITANIJA. S pomočjo ANGLEŠKE VZHODNOINDIJSKE DRUŽBE je nadzorovala TRGOVINO in UPRAVO. Skrbno je pazila, da se domača oblast ne bi pričela združevati in jo s tem ogrožati. Leta 1835 je uradni jezik namesto Perzijščine postala ANGLEŠČINA. Angleži so si utrdili oblast po zatrtju upora indijskih vojakov. Angleška kraljica Viktorija je leta 1876 postala CESARICA Indije.

▼ Vpliv angleškega tehničnega napredka na indijsko gospodarstvo

Širjenje evropskega tehničnega napredka je prineslo indijski družbi pozitivne in negativne posledice.

- Pozitivne so bile:

MODERNIZIRAN NAČIN ŽIVLJENJA, ZGRADITEV ŽELEZNIŠKIH PROG, UVEDBA TELEGRAFA

...

- Negativne pa:

ANGLEŠKA INDUSTRIJSKA KONKURENCA UNIČI TKALNICE, ZLATARSKÉ DELAVNICE, IZDELOVALNICE PREPROG, BARVARNICE;
INDIJA POSTANE DOBAVITELJICA POCENI SUROVIN ...

▼ Hindujci in muslimani

Religija je bila glavni povezovalni element tako muslimanske kot hindujske družbe. Hinduizem je oznaka za VERSKA PREPRIČANJA in DRUŽBENE NAVADE, ki so nastale v Indiji. Hinduizem deli ljudi v ŠTIRI KASTE. Osrednji problem v hinduistični družbi je bil POLOŽAJ ŽENSK. Angleži so prepovedali kruto SEŽIGANJE VDOV ob smrti moža.

Leta 1885 je bila osnovala prva politična stranka INDIJSKI NACIONALNI KONGRES. Razvilo se je tudi gibanje za vračanje nazaj k prvotni INDIJSKI KULTURI. Na drugi strani so muslimani, ki so se čutili zapostavljeni, l. 1906 ustanovili MUSLIMANSKO LIGO. Da bi jim država vsaj delno ustregla je l. 1911 glavno mesto postal DELHI, ki je bilo staro muslimansko mesto. Do tedaj je bila glavno mesto KALKUTA.

UČNA PRIPRAVA ZA 4. LETNIK GIMNAZIJE: Leta obnove 1945-55

Glavne kvalitete učne priprave: Leta obnove 1945-55 so učni-delovni list, ki predstavlja tudi zapis učne snovi ter kombinirana uporaba metode razlage, razgovora in slikovne demonstracije. Pri metodi razlage se lahko uporabljajo tudi grafične predstavitve, ki konkretizirajo učno vsebino.

Za sestavo učnega lista se lahko uporabi bogato slikovno gradivo iz učbenikov, zbirk virov in strokovne literature (še posebej karikature, plakati, zemljevidi ipd.) ter pisne odlomke (primarne ali sekundarne). Za srednjo šolo se lahko uporabijo tudi daljši in poglobljeni odlomki pisnih virov.

Pri metodi razlage je potrebno paziti, da razlaga ni predolga oz. samostojna, ampak vedno v kombinaciji z drugimi metodami. Učitelj uporablja krajše stavke, bogato besedišče, pazi na glasnost, barvitost in nihanja v višini glasu ter spreminja govorni ritem. Pri metodi razlage učitelj stoji sproščeno, gleda v oči učencev, spremlja odzive učencev in tudi spremlja lastno govorico. Govor učitelja mora pokazati vživetost v zgodovinsko učno vsebino.

Pri metodi razgovora pazimo tudi na način komuniciranja z učenci. Obvezno je potrebno gledati in spremljati učence. Za organiziran razgovor morajo učenci dvigovati roke. Učitelj ponavadi ponovi pravilen odgovor za učenci. Učitelj lahko pokliče določene učence (imena na listkih) ali pa prepusti, da učenci prostovoljno odgovarjajo.

Glavni napotki za sproščen učni nastop so, da učitelj dobro načrtuje etape učnega procesa, izbere dodatno učno vsebino, ki mu je najbolj všeč ter se 200% pripravi. Učitelj bi moral kazati navdušenost in veselje do pedagoškega poklica vsako učno uro.

FILOZOFSKA FAKULTETA
Oddelek za zgodovino
Didaktika zgodovine

**UČNA PRIPRAVA:
LETA OBNOVE 1945-1955**

DATUM:
14.3.2003

IME IN PRIIMEK:
Martina Čuček

UČNA PRIPRAVA

OSNOVNI PODATKI:

Šola: Gimnazija Ledina
Razred: 4. letnik
Datum: 14. 3. 2003
Predmet: Zgodovina

DIDAKTIČNO-METODIČNI PODATKI:

Učna tema: Slovenija po drugi svetovni vojni
Učna enota: Leta obnove 1945-1955

Učne oblike: frontalna, delo v dvojicah, individualno delo
Učne metode: razlaga, razgovor
Učna sredstva:
- učila: prosojnice, učbenik, delovni zvezek , delovni listi
- učni pripomočki: grafoskop

Didaktične etape učnega procesa: motivacija, obravnava, ponavljanje
Didaktična načela: aktivnost, sistematičnost in postopnost, primernost in akceleracija, individualizacija in socializacija, ekonomičnost in racionalizacija

Korelacije: /

Novi pojmi: agrarna reforma, obvezni odkup, kolektivizacija, nacionalizacija, petletka.

Literatura:

Dolenc E.: Zgodovina 4: učbenik za 4. letnik gimnazij. DZS, Ljubljana 2002
Rahotina, I.: Delovni zvezek 4 za zgodovino. DZS, Ljubljana 1998.
Vogrinc, R.: Sodobna zgodovina. Zgodovina za 4. letnik gimnazij. Delovni zvezek. Modrijan, Ljubljana 2000. .
Repe B.: Naša doba: oris zgodovine 20. stoletja: učbenik za 4. razred gimnazije. DZS, Ljubljana 1997.
Nešović B., Prunk J.: 20. stoletje: zgodovina za 8. razred osnovne šole. DZS, Ljubljana 1993.
Kern A. N., Nečak D., Repe B.: Naše stoletje: zgodovina za 8. razred osnovne šole. Modrijan, Ljubljana 1997.
Cvirn J. et al: Ilustrirana zgodovina Slovencev. Založba Mladinska knjiga, Ljubljana 1999.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI:

Glavni ali kompleksni:

Dijak:

- pozna posledice vojne v gospodarstvu, konkretizira prizadevanje za obnovo gospodarstva in pojasni cilje in rezultate agrarne reforme

Delni ali precizni:

Dijak:

- pozna posledice vojne v kmetijstvu, gospodarstvu in v družbi,
- razume dobre in slabe značilnosti agrarne reforme ter njihove posledice,
- pojasni obvezni odkup ter kolektivizacijo,
- konkretizira obnovo gospodarstva in industrije,
- pojasni prednosti ter slabosti nacionalizacije,
- opiše petletko,
- pojasni položaj slovenskega gospodarstva v Jugoslaviji.

Potek vzgojno-izobraževalne ure

DIDAKTIČNE ETAPE UČNEGA PROCESA	UČITELJ	UČENEC	OBLIKE METODE SREDSTVA
UVODNI DEL MOTIVACIJA 5 min	<p>Igramo igro vislice.</p> <p>Geslo: Osvobojeni gradimo.</p> <p><i>Pokažem sliko 1: Osvobojeni gradimo.</i></p> <p>» Za katero obdobje gre?«</p> <p>» Po čem sklepate?«</p> <p>» Kaj so gradili?«</p> <p>» Zakaj pa so jo gradili oz. obnavljali?«</p> <p><i>Medtem delim delovne liste.</i></p>	<p>Učenci iz klopi dvigajo roke in narekujejo črke.</p> <p><i>Gledajo.</i></p> <p>» Povojno obdobje.«</p> <p>» Po besedi osvobojeni in gradimo.«</p> <p>» Domovino.«</p> <p>» Ker je bila porušena.«</p>	<p>Slika 1</p>
GLAVNI DEL OBRAVNAVA PORUŠENA DOMOVINA 2 min	<p>Naštejemo značilnosti Slovenije po vojni.</p> <p>» Kakšno je bilo stanje po vojni?«</p> <p>» Česa je primanjkovalo?«</p> <p>» Kako je bilo s prometnimi povezavami?«</p> <p>» Zakaj je primanjkovalo stanovanj in hrane?«</p>	<p>» Porušena dežela, pomanjkanje stanovanj in hrane ter uničene prometne povezave.«</p> <p>» Porušene stavbe in požgane vasi ter uničeno podeželje.«</p>	<p>Razgovor, razlaga</p>

<p>AGRARNA REFORMA</p> <p>5 min</p>	<p>»Če strnemo ugotovitve, je prišlo v Sloveniji in Jugoslaviji do pomanjkanja osnovnih življenjskih potrebščin. Za odpravo teh težav je Jugoslavija dobivala pomoč UNRRA (Administracija Združenih narodov za pomoč in obnovo) v hrani in transportnih vozilih.«</p> <p>»V povojnih letih je zato stekla intenzivna obnova domovine po zgledu Sovjetske zveze.«</p> <p>Razložim skico na prosojnici: »Da bi popravila obstoječe stanje, je komunistična oblast začela s prvim ekonomsko-političnim ukrepom, z agrarno reformo. Izvedena je bila od avgusta 1945 do 1948 oz. 1953. Zemljo so razdelili po načelu »zemljo tistemu, ki jo obdeluje«.</p> <p>»Koga so najprej razlastili?«</p> <p>»Razdelili pa so tudi zemljo veleposestnikov, velikih kmetov, neagrarnih lastnikov in cerkve. Država je obdržala približno polovico zemlje, od tega vse gozdove. Od nekdanjih 10.000 lastnikov so zemljo sedaj razdelili med 30.000 kmetov. Maksimum je bil 25-35 ha, 3-5 ha pa za tiste, katerih poljedelstvo ni bilo glavni poklic ali te zemlje niso sami obdelovali.«</p> <p>»Kakšne posledice pa je imela agrarna reforma?«</p>	<p><i>Vpišejo glavne značilnosti.</i></p> <p>»Nemce, tujce.«</p> <p>»Razdrobljena zemljiška posest.«</p>	<p>Delovni list</p> <p>P1: Agrarna reforma</p> <p>razlaga</p> <p>razgovor</p>
-------------------------------------	--	--	---

<p>KOLONI- ZACIJA</p> <p>VINIČARSKI IN KOLONAT- SKI ODNOSI</p>	<p>»Ali je posledice čutiti še danes?« »Ali je bilo to dobro ali slabo?« »Zakaj?«</p> <p>»Ker je bila posest razdrobljena oz. se je povečalo število srednjih in malih kmetij, ki niso bile sposobne preživeti, se je pospešilo nastajanje posebnega sloja prebivalstva.« »Kateri sloj je nastal?«</p> <p>»Kam pa so odhajali s kmetov?«</p> <p>Pokažem sliko 2: Delitev zemlje na Lavrici.</p> <p>»Z agrarno reformo je bila povezana tudi kolonizacija na nekdanja nemška, opuščena ozemlja. Kaj imate napisano v oklepaju?«</p> <p>»Veliko družin, tudi iz Slovenije je bilo koloniziranih v Vojvodino in Slavonijo, vendar so se kmalu vrnili. Prednost pri dodeljevanju posesti in kolonizaciji so imele družine partizanov.«</p> <p><i>»Agrarna reforma je imela poseben pomen tudi zaradi tega, ker se je z njo pričelo reševanje viničarskega in kolonatskega odnosa.«</i></p>	<p>»Da.«</p> <p>»Slabo, ker je bilo veliko ročne obdelave in zato niso proizvajali viškov.«</p> <p>»Polkmetje-polproletarci.« » v mesta.« Vpišejo manjkajoče stvari. <i>Gledajo.</i></p> <p>»Apaško polje, Kočevsko.«</p>	<p>Delovni list</p> <p>Slika 2</p>
--	--	---	------------------------------------

<p>OBVEZNI ODKUP 5 min</p>	<p><i>Lastniku posesti so omejili pravice in določili minimalno plačilo najemniku, ki je delal na posesti. Viničarski odnosi so se obdržali v Halozah in Slovenskih Goricah, kolonat pa v Goriških Brdih in na Koprskem. Dokončno so bili ti odnosi odpravljeni leta 1953.»</i></p> <p>Razložim skico na prosojnici:</p> <p>»Omenili smo že, da je bilo v državi vesplošno pomanjkanje. Primanjkovalo je hrane, z reformo pa tudi niso ustvarjali viškov, s katerimi bi zadovoljili potrebe po hrani in kmetijskih pridelkih za predelovalno industrijo. Zato je bil uveden obvezni odkup. Trajal je od leta 1945 do 1953.«</p> <p>»Določeno je bilo, kolikšen odstotek pridelka in glav živine lahko kmet obdrži za domačo rabo. <u>Odkup se je določal glede na velikost obdelovalne površine in glede na žetveni donos.</u> Kmetje so v zameno za oddano dobivali industrijske izdelke (sol, sladkor, vžigalice, tobak, milo...).</p> <p><i>»Cene so bile določene v korist industrijskih izdelkov. Prosta prodaja mesa, žita in mlečnih izdelkov je bila prepovedana oz. omejena. Prihajalo je tudi do nepravilnosti pri odkupih. Vse to je povzročilo, da so se kmetje upirali.«</i></p> <p>Pokažem sliko 3: Objava o prevzemu trgovine.</p>		<p>Delovni list</p> <p>P2: obvezni odkup</p> <p>Razlaga</p> <p>Slika 3</p>
------------------------------------	---	--	--

<p>KOLEKTIVI- ZACIJA</p> <p>5 min</p>	<p>»Kaj mislite, do česa je prihajalo?«</p> <p>Pokažem sliko 4: Živilske izkaznice.</p> <p><i>» Živilske izkaznice so uvedli zaradi pomanjkanja in so bile nekakšna dovolilnica, da se je lahko kupilo neko določeno blago. Prišlo je do tega, da so ljudje skoraj celo leto jedli samo žgance ali pa so dojenčkom namenili slane ribe...«</i></p> <p><i>»Kaj si boste pri tem napisali?« (Narekujem)</i></p> <p><i>» Del pridelka od kmeta odkupila država, v zameno dobili industrijske izdelke; cene določene v korist države; prosta prodaja mesa, žita in mlečnih izdelkov prepovedana oz. omejena; odpor kmetov.«</i></p> <p><i>»O kolektivizaciji preberite sami in napišite odgovore. Časa imate 3 minute.«</i></p> <p><i>Pregledamo odgovore in pojasnimo nejasnosti.</i></p> <p>» Kaj je kolektivizacija?«</p>	<p>»Skrivanje pridelkov, črni trg, zamenjevali za razne predmete in obleko z meščani.«</p> <p>Zapišejo.</p> <p>Učenci preberejo odlomek v delovnih listih in odgovorijo na vprašanji.</p> <p>»Združevanje kmetijskih proizvajalcev v zadruga.«</p>	<p>razgovor</p> <p>Slika 4</p> <p>Delovni list</p> <p>Individualno delo, delo z besedilom, urjenje</p>
---	--	--	--

<p>OBNOVA GOSPO- DARSTVA</p> <p>3 min</p>	<p>» Drugi poizkus rešiti težave s preskrbo je bila kolektivizacija. <u>Del obdelovalne zemlje so dobila državna posestva in kmetijske zadruga. Oblast je spodbujala ustanavljanje kmetijskih delovnih zadrug (sovjetski kolhozi). Z združevanjem malih kmetov naj bi zadruga s posodobitvijo in uporabo strojev olajšale delo in povečale proizvodnjo. Hkrati pa bi bilo lažje nadzirati zadruga kot posamezne kmete.</u>«</p> <p>»Vpisalo se je le 5 % kmečkega prebivalstva.«</p> <p>»Na srednje in velike kmete, ki niso hoteli vstopiti v zadruga, je država izvajala pritiske in jih silila v KDZ.«</p> <p>»Kateri kmetje pa se temu niso upirali?«</p> <p>»Zakaj?«</p> <p>»Temeljni gospodarski usmeritvi sta bila: nacionalizacija oz. poddržavljenje gospodarskih potencialov in izgradnja bazične industrije, ki ne bi bila odvisna od drugih držav.«</p> <p>» V ospredje je bila postavljena zahteva po hitri elektrifikaciji in pospešeni industrializaciji.</p> <p>Obnova se je najprej začela v elektroenergetskem sistemu (HE na Dravi), premogovnikih in rudnikih, tudi v gozdarstvu. Nato so dobile prednost tekstilna, usnjarska in papirna industrija.</p>	<p>»Mali kmetje.«</p> <p>» Sami za lastno preživetje niso dovolj pridelali.«</p>	<p>razgovor</p> <p>Delovni list</p> <p>Razlaga</p>
---	---	--	--

<p>NACIONALIZACIJA</p> <p>8 min</p>	<p>Hitro se je razvila tudi industrija gradbenega materiala.« » V tem obdobju je bila zgrajena prva tovarna v Sloveniji-Litostroj, ki je proizvajal vodne turbine za HE.«</p> <p>Eden učenec prebere vprašanje pod 5. točko. Odgovorimo na vprašanje.</p> <p>» Ponavadi so pomagali pri obnovi porušenih hiš ali gradili nove, sekali gozdove, pomagali na polju ... Akcij pa se je udeleževala tudi mladina. To so bile mladinske brigade, ki so med drugim zgradile cesto bratstva in enotnosti. Ohranile so se do sredine 80-ih let. Imele so bolj povezovalno vlogo.« » Te brigade niso bile vedno prostovoljne, ampak so bili brigadirji določeni. V zameno so jim obljubili kakšno nagrado kot npr. boljši položaj v službi, študentom so dali prednost ob vpisu na šole in ležišče v študentskem domu ...«</p> <p>» Preberite odlomek o nacionalizaciji in odgovorite na vprašanja. Časa imate 5 minut.«</p>	<p>Gledajo sliko.</p> <p>»Zaradi pomanjkanja denarja je bila glavna gonilna sila prostovoljno in udarniško delo ter prisilno delo političnih zapornikov in vojnih ujetnikov.«</p> <p>Preberejo odlomek o nacionalizaciji in odgovorijo na vprašanja.</p>	<p>Slika 5</p> <p>Delovni list</p> <p>Individualno delo, delo z besedilom, urjenje</p>
-------------------------------------	---	--	--

<p>PETLETKA 2 min</p>	<p>Pregledamo odgovore in pojasnimo nejasnosti.</p> <p>»Kaj je nacionalizacija?«</p> <p>»Takrat so bili podržavljeni celotna industrija, trgovina, bančništvo in zavarovalništvo, največji del prometa in gostinstva ter vse kulturne, prosvetne in zdravstvene dejavnosti. Tretja nacionalizacija leta 1958 je zasegla stanovanjske hiše, stanovanja in mestna zemljišča.«</p> <p>»Kakšne so bile odškodnine?«</p> <p>» Kaj je petletka?«</p> <p>»Načrt je bil narejen do potankosti, vendar ni sledil zakonu o povpraševanju in ponudbi, zato je trgovina nazadovala.«</p>	<p>»Podržavljen e oz. prenos premoženja iz zasebnega sektorja v državni.«</p> <p>» Država naj bi starim lastnikom izplačala odškodnine, ki pa so bile nerealne in nizke ali pa jih celo niso izplačali.«</p> <p>»Zakon o petletnem gospodarskem načrtu.«</p> <p>Dopolnjujejo delovne liste.</p>	<p>Delovni list</p> <p>Razgovor, razlaga</p>
---------------------------	--	---	--

	<p>»Cilj je bil tudi zmanjšati razkorak med razvitimi in nerazvitimi področji. Pri čemer je morala Slovenija podpirati druge republike. Kako je pomagala?«</p> <p>Pokažem graf. »Kaj se je dogajalo s Slovenijo?«</p> <p>»Na račun zveznih načrtov se je Slovenija morala odpovedati republiškim. Kljub temu je bila Slovenija najbolj razvita republika. Sredi 50-ih let je postala vodilna panoga industrija. Primanjkovalo je finančnih sredstev, kvalificirane delovne sile, mehanizacije, gradbenega materiala, načrti so bili slabo izdelani. Vse to je povzročilo spremembe v socialnem in urbanem pogledu.«</p>	<p>»Pošiljala strokovnjake, material, kapital.«</p> <p>»Se ni razvijala.«</p>	Slika 5
<p>ZAKLJUČNI DEL PONOVI TEV</p> <p>5 min</p>	<p>Razdelim vprašanja iz delovnega zvezka. (Rahotina, I. (1998). Delovni zvezek 4 za zgodovino. Ljubljana: DZS, str. 57 (2. in 3. vprašanje; Vogrinc, R. (2000). Sodobna zgodovina. Zgodovina za 4. letnik gimnazij. Delovni zvezek. Ljubljana: Modrijan, str. 62, 3. in 4. vprašanje).</p> <p><i>Če ostane dovolj časa pregledamo odgovore, če ne, rešijo doma.</i></p>	Rešujejo naloge.	Delo v dvojicah

	<p><i>1. Agrarna reforma je v letih 1945-48 zajela tudi Slovenijo, sledila pa ji je nasilna in neuspešna kolektivizacija. Zakaj je bilo na slovenskem podeželju toliko polkmetov?</i></p> <p><i>2. Imenuj in kratko opiši najbolj znane oblike prostovoljnega dela po vojni.</i></p> <p><i>3. Mladinske delovne akcije so se ohranile do sredine osemdesetih let. Kakšni so bili dejanski nameni teh akcij?</i></p> <p><i>4. Slovenija je ostala najrazvitejša jugoslovanska republika, kljub temu da so si zvezne oblasti prizadevale za enakomeren gospodarski razvoj v vseh predelih države. Katera gospodarska panoga je postala na slovenskem vodilna že sredi petdesetih let?</i></p>	<p>Odgovori:</p> <p>1. Zaradi razdrobljenosti slovenske zemlje, ki jo je agrarna reforma še povečala.</p> <p>2. zastojno delo: prostovoljno delo in prisilno delo vojnih ujetnikov in političnih zapornikov, mladinske brigade. Čistili so ruševine, sekali drevje, gradili ...</p> <p>3. Povezovanje med različnimi narodi, vključevanje v Zvezo komunistične partije Jugoslavije.</p> <p>4. Industrija.</p>	
--	---	---	--

PONOVITVENA VPRAŠANJA:

1. Agrarna reforma je v letih 1945-48 zajela tudi Slovenijo, sledila pa ji je nasilna in neuspešna kolektivizacija. Zakaj je bilo na slovenskem podeželju toliko polkmetov?
2. Imenuj in kratko opiši najbolj znane oblike prostovoljnega dela po vojni.
3. Mladinske delovne akcije so se ohranile do sredine osemdesetih let. Kakšni so bili dejanski nameni teh akcij?
4. Slovenija je ostala najrazvitejša jugoslovanska republika, kljub temu da so si zvezne oblasti prizadevale za enakomeren gospodarski razvoj v vseh predelih države. Katera gospodarska panoga je postala na slovenskem vodilna že sredi petdesetih let?

DELOVNI LIST: ZAPIS UČNE SNOVI

LETA OBNOVE

Po vojni:

1. AGRARNA REFORMA (1945-1948)

- izvedena po načelu: _____
 - razlaščeni: _____
 - razdeljeno: _____ zemlje, _____ maksimum
 - zemljo 10.000 lastnikov med 30.000 kmetov
 - reševanje viničarskih in kolonatskih odnosov
- Posledice: - razdrobljena _____
- nastanek _____
 - množične selitve _____
 - ni proizvedenih viškov

2. KOLONIZACIJA opuščenih območij (Apaško polje, Kočevsko)

3. OBVEZNI ODKUP (1945-1953):

Na dan odkupa sadja, jeseni 1947

Repe B.: Naša doba: oris zgodovine 20. stoletja: učbenik za 4. razred gimnazije. DZS; Ljubljana 1997, str. 298.

4. KOLEKTIVIZACIJA (1949-1953)

Kolektivizacija se je razmahnila v letu 1949, ko je prišlo v izvajanju petletke do velikega zastoja in krize. Kmečke delovne zadrugе naj bi z združevanjem malih individualnih kmetijskih proizvajalcev preprečile padanje kmetijske proizvodnje in njeno razdrobljenost. Kmetje so se kolektivizaciji upirali, menili so, da jim hočejo vzeti zemljo, ki so jo mnogi z agrarno reformo šele dobili. Leta 1953 je tak zadružni sistem skoraj v celoti razpadel in se nato začel postavljati na nove, bolj interesne podlage.

Kaj so skušali rešiti s kolektivizacijo?

Zakaj kolektivizacija ni uspela?

Slika: Kern, A. N., Nečak, D., Repe, B.: Naše stoletje, Učbenik za 8. razred osnovne šole. Modrijan, Ljubljana 1997, str. 196.

Brigadirji koroške trikrat udarne brigade
Mnogo mladih je odšlo delat v mladinske delovne brigade, ki so veliko prispevale k obnovi porušeni in izgradnji novih objektov. Brigadirji so med seboj tekmovali za naziv udarnika. Učeležba v brigadah je prinesla tudi kakšno prednost, npr. priučitev kakšnega poklica ali posteljo v študentskem domu.

5. OBNOVA GOSPODARSTVA

- Temelji na: _____ in _____
 - najprej v elektroenergetskem sistemu, premogovnikih in rudnikih, nato tekstilna, usnjarska in papirna industrija
 - Na sliki je še ena značilnost, ki je predstavljala gonilno silo. Katera?
-

6. NACIONALIZACIJA:

S poddržavljanjem je komunistična oblast začela posredno takoj po koncu vojne, ko so začasno ali trajno zaplenili premoženje pobeglih ali izgnanih Nemcev in ljudi, ki so jih obsodili zaradi resničnega ali izmišljenega sodelovanja z okupatorji med vojno. Na ta način so bile poddržavljene zlasti banke in zavarovalnice, delno tudi promet in nekateri industrijski obrati. Temelj državnega lastništva nad proizvodnimi sredstvi pa so bile nacionalizacije - prenos gospodarskih objektov iz zasebnega lastništva v lastništvo države. Prvi zakon o nacionalizaciji je bil sprejet leta 1946, drugi pa leta 1948. Država je postala lastnik več kot 90 % vsega premoženja v državi, v rokah zasebnikov pa so deloma ostale le še manjše kmetije, trgovine, obrtne delavnice in deloma gozdovi. S t.i. tretjo nacionalizacijo so leta 1958 poddržavili še najemniška stanovanja in mestna zemljišča.

Starim lastnikom naj bi sicer država izplačala odškodnine, a so bile te ocenjene na nerealno nizke vrednosti, pa še teh niso izplačali v celoti. Država se je tako dokopala do lastništva večine gospodarskih obratov, kar ji je omogočilo skupno načrtovanje celotnega gospodarstva in infrastrukture. Izkušene lastnike so v po novem državnih obratih zamenjali novi upravitelji, ki so jih komunisti šteli za politično zanesljive, a številni niso imeli gospodarskih in vodstvenih sposobnosti. Podrejeni so bili politični volji oblasti, ne pa ekonomskim zakonitostim trga. Zatrti sta bili zasebna pobuda in podjetništvo; posledica tega so bile številne gospodarske napake.

Zakaj so nacionalizirali večino gospodarskih obratov?

Kdaj so bili izdani zakoni o nacionalizaciji?

Katero premoženje so najprej zaplenili?

V čem je bila slabost takega načina gospodarjenja?

7. PETLETKA

- Zakon o petletnem gospodarskem načrtu (1947-1953)

- _____ med razvitimi in nerazvitimi področji

- Prednost imeli _____ objekti, Slovenija morala odpovedati objektom republiškega pomena

- Slovenija prilagajala industrijsko proizvodnjo potrebam

_____, sredi 50-ih vodilna v _____

- Slovenija pomagala s _____

- Primanjkovalo finančnih sredstev, delovne sile, mehanizacije, gradbenega materiala, slabo izdelani načrti

- _____ in _____ spremembe.

REŠITVE: LETA OBNOVE

Po vojni: Obnova po zgledu SZ.

Primanjkuje stanovanj, hrane, uničeno podeželje in prometne poti.

Pomoč UNRRA.

1. AGRARNA REFORMA (1945-1948)

- izvedena po načelu: »zemljo tistemu, ki jo obdeluje«
- razlaščeni: tujci, veleposestniki, neagrarni lastniki in Cerkev
- razdeljeno: 800.000 ha zemlje, 30 ha maksimum
- zemljo 10.000 lastnikov med 30.000 kmetov
- reševanje viničarskih in kolonatskih odnosov

Posledice: - razdrobljena zemljiška posest
- nastanek polkmetov-polproletarcev
- množične selitve v mesta
- ni proizvedenih viškov

2. KOLONIZACIJA opuščeni območij (Apaško polje, Kočevsko)

3. OBVEZNI ODKUP (1945-1953):

- kmetje so del pridelka obdržali za domačo rabo, del je odkupila država
- v zameno za oddane pridelke so dobivali industrijske izdelke
- prosta prodaja mesa, žita in mlečnih izdelkov prepovedana oz. omejena
- cene določene v korist industrijskih izdelkov
- odpor kmetov

4. KOLEKTIVIZACIJA (1949-1953)

Kolektivizacija se je razmahnila v letu 1949, ko je prišlo v izvajanju petletke do velikega zastoja in krize. Kmečke delovne zadruga naj bi z združevanjem malih individualnih kmetijskih proizvajalcev preprečile padanje kmetijske proizvodnje in njeno razdrobljenost. Kmetje so se kolektivizaciji upirali, menili so, da jim hočejo vzeti zemljo, ki so jo mnogi z agrarno reformo šele dobili. Leta 1953 je tak zadružni sistem skoraj v celoti razpadel in se nato začel postavljati na nove, bolj interesne podlage.

Kaj so skušali rešiti s kolektivizacijo?

- Z združevanjem malih individualnih kmetijskih proizvajalcev bi preprečili padanje kmetijske proizvodnje in njeno razdrobljenost.

Zakaj kolektivizacija ni uspela?

- Kmetje so se kolektivizaciji upirali, menili so, da jim hočejo vzeti zemljo.

5. OBNOVA GOSPODARSTVA

- Temelji na: nacionalizaciji in izgradnji bazične industrije
- Najprej v elektroenergetskem sistemu, premogovnikih in rudnikih, nato tekstilna, usnjarska in papirna industrija
- Na sliki je še ena značilnost, ki je predstavljala gonilno silo. Katera? Zastojna delovna sila (prostovoljno delo, udarniško delo, prisilno delo vojnih ujetnikov in političnih zapornikov).

6. NACIONALIZACIJA:

S poddržavljanjem je komunistična oblast začela posredno takoj po koncu vojne, ko so začasno ali trajno zaplenili premoženje pobežlih ali izgnanih Nemcev in ljudi, ki so jih obsodili zaradi resničnega ali izmišljenega sodelovanja z okupatorji med vojno. Na ta način so bile poddržavljene zlasti banke in zavarovalnice, delno tudi promet in nekateri industrijski obrati. Temelj državnega lastništva nad proizvodjalnimi sredstvi pa so bile nacionalizacije - prenos gospodarskih objektov iz zasebnega lastništva v lastništvo države. Prvi zakon o nacionalizaciji je bil sprejet leta 1946, drugi pa leta 1948. Država je postala lastnik več kot 90 % vsega premoženja v državi, v rokah zasebnikov pa so deloma ostale le še manjše kmetije, trgovine, obrtne delavnice in deloma gozdovi. S t.i. tretjo nacionalizacijo so leta 1958 poddržavili še najemniška stanovanja in mestna zemljišča.

Starim lastnikom naj bi sicer država izplačala odškodnine, a so bile te ocenjene na nerealno nizke vrednosti, pa še teh niso izplačali v celoti. Država se je tako dokopala do lastništva večine gospodarskih obratov, kar ji je omogočilo skupno načrtovanje celotnega gospodarstva in infrastrukture. Izkušene lastnike so v po novem državnih obratih zamenjali novi upravitelji, ki so jih komunisti šteli za politično zanesljive, a številni niso imeli gospodarskih in vodstvenih sposobnosti. Podrejeni so bili politični volji oblasti, ne pa ekonomskim zakonitostim trga. Zatrti sta bili zasebna pobuda in podjetništvo; posledica tega so bile številne gospodarske napake.

Zakaj so nacionalizirali večino gospodarskih obratov?

Omogočilo skupno načrtovanje celotnega gospodarstva in infrastrukture

Kdaj so bili izdani zakoni o nacionalizaciji in kaj so poddržavili?

1946, 1948, 1958. Banke in zavarovalnice, delno tudi promet in nekateri industrijski obrati.

Katero premoženje so najprej zaplenili?

Premoženje pobežlih ali izgnanih Nemcev in ljudi, ki so jih obsodili zaradi resničnega ali izmišljenega sodelovanja z okupatorji med vojno.

V čem je bila slabost takega načina gospodarjenja?

Številni niso imeli gospodarskih in vodstvenih sposobnosti. Podrejeni so bili politični volji oblasti, ne pa ekonomskim zakonitostim trga. Zatrti sta bili zasebna pobuda in podjetništvo; posledica tega so bile številne gospodarske napake.

7. PETLETKA - Zakon o petletnem gospodarskem načrtu (1947-1953).

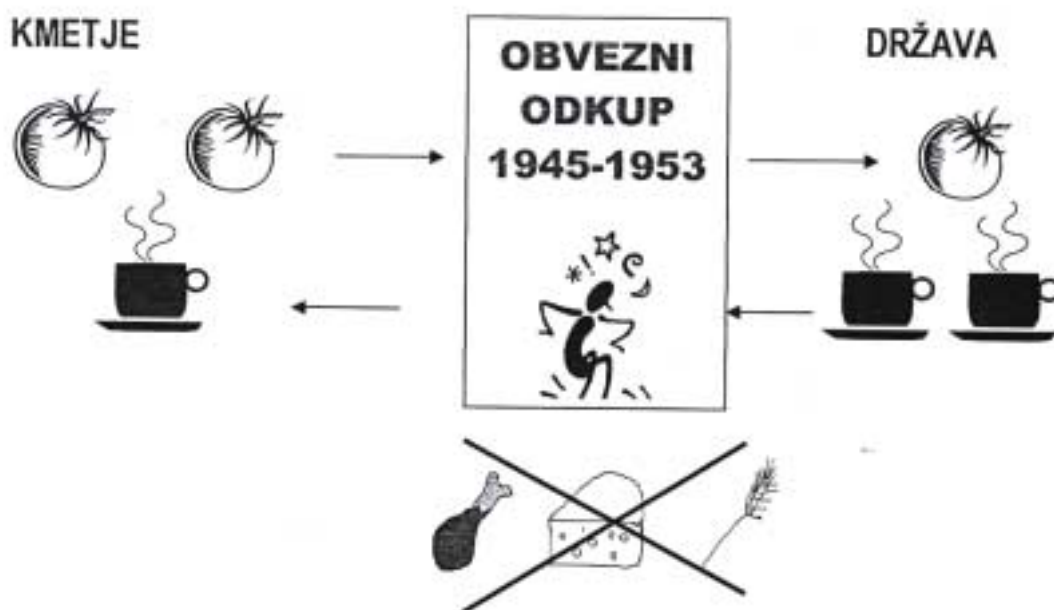
- Zmanjševanje razkoraka med razvitimi in nerazvitimi področji.
- Prednost imeli zvezni objekti, Slovenija morala odpovedati objektom republiškega pomena.
- Slovenija prilagajala industrijsko proizvodnjo potrebam Jugoslavije, sredi 50-ih vodilna v industriji.
- Slovenija pomagala s strokovnjaki, materialom in kapitalom.
- Primanjkovalo finančnih sredstev, delovne sile, mehanizacije, gradbenega materiala, slabo izdelani načrti.
- Urbane in socialne spremembe.

UPORABLJENE GRAFIČNE PREDSTAVITVE

P1: AGRARNA REFORMA

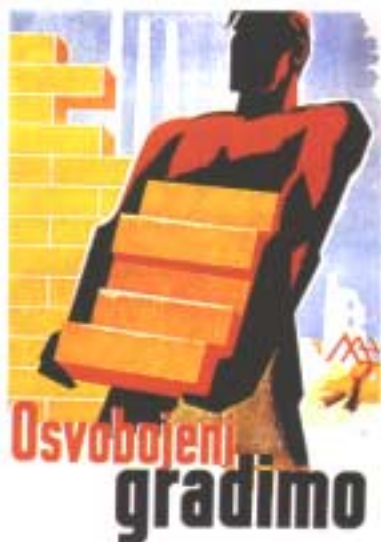

P2: OBVEZNI ODKUP

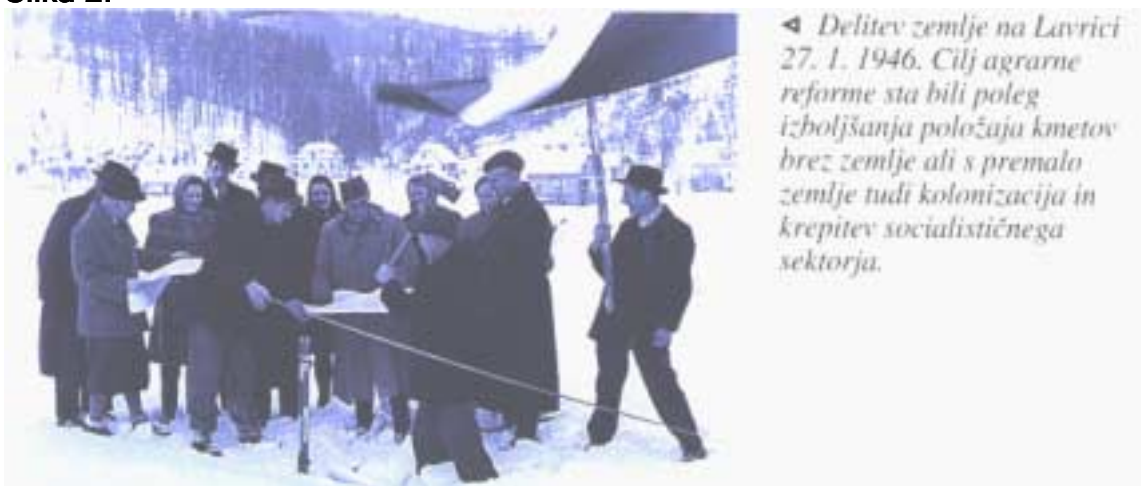
UPORABLJENO SLIKOVNO GRADIVO:

Slika 1:

Dolenc E.: Zgodovina 4: učbenik za 4. letnik gimnazij, DZS, Ljubljana 2002, str. 209.

Slika 2:

Cvirn J. et al: Ilustrirana zgodovina Slovencev. Založba Mladinska knjiga, Ljubljana 1999, str. 365

Slika 3:

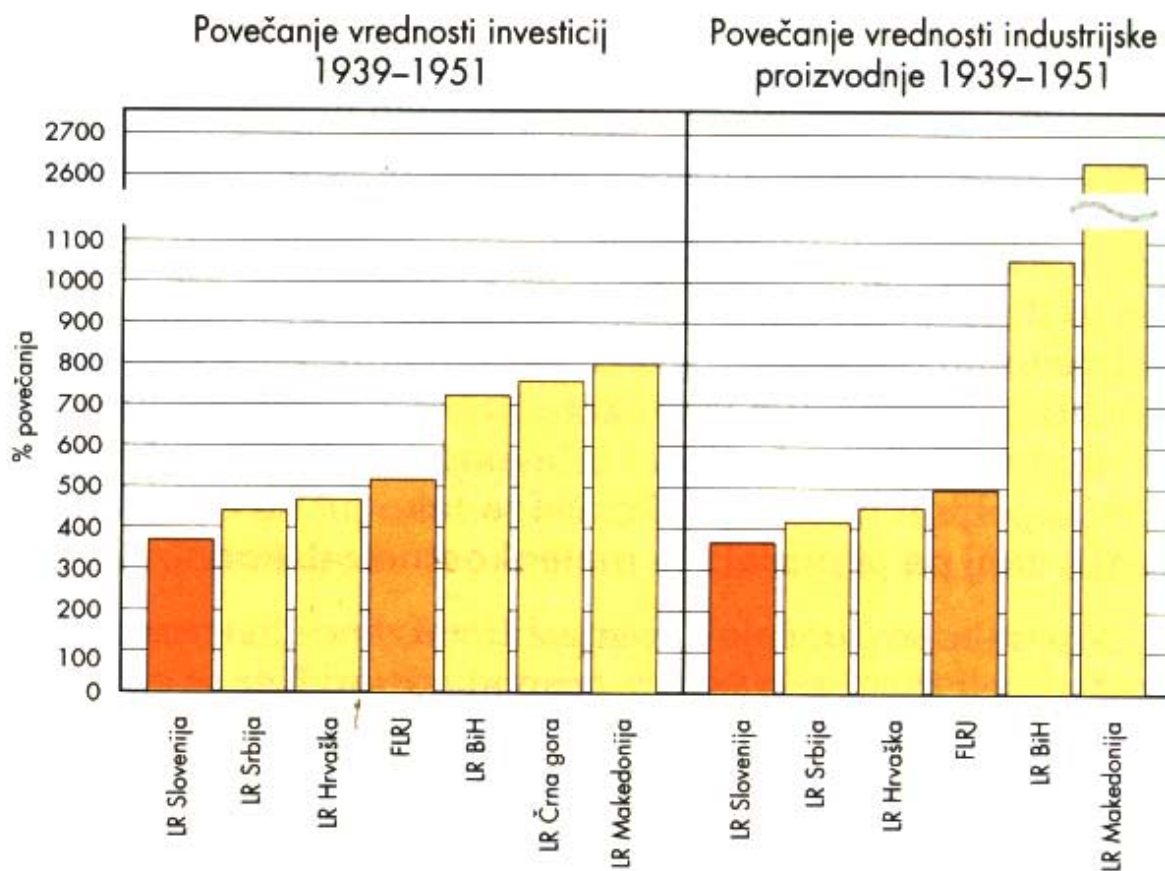
Nešović B., Prunk J.: 20. stoletje: zgodovina za 8. razred osnovne šole. DZS, Ljubljana 1993, str. 162.

Slika 4:

Dolenc E.: Zgodovina 4: učbenik za 4. letnik gimnazij. DZS, Ljubljana 2002, str. 210

Slika 5:

Dolenc, E., Gabrič, A., Rode, M.: Koraki v času. 20. stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole. DZS, Ljubljana 1997, str. 134.

Avtorice prispevkov:

Bec Janja

Čuček Martina

Grabljevec Sabina

Kante Viktorija

Milic Katja

Sedej Majda

Trškan Danijela

Velikonja Tatjana

Zupan Nina

**Naslov: Prispevki k didaktiki zgodovine,
Letnik I, št. 3**

Urednica: Danijela Trškan

Oblikovalka: Danijela Trškan

Razmnožil: Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Copyright © Oddelek za zgodovino (za potrebe predmeta Didaktika
zgodovine)

Ljubljana

2003

Prispevki k didaktiki
zgodovine

Študentje
4. letnika
zgodovine
pedagoške smeri

